

Київський національний торговельно-економічний університет
кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

*«Організація та методика аудиту оподаткування
акціонерного товариства»*

Студентки 2 курсу, 3м групи
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансовий контроль
та аудит»

_____ О.Л. Остапець

Науковий керівник
к.е.н., доцент
кафедри фінансового аналізу
та аудиту

Остапець
Ольга Леонідівна

_____ В.О. Мисюк

Гарант освітньої програми
д.е.н., професор
завідувач кафедри
фінансового аналізу та аудиту

_____ К.О. Назарова

Київ 2021

Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра фінансового аналізу та аудиту
Спеціальність "Облік і оподаткування"
Спеціалізація "Фінансовий контроль та аудит"

Затверджую

Зав. кафедри _____
" " _____ 20__ р.
К.О. Назарова

Завдання
на випускний кваліфікаційний проект (роботу)
студента
ОСТАПЕЦЬ ОЛЬГА ЛЕОНІДІВНА

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи): Організація та методика аудиту оподаткування акціонерного товариства (на фактографічних матеріалах АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК").

Затверджена наказом ректора від «28» грудня 2020 р. № 3916

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи): 01.11. 2021 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту):

Метою роботи є удосконалення організаційного та методичного забезпечення аудиту оподаткування акціонерного товариства.

Об'єктом дослідження є процес внутрішнього аудиту на АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК").

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та практичні підходи аудиту оподаткування акціонерного товариства.

4. Перелік графічного матеріалу (з точним визначенням обов'язкових креслень): діаграми та графіки динаміки основних показників діяльності АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК) з 2016 по 2020 роки; організаційно-інформаційна модель аудиту; графік документообігу документів, в яких формується інформація, що використовується в процесі аудиту; модель аудиту оподаткування для оптимізації податкового навантаження; внутрішні положення та інструкції про проведення

внутрішнього аудиту, інфографіка, в якій наведена динаміка основних показників діяльності та аудиту на ТОВ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК".

5. Консультанти по роботі (проекту), із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1-3	Місюк В.О		

**6. Зміст випускового кваліфікаційного проекту (роботи)-
перелік питань по розділах, що належить розробити:**

Вступ (актуальність, сутність та стан проблеми, актуальність теми, обґрунтувати необхідність її дослідження, мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, зазначити науковців та практиків, які здійснили внесок у дослідження обраного напрямку).

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.

1.1. Місце аудиту оподаткування в системі ефективного управління акціонерним товариством.

1.2. Оцінка чинного законодавства та наукових розробок з питань аудиту оподаткування акціонерного товариства.

Висновки до розділу 1.

Розділ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК".

2.2. Оцінка інформаційного забезпечення аудиту оподаткування акціонерного товариства.

2.3. Організаційно - інформаційна модель аудиту оподаткування акціонерного товариства.

Висновки до розділу 2.

Розділ 3. СТАН ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.

3.1. Стан та напрями удосконалення організації та методики аудиту оподаткування акціонерного товариства.

3.2. Аудит оподаткування як інструмент оптимізації податкового навантаження акціонерного товариства.

Висновки до розділу 3.

Висновки та пропозиції.

Список використаних джерел

Додатки.

7. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	Розробка плану дипломної магістерської роботи	29.12.20 р.	виконано
2	Збір, обробка та систематизація спеціальної літератури	28.02.21 р.	виконано
3	Подання наукової статті на кафедру	25.05.21 р.	виконано
4	Написання 1 розділу дипломної магістерської роботи	22.06.21 р.	виконано
5	Написання 2 розділу дипломної магістерської роботи	02.09.21 р.	виконано
6	Написання 3 розділу дипломної магістерської роботи	05.10.21 р.	виконано
7	Написання вступу та висновків по дипломній магістерській роботі	12.10.21 р.	виконано
8	Доопрацювання дипломної магістерської роботи згідно до зауважень наукового керівника	30.10.21 р.	виконано
9	Представлення роботи на кафедру	01.11.21 р.	виконано
10	Підготовка доповіді та ілюстрованого роздавального матеріалів	11.11.21 р.	виконано
11	Попередній захист дипломної магістерської роботи	20.12.21 р.	виконано

8. Дата видачі завдання

18 січня 2021 р.

9. Керівник роботи (проекту)

В. О. Мисюк

10. Керівник магістерської програми

К.О. Назарова

11. Завдання прийняла до виконання студентка магістеріуму

О.Л. Остапець

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.....	7
1.1. Місце аудиту оподаткування в системі ефективного управління акціонерним товариством.....	7
1.2. Оцінка чинного законодавства та наукових розробок з питань аудиту оподаткування акціонерного товариства	13
Висновок до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.....	22
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК».....	22
2.2. Оцінка інформаційного забезпечення аудиту оподаткування акціонерного товариства.....	30
2.3. Організаційно - інформаційна модель аудиту оподаткування акціонерного товариства.....	35
Висновки до розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3. СТАН ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА.....	43
3.1. Стан та напрями удосконалення організації та методики аудиту оподаткування акціонерного товариства.....	43
3.2. Аудит оподаткування як інструмент оптимізації податкового навантаження акціонерного товариства.....	54
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Податкова система є важливим інструментом державного впливу на економічну безпеку та інвестиційну привабливість національної економіки. Сприятливе податкове регулювання є рушійною силою для розвитку бізнес середовища, що зумовлює необхідність вдосконалення фіскального простору в Україні. Реалізація нової політики та трансформація функцій органів ДПС, що полягає налагодженні взаємовідносин із суб'єктами господарювання на умовах довіри і партнерства, покликана підвищити ефективність контрольно-перевірочна роботи.

Зростання ролі та значення податків у формуванні та зміцненні доходної частини державного бюджету країни в умовах сучасної економічної кризи, соціальна спрямованість податкової політики, реформування системи оподаткування зумовлює необхідність виокремлення з державного фінансового контролю податкового аудиту, як засобу підвищення податкової дисципліни. А особливої актуальності дане питання набирає для підприємства, які становлять суспільний інтерес, акціонерних товариств.

Відсутність єдиного наукового підходу щодо тлумачення змісту аудиту в сфері оподаткування, його генези, місця в структурі аудиторської діяльності, тенденцій розвитку у системі фінансового контролю свідчить про незавершеність наукового пошуку проблемних аспектів теорії та практики податкового аудиту.

На законодавчому рівні податковий аудит не визначений, тому на практиці ця дефініція має різне змістовне наповнення. Питання становлення та розвитку податкового аудиту на сучасному етапі досить широко розглядається у фаховій літературі вітчизняними та зарубіжними вченими.

Так, дослідженнями проблем визначення сутності податкового аудиту, його статусу займалися провідні вчені Меліхова Т.О., Петрик О.А., Рядська В.В., Воїнова Т.С., Войнаренко М.П., Онищенко В.А., Чугаєв О.А., серед

зарубіжних авторів праці – Бажина І.О., Іванова О. С., Каширина М. П., К. Іса, Дж. Поуп,; питання розвитку теорії та практики податкового аудиту в Україні розглядалися у наукових працях Малишкіна О.І, Василькової А.А., Цимбалюк С.Я.; на актуальність дослідження ефективності податкового аудиту у системі регуляторної політики України звертали увагу Жадан І.В., Ревуцька Л.В., Риженко І.Є та інші.

Вагомий внесок у розкриття проблемних питань сучасного обґрунтування методологічних засад податкового аудиту зробили вітчизняні вчені, такі як: Баранов П. П., Немченко В. В., Пантелєєв В. П., Петренко Н. І., Піхоцький В. Ф., Проскурина Н. М., Слободяник Ю. Б., Слюсаренко В. Є., Сметанко О. В..

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і методологічних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організації і методики аудиту оподаткування акціонерних товариств в сучасних умовах.

Для досягнення мети в роботі поставлені наступні *завдання*:

- визначити роль аудит оподаткування в умовах М&А;
- дослідити місце аудиту оподаткування в системі ефективного управління акціонерним товариством;
- оцінити чинне законодавство та наукові розробки з питань аудиту оподаткування акціонерного товариства;
- оцінити інформаційне забезпечення аудиту оподаткування акціонерного товариства;
- розробити організаційно - інформаційну модель аудиту оподаткування акціонерного товариства;
- довести, що аудит оподаткування може слугувати інструментом оптимізації податкового навантаження акціонерного товариства;
- визначити стан та напрями удосконалення організації аудиту оподаткування акціонерного товариства;

- визначити стан та напрями удосконалення методики оподаткування акціонерного товариства;
- дослідити процес узагальнення та реалізація результатів аудиту оподаткування акціонерного товариства.

Щоб досягнути поставленої мети, в процесі написання роботи важливим значенням є опрацювання нормативно-правової бази, навчально-методичної літератури. Основними *джерелами* інформації про систему оподаткування акціонерного товариства є: закони України, а також інші нормативні акти, періодичні видання з науково-дослідними роботами аналітиків і практиків, підручні матеріали, а також первинні документи суб'єкта господарювання. Перелік опрацьованої літератури наводиться в списку використаних джерел.

Об'єктом дослідження є процес внутрішнього аудиту в АТ «ПУМБ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методологічних та практичних питань, пов'язаних з внутрішнім аудитом оподаткування в АТ «ПУМБ».

Методи дослідження. При дослідженні теоретико-методичну базу склали загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, що ґрунтуються на діалектичному підході до розгляду економічних процесів. Для вирішення поставлених задач використовувалися: методи аналізу і синтезу – для дослідження економічної сутності системи оподаткування суб'єкта господарювання; системного підходу – для визначення методологічних засад формування системи управління суб'єкта господарювання; економіко-логічні методи: методи загального аналізу (розрахунок абсолютних величин, графічний метод, метод порівняння, метод групування, метод деталізації), табличний метод, метод індукції і дедукції та ін.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення аудиту оподаткування акціонерного товариства. На основі одержаних наукових результатів у випускній кваліфікаційній роботі:

удосконалено:

– теоретико-методичні засади внутрішнього аудиту оподаткування акціонерного товариства на основі розробки імперативів аудиту які дозволяють розробити комплексну систему оптимізації податкового навантаження на акціонерне товариство та визначити комплекс заходів, для визначення факторів, які обтяжують податкове навантаження акціонерного товариства;

набули подальшого розвитку:

– організаційно-методичне забезпечення аудиту шляхом виокремлення комплексу робіт, що виконуються аудитором та у своїй сукупності спрямовані на підвищення надійності аудиторських процедур як основи доказової бази аудиту оподаткування, що забезпечить оптимізацію роботи суб'єкта господарювання.

Практична значимість дослідження полягає у впровадженні результатів аудиту оподаткування суб'єкта господарювання. Пропозиції та рекомендації впроваджено у практичну діяльність АТ «ПУМБ».

Публікації. Результати дослідження опубліковано в збірнику наукових статей студентів «Фінансовий аналіз та аудит» на тему «Аудит оподаткування як інструмент оптимізації податкового навантаження акціонерного товариства» (2021).

Для зручності використання матеріалів, що містяться в даній роботі, виділено основні положення та визначення. З метою поглиблення засвоєння відповідної теми використані таблиці, рисунки, формули.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

1.1. Місце аудиту оподаткування в системі ефективного управління акціонерним товариством

Сучасний етап розвитку економіки України в умовах глобалізації та її інтеграції в світовий економічний простір характеризується активізацією діяльності транснаціональних корпорацій, що приводить до збільшення кількості підприємств з такою організаційно-правовою формою власності як акціонерне товариство. Безумовно інвестори (акціонери) зацікавлені у прозорості структури корпоративного управління акціонерним товариством, яка ґрунтується на ефективно побудованій системі керування бізнес-процесами та внутрішньокорпоративних контрольних процедурах. Це стає можливим за умови створення в системі корпоративного управління служби внутрішнього аудиту, що підпорядковується вищому керівництву акціонерного товариства, діяльність якої базується на принципі незалежності.

Наявність у структурі корпоративного управління акціонерного товариства внутрішнього аудиту створює базис для залучення інвестиційного (акціонерного) капіталу, ефективного використання якого за умов прозорості дасть змогу підвищити конкурентоспроможність товариства та позиціонувати його в бізнес-середовищі (у тому числі на світових фондових ринках) як надійного бізнес-партнера.

«Цінність системи внутрішнього аудиту та контролю корпорацій полягає в його перевагах. Переваги побудови системи внутрішнього аудиту та контролю корпорацій вже відомі. Це отримання дієвого механізму оцінки ефективності діяльності менеджменту та механізму вдосконалення системи

внутрішнього контролю. Також це забезпечення власників корпорації об'єктивним джерелом інформації і надання певних гарантій, націленість на вирішення проблем і орієнтованість на надання консультацій. Внутрішній аудит не тільки перевіряє і оцінює систему внутрішнього контролю на предмет її відповідності поставленим цілям і критеріям, але і надає рекомендації щодо її вдосконалення» [54, с. 147–152].

Керуючись ст. 80 Господарського кодексу України, акціонерне товариство - господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.

Підприємства, що становлять суспільний інтерес, публічні акціонерні товариства..., зобов'язані оприлюднювати річну фінансову звітність та річну консолідовану фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці (у повному обсязі) та в інший спосіб у випадках, визначених законодавством[1].

Підприємства, що становлять суспільний інтерес - це підприємства - емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до торгів на регульованому ринку капіталу або щодо цінних паперів яких здійснено публічну пропозицію, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до Закону належать до великих підприємств [2].

Обов'язковий аудит фінансової звітності – це завдання з надання обґрунтованої впевненості, що приймається і виконується суб'єктом аудиторської діяльності відповідно до вимог Закону «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародних стандартів аудиту шляхом перевірки фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність

в усіх суттєвих аспектах і відповідність вимогам МСФЗ або Національних П(С)БО та законів України.

Система завдань, які поставлені перед аудитором в процесі проведення аудиту оподаткування відображена на рис.1.1 та запропоновано алгоритм проведення аудиту оподаткування (рис. 1.2).

Рис. 1.1. *Схема завдань аудиту оподаткування акціонерного товариства*

Джерело: узагальнено автором

Наведений алгоритм оптимізує податковий аудит та забезпечить ефективне його проведення в розрізі податків та платежів. Аудитор проводить аудит оподаткування суб'єкта господарювання відповідно до Міжнародних

стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (МСА) [3], несе відповідальність за отримання достатньої впевненості у тому, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки. Через властиві обмеження аудиту існує неминучий ризик того, що деякі суттєві викривлення фінансової звітності можна не виявити навіть у тому разі, якщо аудит належно спланований і виконується відповідно до МСА [70, с. 97].

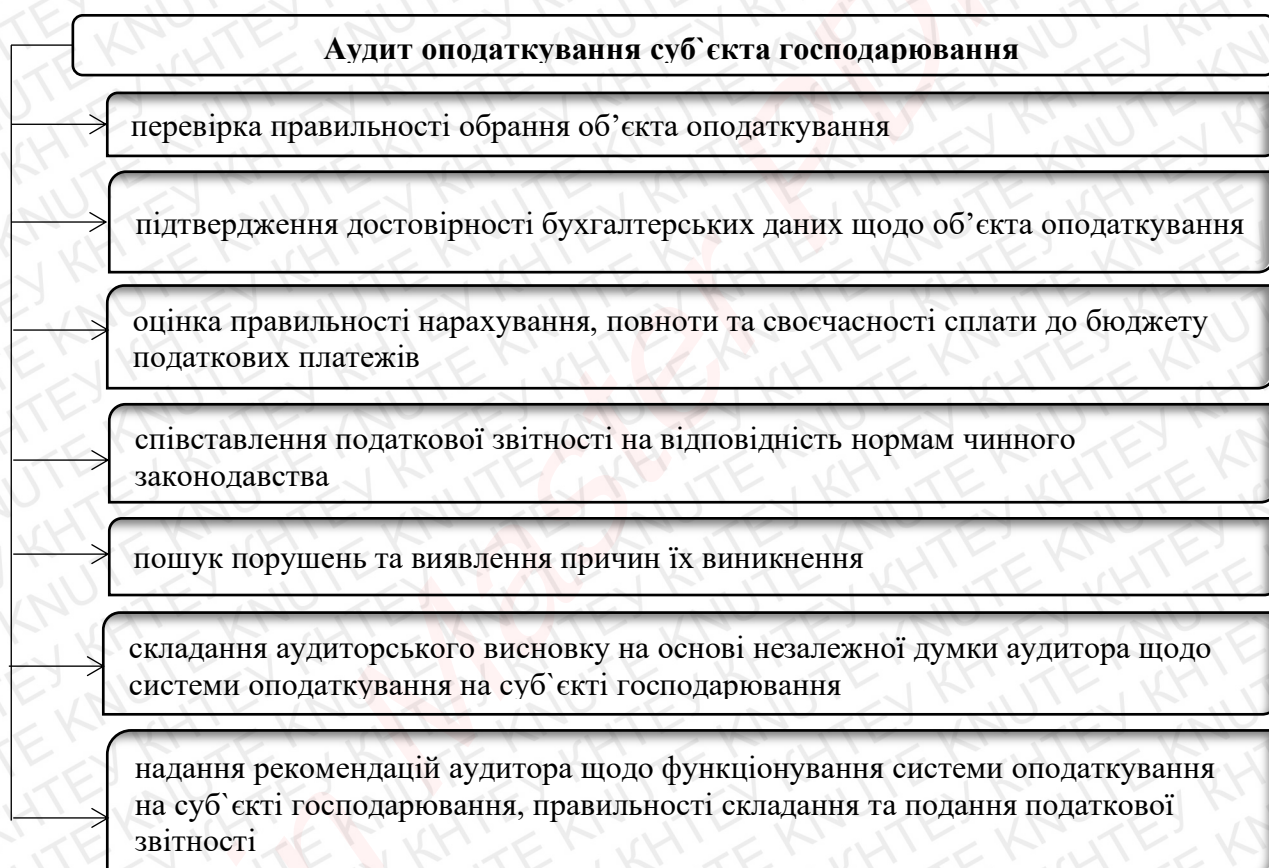

Рис. 1.2. Алгоритм здійснення аудиту оподаткування акціонерного товариства

Джерело: розроблено автором

При виконанні завдання з аудиту оподаткування акціонерного товариства аудиторі повинні, по-перше, обов'язково здійснювати окремі процедури, які стосуються статей щодо дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом, по-друге, обов'язковому розгляду підлягає податкове законодавство в цілому як таке, що має суттєвий

вплив на показники фінансової звітності відповідно до вимог МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності», по-третє, розрахунки з бюджетом та державними цільовими фондами є тими сферами, в яких ризик виникнення помилок та шахрайства є доволі високим, що вимагає ретельного дотримання вимог МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства при аудиті фінансової звітності» (додаток А) [24, с. 97].

Існують також проблеми в методиці аудиту оподаткування суб'єкта господарювання. Це пов'язано з тим, що не розроблено методику його проведення в розрізі конкретних видів економічної діяльності; відсутні розробки з попереднього аналізу звітності, необхідні для ефективної організації аудиту оподаткування; не проводяться наукові дослідження з визначення сутності та оцінки аудиторського ризику при проведенні податкового аудиту. Аудит оподаткування, в свою чергу, містить не тільки типові аудиторські процедури, але і специфічні процедури із збору та оцінки інформації для проведення якісного аудиту податків.

За даними щорічних інформаційних бюлетенів Аудиторської палати України, структура розподілу виконаних у 2020 році обов'язкових завдань з надання впевненості за організаційно-правовою формою господарювання замовників «акціонерні товариства» склала 38,2% (на суму 385 861,6 тис. грн) усіх завдань на аудит у нашій державі і цей показник є досить суттєвим, що потребує особливої уваги зі сторони аудиторів та акціонерних товариств.

Для акціонерних товариств, питання оптимізації податково навантаження є перманентним та потребує постійної уваги, моніторингу та управління, а тому для даного сегменту підприємств особливо актуальним є саме внутрішній аудит, адже саме внутрішні аудитори знають найбільше про специфіку діяльності акціонерного товариства і здатні найбільш ефективно реагувати на ризики, які виникають. Саме тому вважаємо за необхідне в подальшому досліджувати саме внутрішній аудит, адже аудит оподаткування

в першу чергу цікавий власникам, а тоді вже зовнішнім користувачам, саме власники зацікавлені в його оптимізації, переслідуючи різні цілі, і саме внутрішні аудитори мають найбільше знань та навичок щодо оптимізації податкового навантаження конкретного акціонерного товариства. Найбільшого поширення та напрацьованої практики в Україні внутрішній аудит набув у банківських установах. Логічним продовженням зусиль регулятора у вдосконаленні корпоративного управління в банках і наближення їх до європейських практик стало прийняття Постанови Національного банку України «Про затвердження Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України», якою встановлено основні вимоги до організації внутрішнього аудиту загалом та обов'язкового проведення внутрішнього та зовнішнього оцінювання внутрішнього аудиту в банках України зокрема [4].

Отже, підсумовуючи усе вищенаведене, слід відмітити, що на сучасному етапі розвитку аудиторських послуг із оподаткування акціонерних товариств вважаємо за необхідне сфокусуватися саме на проведенні внутрішнього аудиту та працювати у напрямку конкретизації методики проведення аудиту оподаткування: розроблення внутрішніх стандартів, якими повинні користуватися аудитори при проведенні робіт; врегулювання ряду суттєвих питань, котрі визначають технологію аудиту оподаткування; встановлення чітких рамок податкової складової аудиту; розробка методичних основ з організації і проведення аудиту оподаткування, які стосуватимуться не лише контролюючих органів, а й аудиторських фірм; визначення місця аудиту оподаткування в системі загального контролю, виділення його як розділу науки та визначення предмету та методу.

1.2. Оцінка чинного законодавства та наукових розробок з питань аудиту оподаткування акціонерного товариства

Поняття «податкового аудиту» часто використовується в практичній діяльності контролюючих органів, аудиторських фірм та суб'єктів господарювання. Однак відсутність законодавчого визначення терміну «податковий аудит» дає можливість фахівцям по-різному розуміти сутність та значення податкового аудиту [44, с. 11–19 10]. Одні з них намагаються ототожнити податковий аудит з податковим контролем або, принаймні, знайти між ними подібності, інші ж, навпаки, намагаються знайти розбіжності. У Додатку А наведені найбільш поширені підходи до визначення поняття «податковий аудит» у літературних джерелах.

Наприклад, Воїнова Т.С. вважає, що податковий аудит є сукупністю прийомів, способів та процедур, які використовуються фахівцями державних контролюючих органів у сфері оподаткування для встановлення відповідності показників податкових декларацій та розрахунків реальним фактам фінансово-господарської діяльності й надання суспільству впевненості щодо дотримання платниками податків норм чинного законодавства [17, с. 122]. Професор Мних Є. стверджує, що податковий аудит "...можна розглядати як напрям практичної аудиторської діяльності, або як синонім до аудиту податкових розрахунків і податкової звітності" [52, с. 201]. Н.Й. Анфіногентова висуває таке визначення: "податковий аудит - це комплекс заходів з планування, організації, проведення та аналізу перевірок податкової звітності суб'єктів господарювання, консультативної роботи та роз'яснювальної роботи з метою упередження платниками податків порушення податкового законодавства" [8, с. 22-27].

Костюк Б.В. в своєму дослідженні робить висновок, що «податковий аудит – це комплексна та незалежна перевірка податкового обліку підприємства, правильності нарахування й сплати податків, оцінювання

податкових ризиків у діяльності підприємства» [39, с.125]. При цьому науковець зазначає і недоліки дефініції, зумовлені існуючою практикою аудиту в Україні: податкова складова аудиту сьогодні слабо регламентована діючими нормативними документами; не врегульовано ряд суттєвих питань, що визначають технологію податкового аудиту, відсутні чіткі рамки податкової складової аудиту; відсутні методичні розробки з організації та проведення податкового аудиту [2, с.128].

Ми погоджуємось з цією думкою, але слід зауважити, що метою аудиту податкової звітності, який частіше проводиться саме незалежними аудиторами, є також запобігання платниками податків претензій з боку контролюючих органів. Тому, на нашу думку, більш чітко визначена економічна сутність податкового аудиту наведена в працях Артюх О.В., яка на підставі критичного огляду нормативних вимог до аудиторської діяльності та сучасної аудиторської практики у сфері аудиту податків запропонувала власну редакцію дефініції «податковий аудит»: «податковий аудит – це завдання з надання достатньої впевненості, яке реалізується у формі спостереження та перевірки обліку та звітності у системі оподаткування платника податків з метою висловлення незалежної думки аудитора про достовірність, повноту та відповідність чинному податковому законодавству в усіх суттєвих аспектах та допомоги у прийнятті оптимальних управлінських рішень у сфері оподаткування згідно з вимогами користувачів» [10, с. 235-238].

Представники іншого підходу вважають, що податковий аудит, з точки зору податкового законодавства, це все ж таки процесуальні дії контролюючих органів, що вживаються ними з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів у вигляді проведення перевірок, і тому такий вид діяльності не відповідає вимогам аудиту та суперечить суті аудиту.

Наприклад, вбачаючи податковий аудит як один з елементів податкового контролю, К.П. Проскура обґрунтовує доцільність впровадження

інституту податкових аудиторів у системі державного податкового контролю та передачі податковим аудиторам частини функцій контролюючих органів щодо здійснення податкових перевірок, визначення організаційних та методичних засад податкового аудиту. За результатами аудиторської перевірки податкової звітності платники податків будуть самостійно нараховувати суми недоїмки та фінансових санкцій за виявленими аудитором порушеннями податкового законодавства [64, с. 46].

Також часто поняття податковий аудит ототожнюють з поняттям податковий контроль в контексті роботи з податковою звітністю, по відношенню до об'єктів та суб'єктів аудиту, його результатів та форм проведення. Тому, виникає потреба пошуку спільних та відмінних рис податкового аудиту та податкового контролю (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Спільні та відмінні риси аудиту оподаткування та податкового контролю акціонерного товариства

Риса	Аудит оподаткування	Податковий контроль
Спільні риси	<p>Мета – підтвердження того, що податкова звітність достовірна, а діяльність відповідає вимогам чинного законодавства;</p> <p>Завдання – встановлення достовірності нарахування та сплати податкових платежів та відповідності нормам податкового законодавства.</p> <p>Предмет – документи обліку та звітності, декларації та розрахунки по сплаті податків та зборів, інші документи фінансово-господарської діяльності, активи суб'єкта господарювання та його технологічні процеси;</p> <p>Об'єкти – платники податків, зборів (обов'язкових платежів).</p>	
Відмінні риси	проведення аудиту податкової звітності здійснюють професійні сертифіковані аудитори	податковий контроль здійснюють посадові особи контролюючих органів
	за результатами аудиту – звіт незалежного аудитора	за результатами податкового контролю складається акт або довідка
	знижує податкові ризики й потенційні санкції за порушення податкового законодавства	санкції за порушення податкового законодавства
	результатами незалежного податкового аудиту користуються власники	результатами податкового контролю користуються платники податків та контролюючі органи
	діяльність незалежних аудиторів є підприємницькою діяльністю	діяльність державних контролюючих органів не є підприємницькою діяльністю

Джерело: узагальнено автором

У процесі проведення аудиту оподаткування, компанія-аудитор намагається вирішити всі питання, пов'язані з оптимізацією і плануванням оподаткування, і вирішити їх саме з дотриманням інтересів замовника. При цьому, аудит оподаткування передбачає здійснення ретельного контролю щодо грамотності та обґрунтованого розрахунку і виплат податків і різноманітних зборів, правильного використання пільг компанії по оподаткуванню, точного відображення у податковій звітності різних операцій (які нерідко не прописуються в законодавстві). Крім цього, в процесі аудиту оподаткування проводиться ретельна перевірка відповідності складених податкових декларацій з чинним податковим законодавством.

Як бачимо з таблиці додатка Б, спільні риси, які об'єднують ці два поняття стосуються переважно мети, предмету, завдання та об'єктів, проте вчасно проведений податковий аудит за ініціативою власників, дасть змогу уникнути негативних наслідків при проведенні податкового контролю і усунути всі фактори, що в тій чи іншій мірі впливають на порушення економічної безпеки суб'єкта господарювання, на відміну від податкового контролю, за результатами якого застосовуються фінансові санкції.

О. І. Малишкін підрозділяє аудит залежно від складу суб'єктів перевірки на: податковий, який здійснюється органами державної податкової служби та аудит податків, який проводиться незалежними аудиторами або підрозділом внутрішнього аудиту [47, с. 260]. Однак, на нашу думку, саме таке розмежування за суб'єктним складом буде доцільним у разі застосування терміну «державний податковий аудит», здійснення якого буде закріплено компетенцією за органами державної податкової служби.

Здійснення податкового аудиту на підприємствах України має велике практичне значення, у тому числі, але не виключно, для виявлення порушень вимог податкового законодавства, однак, на сьогодні, не має чіткого його визначення.

В Україні питання оподаткування господарюючих суб'єктів регулює значна кількість нормативно-правових актів, які постійно змінюються за змістом і доповнюються новими положеннями, а також мають колізії. Все це й обумовлює необхідність реформування податкової системи України шляхом доопрацювання єдиного нормативного документа – Податкового кодексу.

Ієрархія законодавства України, з точки зору правової науки, має складну класифікацію: за юридичною силою (Конституція України, конституційні закони, звичайні закони, підзаконні нормативні акти); за предметом правового регулювання (з цивільних питань, з адміністративних, кримінальних, з питань оподаткування тощо), за терміном та сферою дії.

Найбільшу юридичну силу з питань організації та оподаткування акціонерного товариства мають Господарський, Цивільний, Податковий та Бюджетний кодекси України.

Другий рівень ієрархії законодавства з аудиту оподаткування акціонерних товариств становлять Закони України «Про акціонерні товариства», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Ці закони визначають основні методологічні засади бухгалтерського обліку та аудиту усіх господарських операцій, зокрема щодо питань оподаткування. До цього рівня належать також нормативно-правові акти, що регулюють умови справляння окремих видів податків і зборів, методика розрахунку їх нарахування та погашення.

Третій рівень в системі нормативного забезпечення становлять Укази Президента України та нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України тощо.

До четвертого рівня належать Міжнародні стандарти фінансової звітності, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, Положення

(стандарти) бухгалтерського обліку, Кодекс професійної етики аудиторів України.

Регулювання нормативного забезпечення та процесу здійснення аудиту належить Аудиторській палаті України (АПУ). Цей незалежний орган об'єднує як професійних аудиторів, так і представників державних органів. АПУ затверджує стандарти аудиту, проводить сертифікацію аудиторів, веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів, здійснює контроль аудиторської діяльності загалом, зокрема дотримання суб'єктами Міжнародних стандартів аудиту та Кодексу професійної етики аудиторів України [1]. У зв'язку з удосконаленням аудиторської діяльності та відповідності її функціонування міжнародним засадам 21 грудня 2017 року було прийнято Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», який є основним нормативним актом у цій сфері на сьогодні. Цим законом визначається статус АПУ, її склад, функції, обов'язки, права.

Окрему увагу з позиції дослідження заслуговує чинна Генеральна угода про співробітництво та взаємодію між Аудиторською палатою України та Державною податковою службою України від 31.08.2011, у зв'язку з тим, що у пунктах 2.1, 3.2 цієї угоди передбачено визначення терміну «аудит податкової звітності» платників податків - це завдання забезпечення впевненості у точності, повноті та відповідності чинного законодавства цих звітів, який проводиться аудиторськими фірмами» [5].

Таким чином, Аудиторська палата України, як незалежний орган, створений з метою регулювання та вдосконалення аудиторської діяльності в Україні, фактично впроваджує аудит податкової звітності для фахівців з аудиту як завдання забезпечення впевненості, крім аудиту та аналізу історичної фінансової інформації. Але, розглядаючи наведене у Генеральній угоді поняття «аудит податкової звітності», слід зазначити про вузький зміст цього визначення.

Обов'язковий аудит фінансової звітності стосується суб'єктів господарювання, які відповідно до законодавства зобов'язані оприлюднити або надати фінансову звітність (консолідовану фінансову звітність) користувачам фінансової звітності разом з аудиторським звітом (табл. 1.3).

До таких підприємств відносяться:

- великі підприємства, які є емітентами цінних паперів;
- великі підприємства, які не є емітентами цінних паперів;
- суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку;
- суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у видобувних галузях;
- середні підприємства.

Таблиця 1.3

Категорії підприємств

Критерії	Мікро	Малі	Середні	Великі
Балансова вартість активів	до 350 тис.євро	від 350 тис.євро до 4 млн.євро	від 4 млн. євро до 20 млн.євро	понад 20 млн.євро
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	до 700 тис.євро	від 700 тис.євро до 8 млн.євро	від 8 млн.євро до 40 млн.євро	понад 40 млн.євро
Середня кількість працівників	до 10 осіб	від 10 до 50 осіб	від 50 до 250 осіб	понад 250 осіб

Порядок подання та оприлюднення фінансової звітності визначено ст.14 ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996. Крім того ст.14 цього Закону визначає перелік підприємств, діяльність яких підлягає обов'язковому аудиту та оприлюдненню фінансової звітності разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці [2].

Прийнятий 16 січня 2020 року Закон України №466-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому

законодавстві» вносить зміни до п.46.2 ст. 46 ПКУ, які надають обов'язковому аудиту податкове значення [61]. Так, за підсумками 2020 року платники податку на прибуток, які відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» зобов'язані проводити аудит, разом з податковою декларацією повинні надавати річну фінансову звітність в ДПС з аудиторським звітом, оскільки фінансова звітність є додатком до податкової декларації з податку на прибуток та становить її невід'ємну частину. Тому декларація з податку на прибуток без аудиторського звіту може вважатися контролюючими органами «складеною з порушення вимог» або взагалі «не поданою».

Таким чином, аналіз нормативно-правової бази та літературних джерел підтверджує, що аудит оподаткування акціонерного товариства відрізняється від контрольної функції податків та забезпечує зростання його рівня економічної безпеки.

Висновок до розділу 1

Податок як встановлений законодавством у твердо фіксованій ставці обов'язковий, індивідуально-безвідплатний, безеквівалентний, нецільовий грошовий платіж, що справляється з юридичних і фізичних осіб в односторонньому порядку, у формі забезпеченого державним примусом законного відчуження належних їм на праві власності, господарського відання або оперативного управління коштів, із метою фінансування завдань та функцій держави та органів місцевого самоврядування, який сплачується в бюджети відповідних рівнів у терміни, визначені нормативно-правовим актом.

Вважаємо, що аудит оподаткування акціонерних товариств є системою заходів, що вживаються внутрішніми аудитором з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, їх оптимізації, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства. Аудит оподаткування вирішує відмінні від податкового контролю завдання, а тому заслуговує на здійснення в рамках окремої групи задач внутрішніх аудиторів, робота яких націлена на покращення діяльності товариства через, в даному випадку, оптимізації його податкового навантаження.

Аудит оподаткування акціонерних товариств включає контроль за дисципліною у сфері оподаткування, що припускає широкий підхід до змісту аудиту оподаткування; характеризується чіткою цілеспрямованістю; пов'язаний не тільки із грошовими, але й з матеріальними ресурсами; відображає відносини центральної та місцевої влади, що базуються на фіскальних функціях держави, особливістю реалізації яких є чітко виражений імперативний характер; реалізується через сукупність активних дій як зобов'язаних, так і владних суб'єктів.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК".

Попри те, що економіка України вважається ринковою, вона продовжує демонструвати певні особливості, властиві економіці, що розвивається. Такі особливості характеризуються, але не обмежуються, низьким рівнем ліквідності на ринках капіталу, інфляцією та дефіцитом балансу державних фінансів та зовнішньої торгівлі.

Після значного погіршення в 2014 і 2015 роках, нинішня політична ситуація в Україні залишається нестабільною, але спостерігається позитивна динаміка макроекономічних показників. Стабілізація економіки України у найближчому майбутньому залежить від успішних дій, яких вживає уряд та забезпечення безперервної фінансової підтримки України з боку міжнародних донорів та міжнародних фінансових установ.

Якщо аналізувати характер розвитку економіки України з точки зору галузевих змін, то слід зазначити, що у відповідь на пандемію COVID-19 відбулись суттєві зміни у діяльності виробничої сфери. На подив банківський сектор не став фактором посилення економічної нестабільності, а навпаки, виступив підтримкою для економічних агентів (зокрема, кроки з реструктуризації кредитів позичальникам, які зазнали тимчасових фінансових труднощів через пов'язані з пандемією обмеження).

Згідно зі статистичною інформацією, яку надає Державна служба статистики України, станом на 1 січня 2021 року в Україні було зареєстровано

13 748 акціонерних товариств, на 1 січня 2020 року - 13 902, на 1 січня 2019 року - 14 310, на 1 січня 2018 року – 14710 [85].

У 2020 році з 73 платоспроможних банків 65 банків були прибутковими та отримали чистий прибуток 47,7 млрд грн, що перекрыло збитки 8 банків на загальну суму 6,4 млрд грн.

Подальша ситуація у банківській системі залежатиме не тільки від ступеня ділової активності, а й від стану економіки в Україні.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» (надалі – Банк, АТ «ПУМБ») є універсальним банком, який майже тридцять років працює на українському фінансовому ринку і обслуговує великі та середні підприємства, підприємства середнього та малого бізнесу, приватних осіб. Банк надає повний спектр банківських послуг, включаючи залучення депозитів та надання кредитів, інвестування в цінні папери, платіжне обслуговування в Україні та переказ коштів за кордон, операції з обміну валют, випуск та процесинг операцій з платіжними картками.

АТ «ПУМБ» є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб з 2 вересня 1999 року, що діє відповідно до Закону України №2740 «Про фонд гарантування вкладів фізичних осіб».

Станом на 31 грудня 2020 року акціонерами Банку є «СКМ Фінанс» (92,3% акціонерного капіталу), SCM HOLDING LIMITED (Кіпр) (7,7% акціонерного капіталу). На визначену дату Банк мав 6 регіональних центрів та 218 відділень в Україні (на 31 грудня 2019 року - 6 регіональних центрів та 202 відділення в Україні).

Починаючи з 2014 року Банк не мав можливості здійснювати свою діяльність у Криму та певних районах Донецької та Луганської областей та був змушений перенести діяльність з цих зон. Після анексії Криму Банк закрити свої 10 відділень на цій території. Додатково Банк закрити 42 відділення, що були розташовані у непідконтрольних уряду України частинах Донецької та Луганської областей.

Згідно з класифікацією Національного банку України АТ «ПУМБ» включено до групи найбільших банківських установ країни [86].

Згідно із загальним рейтингом стійкості банків України від порталу «Мінфін» (характеристика стійкості за якістю активів, ліквідністю, можливістю зовнішньої підтримки, платіжною репутацією) за підсумками 1 кварталу 2021 року ПУМБ увійшов до Топ-10 українських банків, де зайняв сьоме місце з показником стійкості 3,7 [87].

Суб'єктами структури корпоративного управління Банку є: акціонери Банку, Наглядова рада Банку, Правління Банку та Корпоративний секретар як особа, яка відповідає за взаємодію Банку з акціонерами і виконання інших функцій у сфері корпоративного управління.

Наглядова рада Банку є колегіальним органом Банку, що здійснює контроль за діяльністю Правління Банку та захист прав вкладників, інших кредиторів та акціонерів Банку в межах компетенції, визначеної Статутом Банку та законами України «Про банки і банківську діяльність», «Про акціонерні товариства», нормативно-правовими актами Національного банку України, а також Положенням «Про Наглядову раду АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТА «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКІЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»».

Відповідно до законодавства України Наглядовій раді Банку підпорядковані підрозділи контролю (підрозділи вертикалі ризик-менеджменту, Департамент внутрішнього аудиту, Управління комплаєнс контролю та працівник Банку, відповідальний за проведення фінансового моніторингу).

Комітет з питань аудиту є дорадчим органом Наглядової ради з питань контролю та регулювання діяльності Банку в сфері фінансової звітності, зовнішнього та внутрішнього аудиту, внутрішнього контролю, за належним розкриттям суттєвих управлінських суджень, які були зроблені при складанні фінансової звітності.

Колегіальним виконавчим органом, що здійснює поточне управління Банком є Правління. До компетенції Правління належить вирішення всіх питань, пов'язаних з керівництвом поточною діяльністю Банку, крім питань, що належать до виключної компетенції Загальних Зборів акціонерів та Наглядової ради АТ «ПУМБ» (Додаток В). Повноваження посадових осіб Банку викладено у Статуті Банку, Положеннях про Наглядову раду та Правління Банку, що розміщені на безоплатному доступі на офіційному сайті Банку за посиланням [88].

Також у Банку діє наказ відповідно до якого між членами Правління розподілені посадові та функціональні обов'язки за напрямками діяльності Банку. Основними підрозділами з ідентифікації та оцінки ринкових і операційних ризиків є Департамент загальнобанківських ризиків, який підпорядковується Заступнику Голови Правління з управління ризиками (CRO), який є головним ризик-менеджером Банку, очолює напрямок ризик-менеджменту, підзвітний Наглядовій раді Банку.

Основними підрозділами по ідентифікації та оцінки кредитних ризиків є Департамент ризиків корпоративних клієнтів (великі та середні клієнти), Департамент роздрібних ризиків (роздрібні клієнти), Департамент ризик менеджменту малого бізнесу (малі корпоративні клієнти), які підпорядковуються Заступнику Голови Правління з управління ризиками (CRO).

Банк, керуючись вимогами постанови Правління Національного банку України від 02.07.2019 №88 «Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах» [4], забезпечує управління ризиками, дотримуючись моделі трьох ліній захисту:

- на першій лінії захисту знаходяться бізнес-підрозділи і підтримуючі підрозділи Банку. Вони є власниками всіх ризиків, що виникають у сфері їх відповідальності (особливо операційного ризику і комплаєнс ризику). Зазначені підрозділи відповідають за виявлення та оцінку ризиків,

можливість застосування управлінських заходів та звітності за такими ризиками;

- на другій лінії захисту підрозділи ризик-менеджменту і комплаєнс;
- на третій лінії захисту Департамент внутрішнього аудиту проводить оцінку ефективності системи управління ризиком підрозділами першого і другого рівнів захисту, включаючи оцінку ефективності системи внутрішнього контролю (СВК).

На третій лінії захисту Департамент внутрішнього аудиту, керуючись Положенням про організацію внутрішнього аудиту в банках України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 10.05.2016 №311 (із змінами та доповненнями), Міжнародними Стандартами Професійної Практики Внутрішнього Аудиту та Кодексу Етики, розроблених Радою з Міжнародних Стандартів внутрішнього аудиту та прийнятих у якості Стандартів внутрішнього аудиту Банку, Статуту та Політики аудиту Банку, здійснює перевірку й оцінку ефективності функціонування системи внутрішнього контролю, про результати яких інформує Наглядову раду і Правління шляхом надання об'єктивних суджень, висновків і оцінок щодо достатності та ефективності роботи систем управління ризиками, відповідності цих систем видам та обсягам здійснюваних банком операцій, і внутрішнього контролю Банку. Департамент внутрішнього аудиту здійснює планові перевірки ефективності системи внутрішнього контролю, частота і обсяг яких залежить від характеру, складності та ризиковості операцій. Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю надається внутрішнім аудитом безпосередньо Наглядовій раді та Правлінню за результатами проведених перевірок з урахуванням затверджених процедур проведення внутрішнього аудиту.

За перше півріччя 2021 року АТ «ПУМБ» заробив 1.9 млрд грн, що на 58.2% більше ніж за аналогічний період минулого року. Операційний дохід банку за перші шість місяців 2021 року становить майже 5 млрд гривень проти

3.6 млрд гривень за перше півріччя 2020 року. Збільшився процентний дохід: чистий процентний дохід банку збільшився на 31.9% порівняно із аналогічним періодом 2020 та досяг 4.2 млрд гривень. Чистий комісійний дохід за результатами перших шести місяців 2021 року склав 0.9 млрд гривень. Власний капітал банку становить 10.3 млрд гривень. Станом на 30 червня 2021 року чистий кредитний портфель банку склав 44.3 млрд гривень, з них 16.7 млрд гривень - кредити фізичним особам. 39.1% кредитного портфеля фізосіб займає сегмент споживчого кредитування.

Ліквідність та достатність капіталу банку значно перевищують нормативи, встановлені регулятором. Коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR) в іноземній валюті склав 218%, у всіх валютах - 173% при нормативі не менше 100%. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR) склав 128%, при нормі не менше 80%. Станом на 1 липня 2021 року показник достатності регулятивного капіталу ПУМБ склав 15,5%, що в 1,5 рази перевищує нормативне значення 10%, а достатність основного капіталу склала 12,75%, при нормативному значенні не менше 7% (додаток Г).

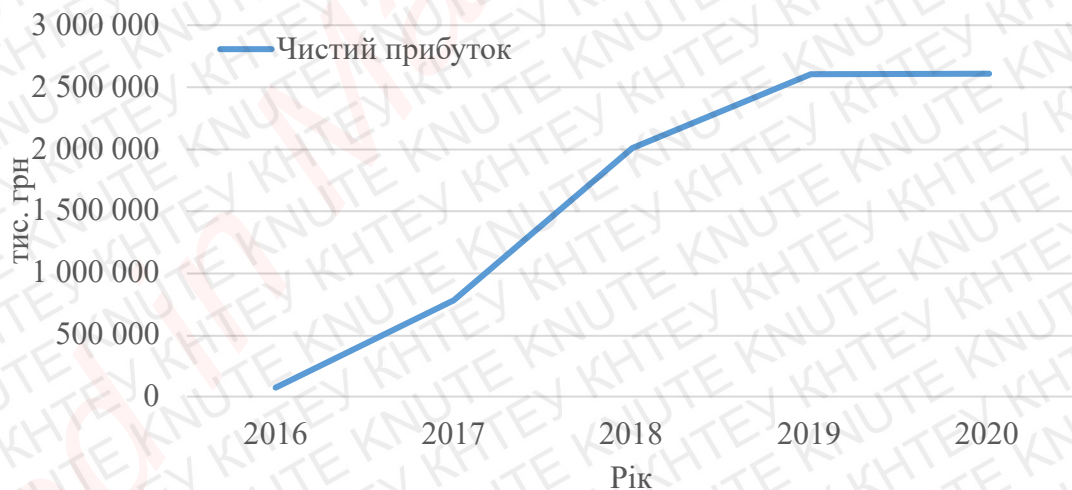

Рис. 2.1. Динаміка чистого прибутку АТ «ПУМБ»

Джерело: побудовано автором

Діяльність банку має позитивну динаміку, його прибуток стрімко зростає протягом останніх років. Темпи росту в 2020 різко зменшились, в порівнянні з минулими роками, але це пов'язано з COVID-кризою.

Рис. 2.2. Динаміка податку на прибуток АТ «ПУМБ»

Джерело: побудовано автором

Зі зростанням прибутку банку, зростають обсяги податку на прибуток.

Рис. 2.3. Співвідношення активів та зобов'язань АТ «ПУМБ»

Джерело: побудовано автором

Банк зберігає протягом останніх років приблизно однакове співвідношення активів та зобов'язань. Структура зобов'язань наведена на рис 2.4.

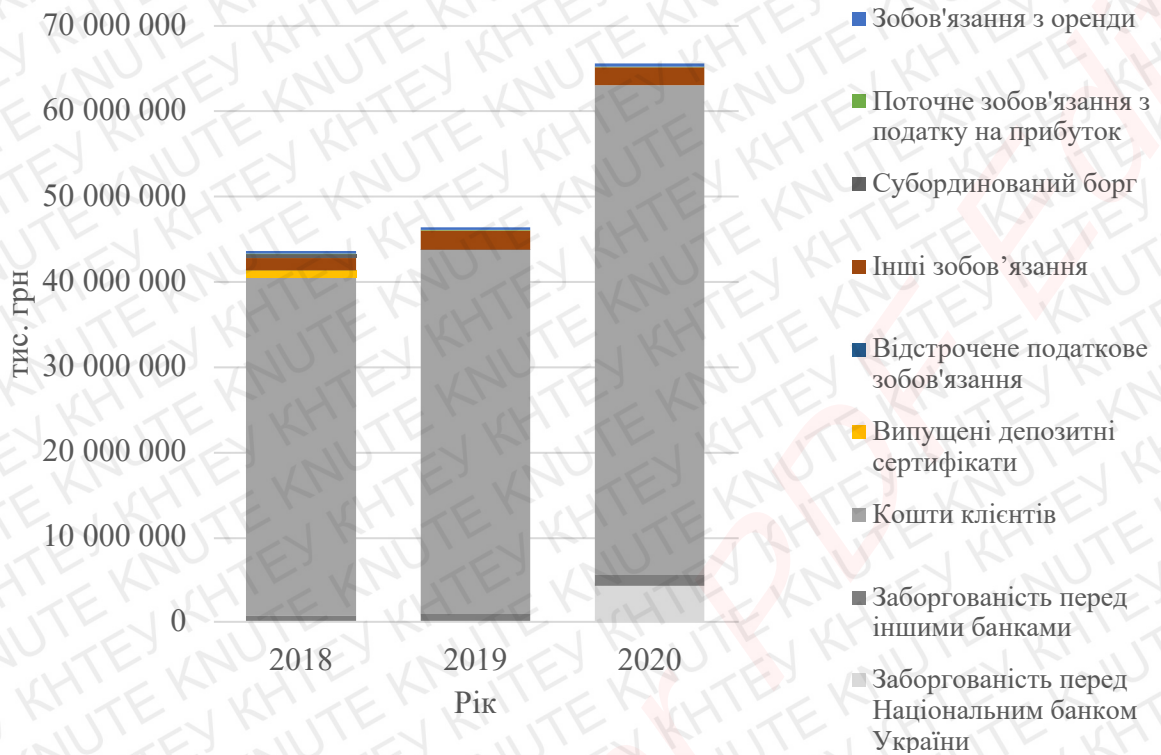

Рис. 2.4. Структура зобов'язань АТ «ПУМБ»

Джерело: побудовано автором

За результатами 2020 року в банку з'явилася заборгованість перед НБУ. Основну частку зобов'язань банку (87%) становлять кошти клієнтів. Ця частка зменшилась у 2020 в порівнянні з 2019 на 4 пункти. Зменшення відбулося не в абсолютних значеннях, а у відносних, за рахунок розширення структури зобов'язань у 2020.

За результатами аудиторських перевірок 2020 року виносились рекомендації керівникам підрозділів, що підлягали перевірці, а також Правлінню Банку в частині удосконалення системи внутрішнього контролю, корпоративного управління і системи управління окремими видами ризиків. Інформація про результати аудиторських перевірок та прийняті рекомендації керівниками підрозділів надавалися Комітету Наглядової ради з питань аудиту та Наглядовій раді Банку в складі щоквартальних звітів про результати діяльності Департаменту внутрішнього аудиту.

Діюча модель корпоративного управління забезпечує високий рівень організації, що підтверджується бездоганною репутацією Банку на ринку фінансових послуг. В основі діяльності АТ «ПУМБ» лежать ефективні функції контролю і управління ризиками, а також своєчасне реагування на законодавчі зміни.

Система внутрішнього аудиту АТ «ПУМБ» в цілому є ефективною і відповідає вимогам Міжнародних стандартів професійної практики внутрішнього аудиту та Кодексу етики Інституту внутрішніх аудиторів, що підтверджується результатами проведених внутрішніх і зовнішніх оцінок.

2.2. Оцінка інформаційного забезпечення аудиту оподаткування акціонерного товариства

Внутрішній аудит у сфері оподаткування відбувається в інформаційному просторі, в якому його суб'єкти отримують і передають податкову інформацію, необхідну для реалізації контрольних функцій. Інформаційне забезпечення, яке включає податкові законодавчі та інші нормативно-правові акти, дані облікових підсистем, внутрішні інструктивні документи, планову та іншу інформацію, забезпечує чутливість та життєздатність системи внутрішнього контролю за умови повноти, доступності та достовірності інформації, взаємозв'язку інформаційних потоків.

Як зазначає Пантелєєв В.П., інформаційне забезпечення – це цілеспрямована робота по збору інформації, її реєстрації, передаванню, обробці, узагальненню, зберіганню та пошуку суб'єктами контролю з метою використання для управління [84, с. 158].

«Результативність СВК підприємства залежить від дієвого податкового моніторингу – комплексу наукових, технологічних, організаційних та інших

засобів, які забезпечують систематичне спостереження за станом та функціонуванням господарчої одиниці у системі оподаткування. За допомогою моніторингу суб'єкти внутрішнього контролю мають можливість своєчасно розкрити проблеми у сфері оподаткування, податкові ризики та тенденції їх виникнення до того, як вони стануть реальними, розробити заходи податкової оптимізації».

В епоху «інформації та високих технологій» інформаційні системи посідають важливе місце в системі аудиту. Але, разом з тим, не варто переоцінювати значення комп'ютерних програм в аудиторській діяльності. Адже жодна з них не в змозі замінити аудитора, вона призначена лише допомагати. На результати аудиторської перевірки більшою мірою впливають досвід, вміння та навички самого аудитора, а також його вміння скористатися можливостями інформаційних систем.

На сьогодні при здійсненні податкового аудиту в залежності від його предмету необхідною є інформація щодо фінансового стану та результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання. Тому для проведення податкового аудиту необхідні дані щодо фінансового стану та результатів господарської діяльності підприємства, об'єктивність та точність відображення яких в обліку та звітності можливі лише при постійному дотриманні підприємством відповідних законодавчих та нормативних вимог.

Не зважаючи на проблематику застосування інформаційних технологій під час проведення аудиту - використання інформаційних систем є не тільки актуальним завданням і найважливішим фактором успішної роботи аудитора, а й необхідною умовою її виконання для якісного аудиту.

Аналізуючи основні етапи (підготовчих робіт, планування програми податкового аудиту, основний та заключний етапи) проведення аудиту податкового обліку, вбачається, що такий аудит є комплексною та експертною перевіркою податкового обліку, який дозволяє виявити, а також знизити податковий ризик, при цьому сприяє своєчасному усуненню його

невідповідності чинним нормам. Інформаційна база аудиту для кожної стадії процесу податкового аудиту і відповідно їх етапів, є різною. Під інформаційним забезпеченням аудиту розуміють певним чином упорядковану сукупність інформації, яку формують і використовують на різних стадіях процесу аудиту. Основою інформаційного забезпечення аудиту є економічна інформація, що характеризує виробничу і фінансово-господарську діяльність суб'єктів контролю.

Найпотрібнішу інформацію про фінансово-господарську діяльність аудитор отримує з даних бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарського контролю, бухгалтерської і статистичної звітності. В аудиторському контролі використовують також інформація зовнішніх джерел: банків, страхових компаній, торговельних партнерів, аудиторських і юридичних фірм. Важливе місце у формуванні інформаційної бази аудиту займає законодавча, планово-нормативна та довідкова інформація. В аудиторському контролі використовують матеріали попереднього зовнішнього та внутрішнього аудиту, акти перевірки податкових органів та застосовують властиві методи обробки інформації (рис.2.5).

Джерелами організаційно-управлінської інформації є установчі документи суб'єкта аудиторського контролю, накази і розпорядження керівника, посадові інструкції та ін. Організаційно-управлінська інформація залежить від типу та структури підприємства, організації і стилю управління.

Фактографічна інформація характеризує об'єкти аудиту на основі даних, що відображені у первинних документах, облікових регістрах, бухгалтерській і статистичній звітності.

Економічну інформацію можна поділяти на оперативну, поточну і прогнозну. Оперативна інформація аудитор використовує при контролі об'єктів аудиту у момент здійснення господарських операцій. Поточну інформацію використовує після завершення господарських операцій звітного

періоду. Прогнозна інформація міститься в бізнес-планах, проектах та інших джерелах і характеризує об'єкти аудиторського контролю на перспективу.

Загальнонаукові методичні прийоми	<ul style="list-style-type: none"> • аналіз: вивчення податкових платежів розчленуванням на розрахунки з бюджетом та власне кредиторів; • синтез: вивчення податкових платежів в цілому; • моделювання: ґрунтується на застосуванні організаційної моделі проведення контрольного процесу – стандарти, нормативи
Органолептичні методичні прийоми	<ul style="list-style-type: none"> • інвентаризація: встановлення фактичної наявності податкових платежів; • суцільне і вибіркоче спостереження: перевірка податкових платежів суцільним способом, а також вибірково по платежам (зустрічні перевірки); • службове розслідування: перевірка дотримання посадовими
Розрахунково-аналітичні методичні прийоми	<ul style="list-style-type: none"> • економічний аналіз: аналіз показників податкових платежів, за допомогою якого з'ясовуються причини та встановлюються фактори, які вплинули на її збільшення чи зменшення, та й взагалі утворення; • статистичні розрахунки: прийоми отримання таких величин і кількісних характеристик, які містяться в аналітичній інформації суб'єкта господарювання
Документальні методичні прийоми	<ul style="list-style-type: none"> • інформаційне моделювання – це інформаційна сукупність, яка представляє аудитуєчий об'єкт у вигляді моделі. При формуванні інформаційної моделі необхідно забезпечити повноту характеристики об'єкта аудиту, вибір істотних змінних і подання їх у формі інформаційного образу. Метою моделювання є одержання необхідної інформації про об'єкт для вивчення його стану, виявлення відхилень. При моделюванні використовується нормативно-правова, договірна, облікова, звітна та інша інформація про об'єкти аудиту оподаткування; • дослідження документів – являють собою прийоми документального аудиту достовірності, доцільності, ефективності господарських операцій використання матеріальних ресурсів, відповідності їх законодавчим та нормативно-правовим актам та застосовують до документів, записів в облікових реєстрах, даних звітів і балансів, статистичних матеріалів. При цьому об'єктом документального аудиту є інформація, що характеризує здійснені операції з розрахунками. Використання у аудиті оподаткування документальних методичних прийомів дає змогу дати кількісну і якісну оцінку виявлених недоліків, встановити відповідальних за них осіб і виявити розмір матеріальної відповідальності

Рис. 1.5. *Методи обробки економічної інформації для цілей аудиту оподаткування акціонерного товариства*

Джерело: узагальнено автором

На наш погляд, виходячи із змісту аудиту залежно від ступеня перетворення інформації в процесі обробки, доцільно виділити такі її види: вхідна, проміжна і підсумкова.

При здійсненні аналізу фінансово-господарської діяльності, фінансового стану підприємства аудитор часто використовує дані статистичної звітності.

На об'єктах аудиту, в тій чи іншій мірі, аудитори та спеціалісти різних відділів здійснюють внутрішньогосподарський контроль. Тому зовнішній аудитор у значній мірі покладається на результати внутрішньогосподарського контролю. Основними джерелами такої інформації є акт комплексної ревізії, тематичних перевірок, матеріали інвентаризації тощо.

Важливим джерелом отримання інформації щодо об'єктів аудиту є матеріали перевірки зовнішнього контролю. Такий вид контролю здебільшого здійснюють органами податкової служби, контрольно-ревізійного управління, Пенсійного фонду та ін.

Положенням про Департамент внутрішнього аудиту АТ «ПУМБ» передбачено, що Правління та керівники структурних підрозділів Банку повинні своєчасно інформувати Департамент про значні зміни у стратегії, методах та процедурах управління ризиками Банку, запровадження нових продуктів і змін в операційній діяльності Банку на ранньому етапі їх застосування, а також інформувати Директора Департаменту про ініціювання службових розслідувань та їх результати, надавати інформацію щодо результатів перевірок органів контролю Банку. Наглядова рада та Комітет з питань аудиту забезпечують контроль за повнотою та своєчасністю цього інформування.

Окремо визначено, що Працівники усіх структурних підрозділів Банку на запит внутрішніх аудиторів мають надавати фінансові та облікові документи, управлінську інформацію, документи з прийняття рішень органами управління Банку, надавати внутрішнім аудиторам доступ до

матеріальних активів і об'єктів Банку (у тому числі – приміщень, що використовуються для зберігання документів, готівки, цінностей) та до системи автоматизації банківських операцій, архівів, даних (у тому числі електронних баз даних у режимі перегляду).

Вибір облікової політики акціонерного товариства найважливіша частина внутрішнього податкового планування. Цей документ підтверджує обґрунтованість і законність того чи іншого тлумачення нормативно-правових актів і дій відносно ведення бухгалтерського обліку.

Спеціальні методи податкової оптимізації мають більш вузьку сферу застосування, ніж загальні, проте так само можуть застосовуватися в акціонерних товариствах.

Податкове планування ґрунтується не тільки на вивченні текстів діючих податкових законів та інструкцій, але й на загальній принциповій позиції, займаної податковими органами, тому здійснюючи податкове планування шляхом зниження податкового навантаження (навіть цілком легальним шляхом) повинен бути готовий до особливої уваги податкових органів. Це може загрожувати уважним дослідженням діяльності та звітності у пошуках джерел для штрафних санкцій, а також можливими податковими перевітками.

2.3. Організаційно-інформаційна модель аудиту оподаткування акціонерного товариства

Одним із способів формалізації аудиту оподаткування акціонерного товариства є розробка організаційно-інформаційної моделі аудиту. Дана модель поєднують дві основні складові аудиту: організаційну та інформаційну. Організаційні питання, які вирішуються на рівні розробки моделі, стосуються характеристики його суб'єктів, об'єктів, мети і завдань та методичного забезпечення. Інформаційні питання охоплюють побудову інформаційної бази

аналізу: визначення джерел інформації, характеристику інформаційного забезпечення та розробку системи показників, за допомогою яких передбачається досліджувати об'єкти аналізу.

Організаційно-інформаційна модель аудиту оподаткування акціонерного товариства являє собою стислу характеристику його суб'єктів та об'єктів, мети і завдань, системи аналітичних показників, що визначають параметри об'єктів, інформаційної бази та методів і прийомів перетворення економічної інформації та узагальнення результатів аналізу.

У додатку Д наведено розгорнуту організаційно-інформаційну модель аудиту оподаткування акціонерного, яка складається з семи шести взаємопов'язаних блоків.

Перший блок: «Мета і завдання аудиту» – передбачає визначення мети аналітичної діяльності та системи завдань, послідовне вирішення яких призведе до досягнення поставленої мети.

Метою аудиту оподаткування акціонерного товариства є ефективне управління податковими нарахуваннями та оптимізація податкового навантаження для товариства.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- Визначити місце податкового аудиту в системі внутрішнього аудиту акціонерного товариства;
- ідентифікувати невикористану економічну вигоду від неефективного управління податковими платанами;
- оцінити виконання податкових зобов'язань акціонерним товариством;
- визначити фактори, які впливають на обтяження податкових платежів;
- проаналізувати динаміку та структуру податкових відрахувань товариства;
- проаналізувати руху і використання бюджетних відрахувань;

- здійснити кількісну оцінку резервів підвищення ефективності управління податковим навантаженням;
- запропонувати шляхи оптимізації податкового навантаження;
- інші завдання

Другий блок: «Суб'єкти та об'єкти аналізу» – являє собою перелік суб'єктів та об'єктів аналізу стосовно конкретних завдань, які належить виконати для досягнення мети аналізу.

Суб'єктами аудиту оподаткування акціонерного товариства виступають:

- вищі посадові особи товариства;
- керівники функціональних та структурних підрозділів;
- економічні служби товариства;
- служба внутрішнього контролю;
- служба внутрішнього аудиту;
- ДФС та інші суб'єкти державного фінансового контролю в Україні;
- зовнішні користувачі інформації.

Серед об'єктів, стосовно яких буде здійснюватися аудит слід виокремити:

- доходи;
- витрати;
- всі види податкових відрахувань;
- чинники які впливають на розмір податків;

Третій блок: «Система показників аудиту» – складається з переліку показників, за якими передбачено дослідити об'єкти з визначенням певних термінів тривалості аналітичного періоду.

У процесі аналізу використовується система показників, до складу якої входять наступні показники:

1. *Абсолютні вартісні показники джерелом яких є облік, що виражаються у вартісних і натуральних вимірниках:*

- абсолютна величина податків;
- абсолютна величина доходів та витрат;

2. *Відносні показники, які є наслідком аналітичної обробки облікової інформації, що вимірюються у відсотках, коефіцієнтах та вартісному вимірнику:*

- відносні показники виконання податкового навантаження;
- співвідношення доходів та витрат;
- частка податкових відрахувань в доходах товариства;
- частка податкових відрахувань в прибутку товариства;
- інші.

У залежності від застосування окремо взятих показників або їх співвідношень – за цією ознакою визначають питомі показники, які є вторинними, похідними від відповідних об'ємних показників: частка податків розрізі КЕКВ, за окремими видами проектів та інші.

За ознакою змісту розрізняють кількісні показники, що відображають розмір об'єктів, які аналізуються в комплексні змін, які відбулися з ними. До них відносяться – обсяг податкових відрахувань. Тобто, кількісні показники використовуються для відображення абсолютних і відносних величин, що характеризують обсяг і структуру.

За цією ж ознакою розрізняють, також якісні показники, які відображають особливості окремих об'єктів, економічної ефективності діяльності установи, виконання кошторису та інше.

Четвертий блок: «Інформаційне забезпечення аудиту оподаткування» – визначає джерела утворення та види економічної інформації, за допомогою якої мають досліджуватись об'єкти.

Як джерела інформації для аналізу використовується:

- зовнішня інформація, до якої відносять: правову, нормативну та довідкову;
- внутрішня інформація, до якої відноситься: планова фактографічна, статистична та дані спецобстежень.

П'ятий блок: «Методичні прийоми обробки інформації» – передбачає характеристику методів та прийомів обробки економічної інформації. Розрізняють економіко-логічні та економіко-математичні групи методів:

1. економіко-логічні методи застосовуються в загальному і факторному аналізі обсягу діяльності товариства, в аналізі руху та ефективності податкових нарахувань. До цієї групи відносять:

- групування – прийом економічного аналізу, що застосовується в економічних дослідженнях, спрямованих на вивчення закономірностей і тенденцій розвитку досліджуваних об'єктів, виявлення взаємозв'язків між показниками, які характеризують параметри об'єктів аналізу, та визначення впливу чинників на динаміку господарських процесів.

- порівняння – є найбільш поширеним засобом для аналізу, спрямованим на встановлення подібності та відмінності між предметами та явищами. В аудиті оподаткування застосовують такі форми порівняння:

- порівняння з планом, нормативом, стандартом – спрямоване на оцінку виконання планових показників, визначення відхилень від плану чи нормативу;

- порівняння з попереднім періодом – є основою для визначення тенденцій розвитку об'єкта в часі;

- порівняння з еталоном – дозволяє оцінити перспективи, визначити завдання та резерви подальшого розвитку;

- порівняння з середнім – залежить від вибору середнього показника і дозволяє оцінити рівень розвитку об'єкта аналізу та визначити його рейтинг у сукупності аналогічних об'єктів за даним показником.

- розрахунок відносних величин – передбачає зіставлення абсолютних величин які є основними вимірниками параметрів економічних явищ і процесів в обліку. За допомогою відносних величин здійснюється економічна оцінка динаміки об'єкта аналізу, його структури та інтенсивності процесів.

Для вивчення динаміки об'єкта аналізу використовують такі показники, як темп та індекси зростання. Відносні величини динаміки обчислюються на основі побудови динамічного ряду і характеризують зміну показників у часі. Відносні показники динаміки використовують у горизонтальному аналізі.

Відносні величини структури притаманні вертикальному аналізу з метою оцінки структурної побудови об'єкта дослідження. Структурні показники відображають співвідношення окремого показника з агрегованим показником, або частини сукупності з усією сукупністю.

Відносні показники інтенсивності характеризують інтенсивність господарських процесів. До них, ми можемо віднести коефіцієнт забезпеченості товариства грошовими коштами, рівні інтенсивності руху ресурсів, коефіцієнт ефективності функціональної діяльності.

- розрахунок середніх величин – є одним із засобів узагальнення однотипних показників, процесів або явищ, який дозволяє в економічному аналізі перейти від одиничного до загального, від випадкового до закономірного.

- деталізація – є аналітичним прийомом розкладання загальних показників на складові частини.

- елімінування – комплекс методичних прийомів, що дозволяє кількісно оцінити вплив на зміну результату кожного чинника окремо, відділивши його від впливу інших чинників. Елімінування передбачає застосування таких методів: абсолютних та відносних різниць, ланцюгових підстановок, інтегрального, логарифмічного, індексного та інших.

2. *економіко-математичні методи* спрямовані на визначення тенденцій розвитку товариства, прогнозування основних показників його діяльності. До цієї групи методів відносять:

- методи обробки динамічних рядів – дають можливість виявити загальну тенденцію розвитку явищ;

- методи регресійно-кореляційного аналізу – використовують для побудови економіко-математичних моделей, що описують економічні процеси, для яких характерна стохастична форма зв'язку між результативним і факторними показниками ;

- методи моделювання – передбачають побудову математичної формули, що відображає реальні зв'язки між аналізованими явищами;

Шостий блок: «Узагальнення і реалізація результатів аудиту оподаткування» – характеризує заключну стадію аудиту, яка завершується прийняттям управлінських рішень щодо подальшого розвитку об'єктів аудиту.

Узагальнення результатів передбачає виконання ряду дій:

- систематизація інформації;
- кількісна оцінка результатів;
- кількісна оцінка факторів, які найбільш вплинули на динаміку податкових відрахувань за аналізований період;
- розробка багатоваріантних заходів для покращення стану оподаткування акціонерного товариства;
- оформлення результатів аудиту та їх передача до управлінських структур для реалізації запропонованих заходів.

Отже, ціллю формування організаційно-економічної моделі аудиту оподаткування акціонерного товариства є формалізація цих процесів з метою оптимізації його податкового навантаження, яка досягається шляхом вирішення поставлених завдань. Для проведення аудиту необхідно скласти та використовувати на практиці організаційно-інформаційну модель, що являє собою стислу характеристику суб'єктів, об'єктів, мети і завдань аудиту, системи аналітичних показників, інформаційної бази та методів і прийомів перетворення економічної інформації та узагальнення результатів аудиту.

Висновки до розділу 2

Необхідність ведення обліку в системі оподаткування обумовлена забезпеченням умов для проведення аудиту оподаткування суб'єкта господарювання. Організація системи обліку на суб'єкті господарювання складається з організації порядку ведення облікових записів з обліку розрахунків за податками суб'єкта господарювання та організації роботи бухгалтерів при веденні обліку розрахунків за податками.

Організаційні питання, які вирішуються на рівні розробки моделі аудиту оподаткування суб'єкта господарювання, стосуються характеристики його суб'єктів, об'єктів, мети і завдань та методичного забезпечення. Інформаційні питання охоплюють побудову інформаційної бази аудиту оподаткування суб'єкта господарювання: визначення джерел інформації, характеристику інформаційного забезпечення та розробку системи показників, за допомогою яких передбачається досліджувати об'єкти аудиту оподаткування суб'єкта господарювання.

Пандемія коронавірусу у 2020 році разом з карантинними заходами мали ефект у вигляді загального зниження бізнес-активності по економіці України, в цілому, а також по банківському секторі, зокрема.

За підсумками 2020 інфляція сягнула центральної точки цільового діапазону, закладеного основними засадами грошово-кредитної політики на 2020. За цих умов банк мав певні труднощі в першій половині 2020 року, проте монетарна політика НБУ дозволила покращити ситуацію в другій половині 2020. В цілому, бізнес-активність банку зростає, а його адаптаційна політика до кризи дозволила втримати фінансове становище на високому рівні.

РОЗДІЛ 3

СТАН ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОПОДАТКУВАННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

3.1. Стан та напрямки удосконалення організації та методики аудиту оподаткування акціонерного товариства

Незалежна аудиторська перевірка показників податкових декларацій передбачає цілу низку заходів аудитора щодо встановлення ступеня довіри до системи внутрішнього контролю підприємства платника податків. Ступінь довіри, у свою чергу, впливає на ступінь аудиторського ризику.

Вважаємо за необхідне з власного аудиторського досвіду, літературних джерел та з урахуванням вимог стандартів побудувати певну конструкцію оцінки системи внутрішнього контролю платника податків. В методичному плані така система може включати в себе такі елементи оцінки:

- система податкового обліку (податкових розрахунків) та податкової звітності;
- система бухгалтерського фінансового обліку і фінансової звітності;
- контрольне середовище;
- процедури контролю;
- практичні дії керівництва платника податку, які спрямовані на встановлення й підтримку системи внутрішнього контролю.

Процедура вивчення і оцінки системи внутрішнього контролю є обов'язковою при проведенні аудиту незалежно від характеристики клієнта та виду аудиторських послуг. У практиці, як правило, це здійснюється на етапі планування або, переважно, на етапі дослідження даних обліку і звітності.

Маючи у своєму розпорядженні матеріали дослідження, виконаного перед укладанням договору на етапі планування, звіт попереднього аудитора,

інші матеріали, аудитор вивчає та уточнює ступінь ефективності системи внутрішнього контролю платника податків [38] (рис 3.1).

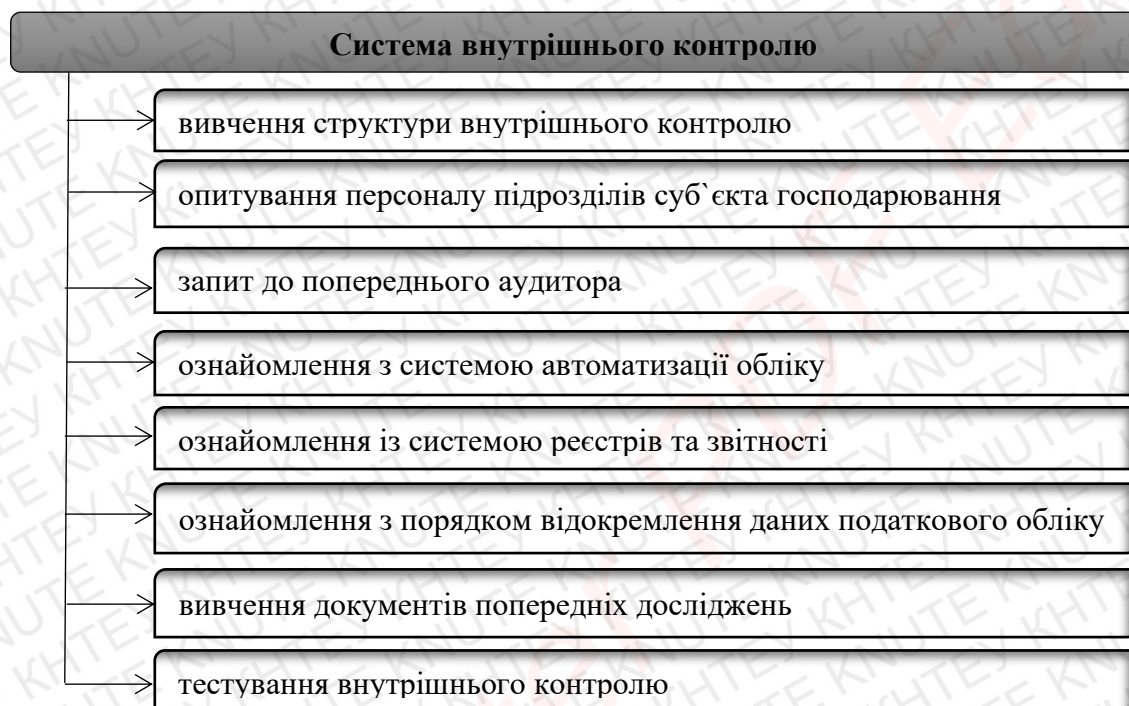

Рис. 3.1. Прийоми вивчення системи внутрішнього контролю акціонерного товариства в аудиті оподаткування

Джерело: розроблено автором

Дослідження довели, що однією з важливих складових оцінки внутрішнього контролю є анкетування процедур внутрішнього контролю. Загальна оцінка стану внутрішнього контролю АТ «ПУМБ» є задовільною. З урахуванням недоліків виявлених під час анкетування, на нашу думку доречним буде розширення штату відділу внутрішнього аудиту. Ми також вважаємо, що створення внутрішніх політик або інструкцій для діяльності різних структурних підрозділів підприємства дозволить оптимізувати їх роботу та чітко окреслити структуру обов'язків та підпорядкування.

Після оцінки стану внутрішнього контролю платника податку, слід розпочати аналіз складових (елементів) конструкції такого контролю. Уяву про системи бухгалтерського фінансового і податкового обліку аудитор одержує в результаті: знайомства з підприємство на етапі підготовки аудиту;

первісної оцінки їх ефективності при оцінці рівня аудиторського ризику на різних етапах аудиту – при плануванні аудиту, підтвердження первісної оцінки при здійсненні тестів контролю і на етапі виконання аудиторських процедур по суті.

Характер, часові рамки й обсяг процедур, виконуваних аудитором з метою розуміння систем бухгалтерського фінансового та податкового обліку, змінюються залежно від багатьох чинників, у тому числі від:

- структури, обсягу, характеру діяльності, територіального розташування підрозділів особи – платника податків; ефективності його комп'ютерної системи;
- застосовуваних засобів внутрішнього контролю;
- форми й змісту документування конкретних засобів внутрішнього контролю;
- аудиторської оцінки невід ємного ризику.

Для підтримки ефективності системи внутрішнього контролю на належному рівні нами було розроблено систему дій та заходів для впровадження в роботу керівництвом суб'єкта господарювання:

- встановлення протоколів та процедур внутрішнього контролю. Створюючи внутрішній контроль, власники бізнесу встановлюють протоколи та процедури, яких повинні дотримуватися їх співробітники. Власники інформують своїх працівників про ці протоколи і очікують, що вони дотримуватимуться їх під час виконання повсякденних робочих обов'язків. Ці встановлені протоколи допомагають наводити порядок та згуртованість для компаній, оскільки всі знають, що від них очікується, оскільки це чітко визначено у протоколах внутрішнього контролю;
- створення належного зв'язку служби внутрішнього аудиту з іншими підрозділами та службами підприємства;

- впровадження систематичного навчання та тренінгів для працівників. Внутрішній контроль може допомогти компаніям зменшити помилки, що допоможе їм заощадити гроші та захистити свою репутацію. Навчання працівників – це приклад внутрішнього контролю, який може зменшити помилки. Навчаючи працівників процесам та процедурам та оновлюючи їх на нові, працівники мають меншу ймовірність помилок. Навчання може включати в себе використання внутрішньої комп'ютерної програми або вивчення нового робочого процесу або змін в законодавстві;
- належна організація фінансової та управлінської інформації. Внутрішній контроль допомагає бізнесу зберігати інформацію. Організовані дані можуть збільшити продуктивність та краще підготувати бізнес, якщо необхідно буде взяти інформацію для перевірок відповідності чи аудиту. Належна організація фінансової та управлінської інформації включає в себе розмежування інформації на загальнодоступну, обмеженого доступу та конфіденційну. Це може включати надання кожному працівникові власного пароля для доступу до файлів і даних на комп'ютері компанії, або створення системи для подання клієнтських даних та фінансових документів в Інтернеті чи офлайн. Така система захисту інформації дає змогу розуміти працівникам і керівництву компанії свою відповідальність за збереження конфіденційності інформації.

У матеріалах, опублікованих представниками «Великої четвірки» [80, 81, 83, 84], зазначено, що пріоритетним напрямком діяльності компаній є оцінка ризиків та їх оптимізація процедури їх оцінки, оскільки з року в рік ці процеси стають складніші і в тій же пропорції витрати часу та праці. Виділення більше часу для стандартних процедур оцінки ризику за рахунок збільшення обсягу оброблюваної інформації унеможливорює швидке впровадження нових стандартів та процедур, в результаті яких загальна оцінка ризику стає менш

надійною. Цей фактор став однією з відправних точок міжнародного аудиту, компанії переглядають свою політику щодо оцінки ризиків та в умовах швидкого розвитку цифрової економіки, автоматизації максимально можливої кількості операцій.

Для того, щоб мати краще уявлення про фінансове становище АТ «ПУМБ» необхідно провести аналіз показників його діяльності. Для цього використано звітність (додаток Г). Розглянемо деякі з них. Коефіцієнт абсолютної ліквідності є індикатором ліквідності, що відображає здатність суб'єкт господарювання погашати поточні зобов'язання виключно за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, а також відображає, яку частину поточних зобов'язань суб'єкт господарювання може погасити зараз (рис. 3.2).

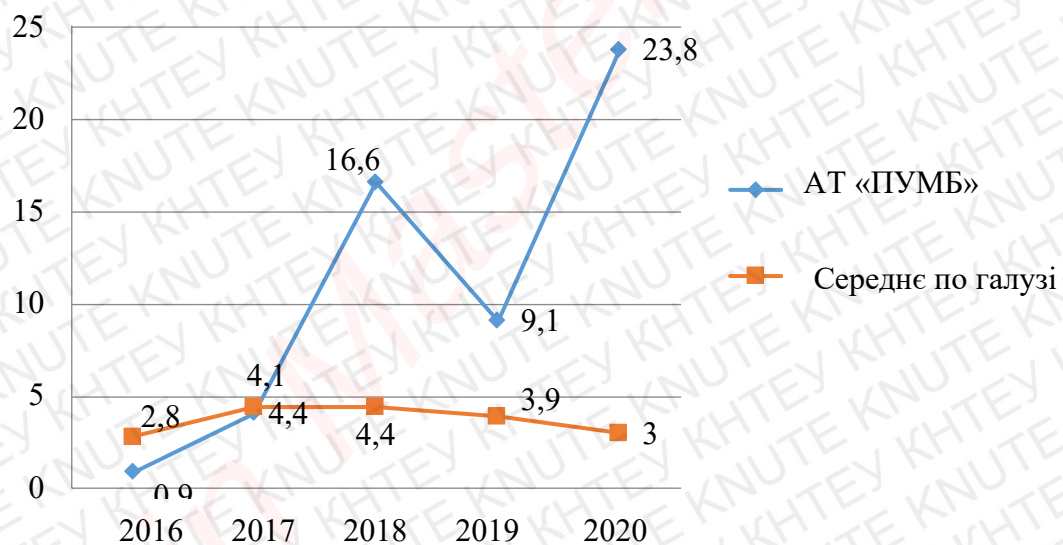

Рис. 3.2. Динаміка коефіцієнту абсолютної ліквідності АТ «ПУМБ» по відношенню до середнього показника по галузі

Джерело: побудовано автором

Коефіцієнт автономії є індикатором платоспроможності суб'єкт господарювання, який показує частку власного капіталу в загальній сумі коштів, інвестованих в діяльність (рис. 3.3).

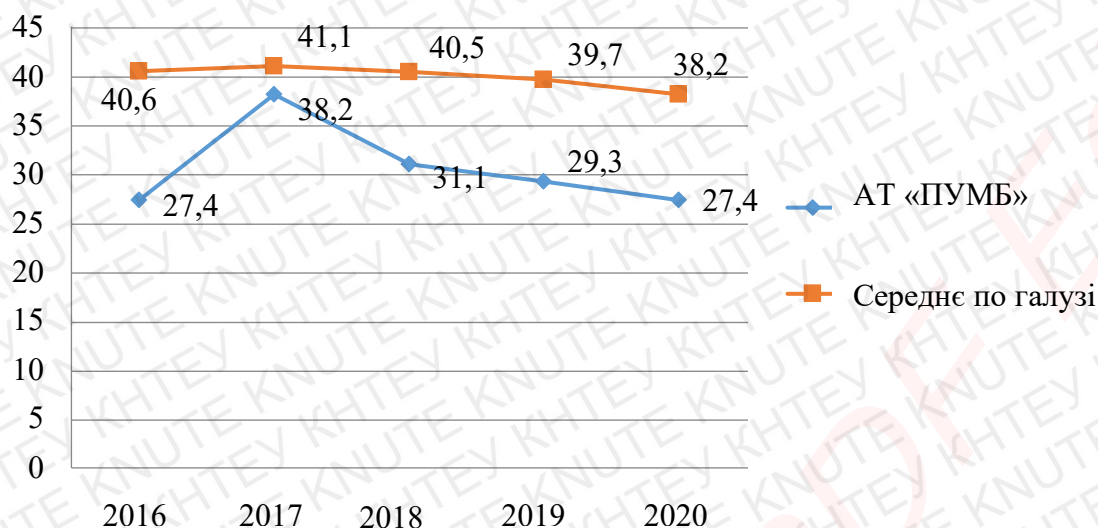

Рис. 3.3. Динаміка коефіцієнту автономії АТ «ПУМБ» по відношенню до середнього показника по галузі

Джерело: побудовано автором

Чиста маржа є індикатором прибутковості суб'єкта господарювання, що відображає відношення чистого прибутку до загальної виручки. Рентабельність активів є індикатором прибутковості, який показує, скільки прибутку приносить кожна гривня активів суб'єкта господарювання (рис. 3.4). Коефіцієнт дає розуміння того, наскільки ефективно менеджмент використовує активи суб'єкта господарювання для генерації прибутку.

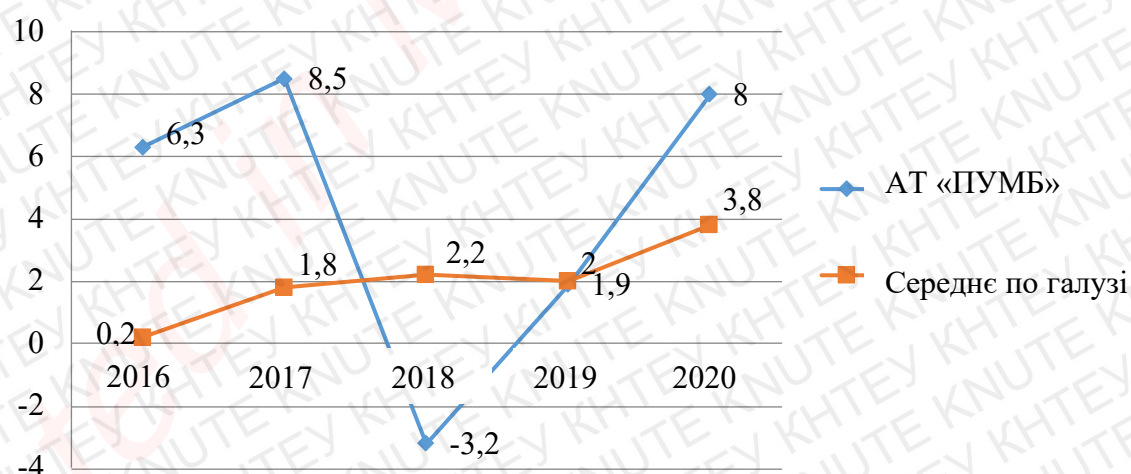

Рис. 3.4. Динаміка рентабельності активів АТ «ПУМБ» по відношенню до середнього показника по галузі

Джерело: побудовано автором

Оборотність активів є індикатором ділової активності, що дозволяє оцінити продуктивність активів суб'єкта господарювання шляхом їх порівняння з обсягом виручки (рис. 3.5).

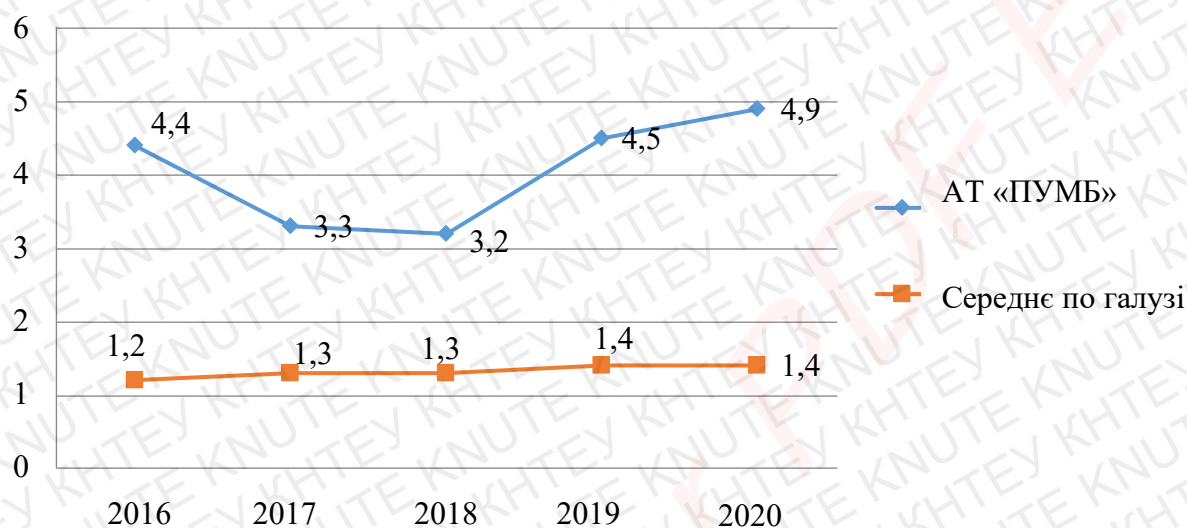

Рис. 3.5. Динаміка оборотності активів АТ «ПУМБ» по відношенню до середнього показника по галузі

Джерело: побудовано автором

Оборотність власного оборотного капіталу є індикатором ділової активності, який показує ефективність використання капіталу суб'єкта господарювання з точки зору згенерованої виручки (рис. 3.6).

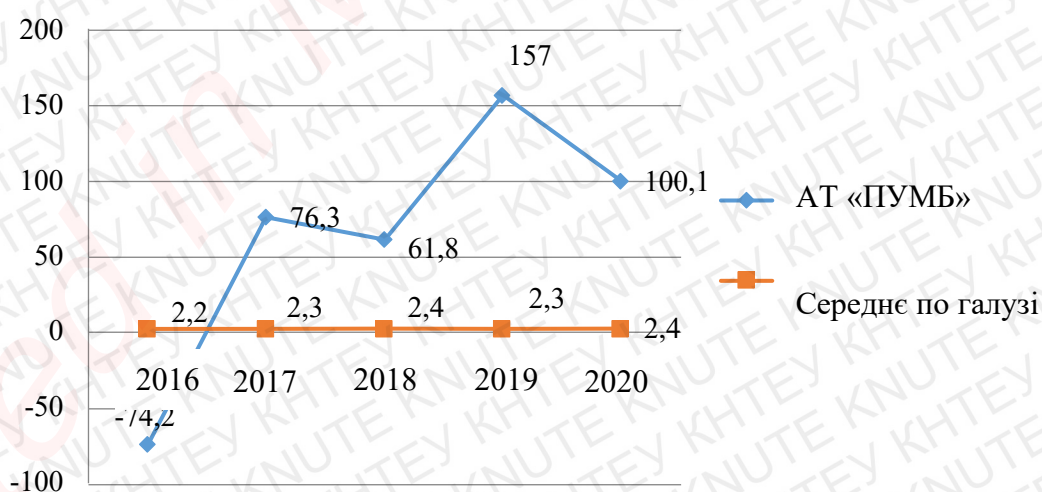

Рис. 3.6. Динаміка оборотності власного оборотного капіталу АТ «ПУМБ» по відношенню до середнього показника по галузі

Джерело: побудовано автором

Податкові платежі АТ «ПУМБ» за 2016-2020 рр. відображено на рис. 3.7.

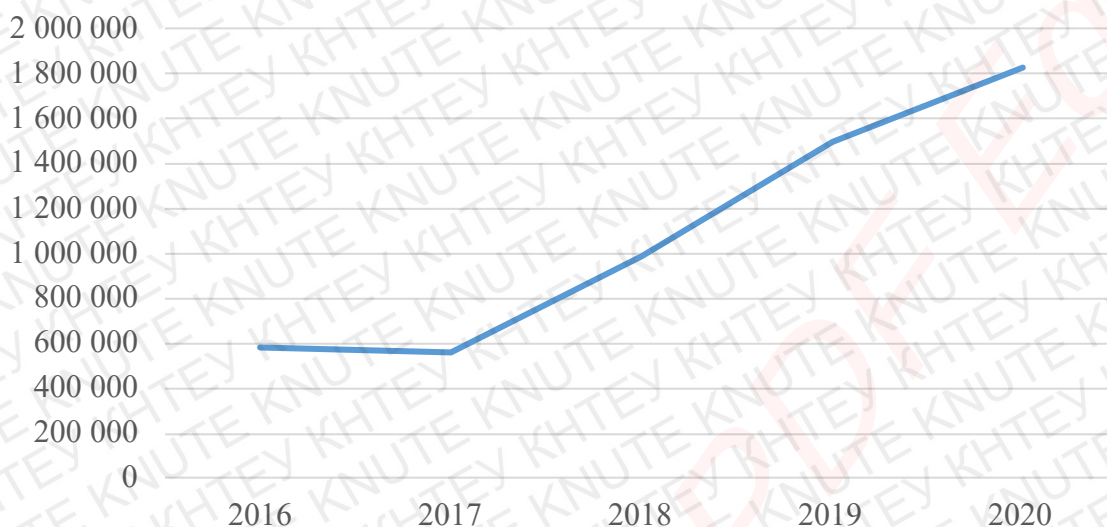

Рис. 3.7. Динаміка сумарних податкових платежі АТ «ПУМБ»

Джерело: побудовано автором

Рівень сукупного податкового навантаження АТ «ПУМБ» з кожним роком зростає. Його структуру складають як загальнодержавні податки так і місцеві.

Таблиця 3.1

Динаміка та структура податкових платежі АТ «ПУМБ»

рік	2 016	2017	2018	2019	2020
Податки та збори до Державного бюджету (ДБ) (тис. грн.)					
Податок на прибуток	Збитки минулих періодів	Збитки минулих періодів, з поверненням податку 43000	209 607	500 639	595 496
Податок на додану вартість	16 828	21 629	28 907	25 825	14 954
Податок на доходи нерезидентів	22	6	368	544	17 017
Єдиний соціальний внесок	119 976	182 895	265 385	345 909	404 763
Військовий збір	31 908	30 142	51 607	47 221	55 679
Інші податки та збори	12 537	159 268	147226	198 058	244 491
Всього до ДБ	181 271	350 940	703 100	1 118 196	1 332 400

Закінчення таблиці 3.1

Податки та збори до місцевих бюджетів (тис. грн.)					
Податок з доходів фізичних осіб	381 190	197 668	269 869	360 617	430 938
Плата за землю	20 069	10 943	13 385	12 514	10 866
Екологічний податок	1	1	1	1	1
Транспортний податок	11	-	73	233	184
Інші податки та збори	766	2 015	3 099	3 209	51 025
Всього до місцевих бюджетів	402 037	210 627	286 427	376 574	493 014

Джерело: побудовано автором

Зміна рівня податкового навантаження є характеристикою платоспроможності суб'єкта господарювання щодо своєчасності сплати податків. Динаміка даного показника на АТ «ПУМБ» означає економічний розвиток суб'єкта господарювання.

Таким чином, застосування в методиці аудиту оподаткування суб'єкта господарювання елементів аналізу сприяє підвищенню податкової дисципліни і зміцненню фінансового благополуччя. Система показників платоспроможності та фінансової стійкості дозволяє оцінити здатність суб'єкта господарювання відшкодувати поточні борги у визначені терміни, фінансову незалежність від зовнішніх джерел фінансування, мобільність власного капіталу, здатність капіталу утворювати активи, заборгованість суб'єкта господарювання. Показники податкової ефективності діяльності суб'єкта господарювання включають: оборотність заборгованості за податками і зборами; коефіцієнт ефективності податкової політики; рентабельність покриття податкових витрат; платоспроможність погашених податкових зобов'язань; коефіцієнт заборгованості.

Аудит оподаткування передбачає здійснення великого обсягу аудиторських процедур, що є дуже трудозатратним, а тому вважаємо, що для вдосконалення аудиту оподаткування суб'єкта господарювання необхідно застосувати системний підхід до автоматизації. Цей підхід потребує розгляду

об'єкта або завдання з урахуванням взаємозв'язків з іншими об'єктами та відповідними завданнями. Ефективність автоматизації досягається тільки тоді, коли вона здійснюється в єдиній системі. Ця система повинна формувати повну базу даних, якими оперують на суб'єкті господарювання. Якщо всі документи будуть створюватися в єдиному електронному середовищі, то перше і важливе завдання аудиту оподаткування суб'єкта господарювання – буде вирішено автоматично.

Microsoft Excel в аудиті оподаткування суб'єкта господарювання застосовують як окремо, так і у взаємозв'язку із Audit System/2, оскільки останній також – продукт Microsoft, що значно прискорює роботу. Безпосередньо застосування Microsoft Excel в аудиті оподаткування суб'єкта господарювання зумовлене [43, с. 44-45]:

- тим, що офіційні програмні продукти вимагають значних витрат на придбання та встановлення;
- більшість суб'єктів господарювання вважають такі програмні продукти не дієвими та економічно не вигідними, що знову повертає користувачів до Microsoft Excel;
- можливістю комп'ютерних програм вилучати інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єкта господарювання з відповідних баз або вносити всі дані самостійно, якщо облік ведеться вручну.

Сучасний ринок програмного забезпечення та інформаційно-розробницьких послуг дозволяє суб'єктам господарювання вибрати один з двох шляхів комплексної автоматизації. Перший полягає у розробці власного програмного забезпечення. Другий шлях – це вибір і придбання універсальної програми, генерування і налагодження її основних процедур відповідно до потреб суб'єкта господарювання.

Програм насправді є дуже велика кількість, але основна проблема для суб'єкта господарювання та аудитора – вибір оптимальної. Всі вони мають практично однаковий алгоритм дії (рис. 3.8).

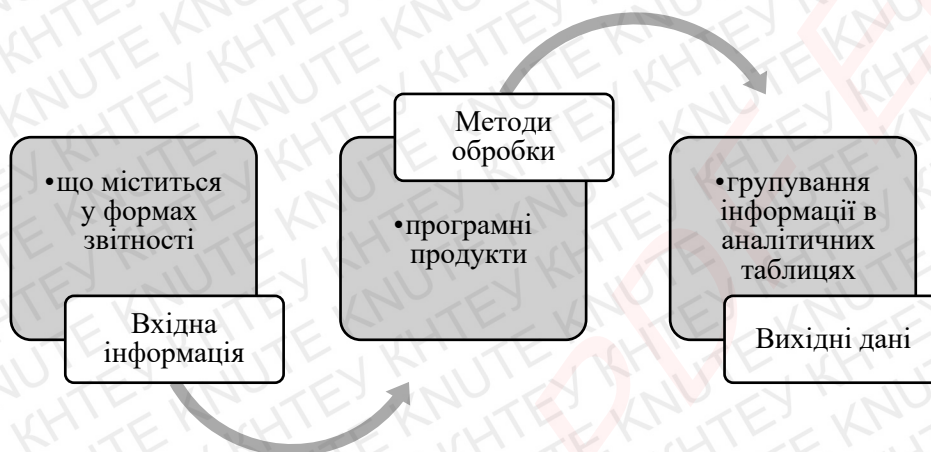

Рис. 3.8. Алгоритм автоматизації аудиту акціонерного товариства

Джерело: розроблено автором

Захист даних у комп'ютерних мережах стає однією з найактуальніших проблем у сучасних інформаційно-обчислювальних системах. На сьогодні виокремлюють три базові принципи безпеки, завдання яких – забезпечити: цілісність даних (захист від збоїв); конфіденційність інформації; доступність інформації для авторизованих користувачів [50, с. 86]. Рішення проблем автоматизації аудиту оподаткування суб'єкта господарювання відображено на рис. 3.9 [14].

У сьогоднішніх умовах в процесі аудиту оподаткування суб'єкта господарювання дуже поширеним є самостійна організація робочого місця аудитора. Переважно спеціалісти самостійно автоматизують і програмують найбільш типові і важливі операції облікового, аналітичного та контрольного процесу, що дуже зручно, застосовуючи для цього можливості сучасних інтегрованих пакетів прикладних програм, електронних табличних процесорів, систем управління базами даних.

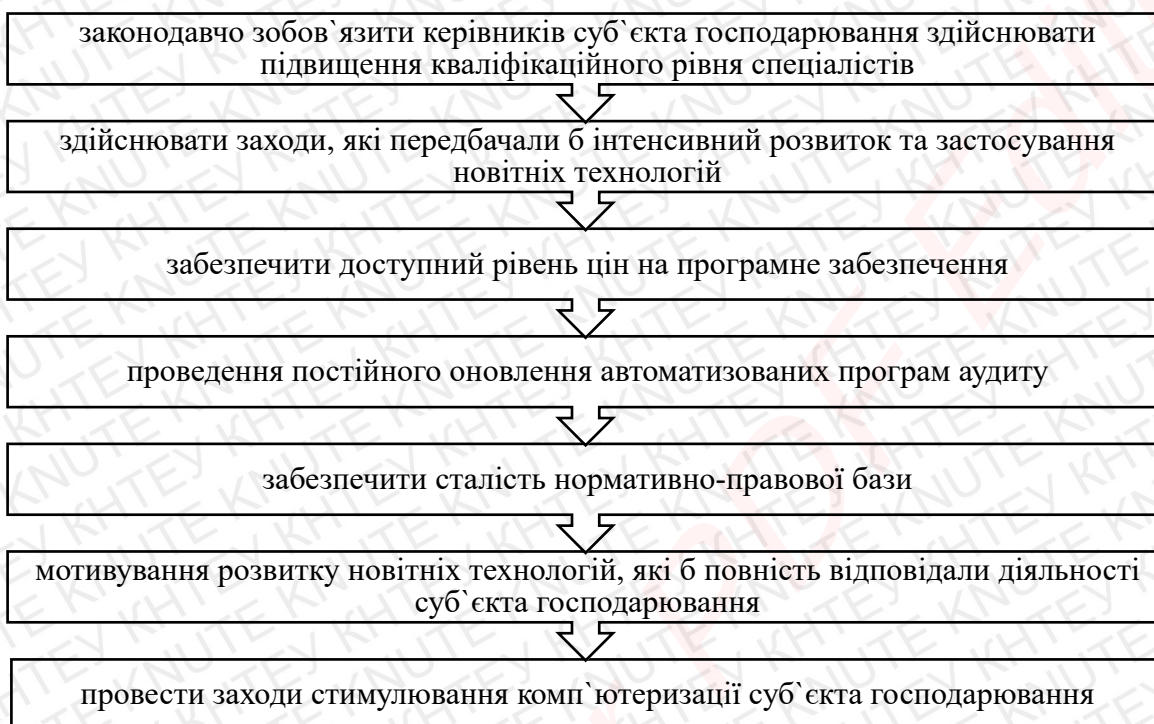

Рис. 3.9. *Рішення проблем автоматизації аудиту акціонерного товариства*

Джерело: розроблено автором

Таким чином, незважаючи на певні труднощі в здійсненні автоматизації, суб'єкти господарювання прагнуть до оптимізації свого бізнесу, підвищенню ефективності функціонування організації, фінансової прозорості, збільшенні інвестиційної привабливості, і в кінцевому підсумку до ефективного аудиту оподаткування суб'єкта господарювання.

3.2. Аудит оподаткування як інструмент оптимізації податкового навантаження акціонерного товариства

Динамізм розвитку фінансових процесів за умов глобалізаційних викликів вимагає від суб'єктів господарювання посилення ролі оптимізації нарахування та сплати податкових платежів. Будь-який вид підприємницької

діяльності потребує особливої уваги до процесів нарахування, декларування та сплати податків і зборів. Від правильності ведення таких дій залежить кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Європейський підхід декламує залучення до процедур ефективної реалізації облікової та податкової політики підприємства висококваліфікованих фахівців, якими можуть бути незалежні аудитори, консультанти, юристи тощо. В українській практиці популяризуються випадки звернення за консультаційними послугами до фахівців з питань обліку, аудиту та оподаткування. В контексті цього важливу роль відіграють аудитори, що займаються перевіркою правильності нарахування, облікового відображення, декларування та узгодження податкових зобов'язань суб'єкта господарювання.

Також вважаємо, що найбільш точно передає визначення поняття, дане міжнародним Інститутом внутрішніх аудиторів (The Institute of Internal Auditors) - «внутрішній аудит є діяльність з надання незалежних та об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності організації. Внутрішній аудит допомагає досягти поставлених цілей, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю та управління корпорацією» [6].

Аудит податків і платежів – важливий елемент фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, мета якого полягає в раціоналізації облікових дій та оптимізації механізмів оподаткування конкретного суб'єкта господарювання задля мінімізації ризиків фінансового характеру. Аудит податків проводиться шляхом здійснення аудиторських вибірок та здійснення аналізу показників з метою:

- 1) виявлення відхилень у бухгалтерському та податковому обліку, які суттєво впливають на достовірність показників податкової звітності компанії;
- 2) визначення податкових ризиків;

3) надання впевненості стосовно відсутності суттєвих порушень у податковому обліку компанії.

Незалежно від виду податків, що перевіряються, та обсягу аудиторської перевірки аудитор для забезпечення найбільш якісного проведення аудиту податків, зборів та обов'язкових платежів повинен ретельно ознайомитись із суб'єктом перевірки та основними аспектами його діяльності.

Перед початком виконання завдань з податкового аудиту аудиторами здійснюються такі попередні процедури, наведені у табл. 2.1:

- ознайомлення з видами діяльності платника податків, загальними рисами його бізнесу;
- вивчення методик формування облікової політики та даних фінансової звітності;
- ідентифікація податків, платником яких є суб'єкт господарювання; – моніторинг податкової звітності, яка підлягає перевірці;
- визначення загального обсягу аудиту податків і платежів;
- планування часу виконання завдання;
- визначення необхідних для виконання завдання ресурсів та спроможності аудиторської фірми виконати конкретне завдання [89]. Під час розроблення загального плану та програми аудиту податків незалежному аудитору необхідно брати до уваги такі чинники: характер діяльності платника податків; ризики суттєвості; систему оподаткування; надійність внутрішнього контролю; ризики фінансового характеру; характер, час і обсяг аудиторських процедур [47]; залежність від зовнішніх чинників; наявність в апараті управління пов'язаних осіб; інформація про заборгованість [66]; інші обставини.

Побудова системи фінансово-економічної безпеки підприємства сприяє стабільному функціонуванню і призводить до зростання економічного потенціалу. Умовами забезпечення економічної безпеки підприємства є легітимність усіх видів його діяльності, використання системного підходу до

забезпечення економічної безпеки підприємства та відповідне ресурсне забезпечення.

Таблиця 2.1

Процедури податкового аудиту

Чинники планування	Основні складові плану
1. Характер діяльності платника податків	<ul style="list-style-type: none"> - Загальні економічні складові і умови в галузі; - виробничо-організаційні особливості діяльності платника податків; - фінансовий стан платника; - залежність суб'єкта господарювання від міжнародних факторів
2. Система оподаткування та внутрішнього контролю	<ul style="list-style-type: none"> - Загальна чи альтернативна система оподаткування; - застосування процедур оптимізації в оподаткуванні; - вплив нових нормативно-правових актів з питань оподаткування; - наявність (відсутність) реєстрів податкового обліку, доречність і коректність їх формату
3. Ризики фінансового характеру	<ul style="list-style-type: none"> - Очікувані оцінки властивого ризику і ризику контролю; - встановлення рівнів суттєвості для аудиту кожного податку; - можливість викривлень даних у податкових деклараціях; - виявлення складних сегментів обліку, зокрема таких, де результат залежить від суб'єктивного судження бухгалтера
4. Характер, час і обсяг аудиторських процедур	<ul style="list-style-type: none"> Стан бухгалтерського обліку замовника; - повнота та вчасність подання податкової звітності та сплати податкових платежів; - вплив на розкриття та якість інформації комп'ютерної обробки даних обліку; - наявність (відсутність) підрозділу внутрішнього аудиту у замовника, а також його можливий вплив на процедури зовнішнього аудиту; - координація і напрям роботи аудиторів, поточний контроль і перевірка виконаної роботи
5. Інші аспекти	<ul style="list-style-type: none"> Транзитні платежі між взаємопов'язаними особами; - використання посередницьких послуг фінансового характеру; - отримання консультаційних послуг замовником від інших аудиторів, консультантів, експертів; - формат і строки надання замовнику звіту відповідно до законодавства, стандартів аудиторської діяльності та умов конкретного договору із замовником.

Поняття «економічна безпека підприємства» трактується в широкому розумінні як корпоративна система функціонування підприємства, за умови якої відбувається найбільш ефективно використання корпоративних ресурсів (земля, кадровий потенціал, інтелектуальна власність, інформація, капітал тощо), і водночас знижуються наявні та потенційні загрози, в результаті чого

досягається максимально позитивний ефект від роботи підприємства [46, с. 283].

Отже, існує потреба ґрунтовнішого дослідження етапів проведення аудиту податків і платежів, з метою доведення позиції, що аудит оподаткування є дієвим інструментом оптимізації податкового навантаження акціонерного товариства, а тому дане питання є дуже актуальним для внутрішніх аудиторів, адже саме вони здатні найефективніше оптимізувати податкове навантаження свого підприємства.

Висновки до розділу 3

Здійснення податкового аудиту на підприємствах України має велике практичне значення для виявлення порушень вимог податкового законодавства, однак, на сьогодні, не має чіткого його визначення.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що «податковий аудит» - це завдання з надання достатньої впевненості, яке реалізується у формі спостереження та перевірки обліку та звітності у системі оподаткування платника податків з метою висловлення незалежної думки аудитора про достовірність, повноту та відповідність чинному податковому законодавству в усіх суттєвих аспектах та допомоги у прийнятті оптимальних управлінських рішень у сфері оподаткування згідно з вимогами користувачів.

Податкова складова аудиту сьогодні слабо регламентована діючими нормативними документами. Не врегульовано ряд суттєвих питань, що визначають технологію податкового аудиту, відсутні чіткі рамки податкової складової аудиту.

Але, незважаючи на це, враховуючи аудиторську практику, податковий аудит не є процедурою, під час якої фахівці навмисно вишуковують порушення

або ж помилки. Це відмінний управлінський інструмент, який допоможе суб'єкту господарювання в наступних питаннях:

- оцінки ефективності обліку і внутрішнього контролю;
- виявлення порушень чинного законодавства та оцінці можливих ризиків;
- визначення прибуткових і збиткових напрямків діяльності.
- отримання банківських кредитів на вигідніших умовах;
- підвищення інвестиційної привабливості;
- укладання договорів на вигідніших умовах;
- підвищення достовірності консолідованої звітності групи суб'єкта;
- оцінки кваліфікаційного рівня працівників бухгалтерської служби суб'єкта;
- оцінки ефективності роботи керівних органів.

Адже завдяки отриманню таких висновків, ТОР-менеджмент суб'єкта господарювання може запобігти багатьом фінансовим ризикам, знайти шляхи для подальшого зростання і розширення, ефективно вибудувати систему обліку, раціонально розподілити податковий тиск, а можливо знизити податкове навантаження на суб'єкта господарювання. Визначені переваги проведення ініціативного податкового аудиту дають сміливе розуміння в необхідності користування усіма плюсами такої процедури.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У результаті написання випускної кваліфікаційної роботи та проведеного дослідження щодо питань організації та методики аудиту оподаткування акціонерного товариства нами була досягнута поставлена мета та сформульовані наступні висновки:

1. Узагальнено, що аудиторською перевіркою оподаткування виступає перевірка правильності, повноти та точності відображення у бухгалтерському обліку та податковій звітності даних щодо нарахувань та сплати податків і зборів до бюджету. Даний вид аудиторської перевірки проводиться відповідно до Міжнародних стандартів аудиту та Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторської діяльності». Вважаємо, що найбільш доцільним для цілей акціонерних товариств буде проведення саме внутрішнього аудиту оподаткування.

2. Нами було розглянуто сутність податкових розрахунків та їх відповідне державне регулювання. Виявлено, що в Україні на сучасному етапі існує недосконале податкове законодавство, а тому першочерговим кором у вдосконаленні податкової системи є вдосконалення її законодавчої бази.

3. У процесі дослідження було розглянуто та узагальнено систему інформаційного забезпечення аудиторської перевірки податкових розрахунків, а також зроблено висновки про доцільність сформованою системи під час аудиту АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК". До інформаційної бази здійснюваного аудиту нами було віднесено наказ про облікову політику підприємства, первинні документи, які підтверджують виникнення доходів, витрат і фінансових результатів діяльності, облікові реєстри, реєстри синтетичного обліку, акти та довідки попередніх перевірок, аудиторські висновки та іншу документацію, що узагальнює результати контролю, а також фінансову та податкову звітність підприємства.

4. Під час оцінки ефективності та надійності системи внутрішнього контролю АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК" нами було оцінено три основні елементи системи, а саме систему бухгалтерського та податкового обліку, середовище контролю та процедури (заходи) контролю, що застосовуються на підприємстві. Зроблено висновок, що існує ряд недоліків у загальній системі внутрішнього контролю, що потребують подальшого вдосконалення.

5. Основними етапами аудиту податкових розрахунків АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК" визначено планування, безпосереднє застосування аудиторських процедур та узагальнення результатів у формі аудиторського висновку. Всю сукупність застосовуваних процедур супроводжує процес документування – складання аудиторських робочих та підсумкових документів, що пізніше збираються у єдиний аудиторський файл даної перевірки. Основними аудиторськими процедурами, що були застосовані під час аудиту податкових розрахунків є документальна перевірка по суті та формі, зустрічна звірка, звірка даних фінансової звітності та даних аналітичного і синтетичного обліку, аналітичні процедури (перерахунок) і т.д.

6. У результаті проведеного дослідження та застосованих аудиторських процедур для АТ "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК" нами надано ряд рекомендацій щодо вдосконалення операцій з податковими розрахунками та оптимізації податкового навантаження. Серед таких рекомендацій основними вважаємо регулярне виконання процедур аудиту щодо оподаткування саме внутрішнім аудитором, у функціональні обов'язки якого буде входити перевірка операцій з податками та зборами, що стягуються до бюджету та визначення шляхів їх оптимізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21 грудня 2017 № 2258-VII (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>].
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 №996-XIV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>].
3. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2015 Edition. Volume I. – New York: International Federation of Accountants, 2016 – 1249 p.
4. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України : постанова Правління Національного банку України : від 10.05.2016 р. : № 311 / Національний банк України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0311500-16>.
5. Генеральна угода про співробітництво та взаємодію між Аудиторською палатою України та Державною податковою службою України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua/files/temp/1482009298.pdf>.
6. Кодекс етики внутрішніх аудиторів підготовлений Міжнародним інститутом внутрішніх аудиторів.. http://www.iiaru.ru/vnutr_audit/codex
7. Аналіз типових помилок, які були виявлені під час зовнішніх перевірок системи контролю якості, проведених відповідно до вимог Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг, затвердженого рішенням Аудиторської палати України від 30.10.2014 № 302/9 (зі змінами) до набрання чинності Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apu.com.ua/wp-content/uploads/2019>.

8. Анфіногентова Н. Й. Аналіз контрольно-перевірочної роботи державної податкової служби України / Н.Й. Анфіногентова // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2010. – С. 22-27.
9. Артюх О. В. Концепція суттєвості в практиці податкового аудиту / О. В. Артюх // Науковий журнал «Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління». – 2018. – № 1. – С. 114-118.
10. Артюх О. В. Податковий аудит як завдання з надання достатньої впевненості / О. В. Артюх // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 12. - С. 235-238
11. Бабіч В. В. Удосконалення оподаткування прибутку на основі визначення об'єкта оподаткування / В. В. Бабіч, А. М. Поддєрьогін // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 71-76.
12. Безверхий К. Модель внутрішньогосподарського контролю розрахунків за податками та зборами / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 2. – С. 30–36.
13. Безверхий К. Особливості обліку і звітності за податком на додану вартість в контексті законодавчих інновацій / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 1. – С. 26-33.
14. Білуха М. Основні напрями розвитку обліку та контролю за електронною технологією в XXI столітті / М. Білуха // Вісник КНТЕУ. – 2005. – № 3. – С. 13-17.
15. Бондаренко Н. М. Податкова звітність: економічна сутність та її класифікація / Н. М. Бондаренко, В. В. Ільченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 21. – С. 639-644.
16. Власова О. Є. Податковий облік і звітність / О. Є. Власова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 160 с.
17. Воїнова Т.С. Становлення теоретичних засад податкового аудиту в Україні / Т.С. Воїнова // Бизнес Информ. – 2009. – № 12. – С. 120-122.

18. Володимирова С. Корпоративні права у дарунок / С. Володимирова, Л. Сліпаченко // Вісник. Право знати все про податки і збори. – 2016. – № 43. – С. 20-21.
19. Городецька Т. Е. Податок на доходи фізичних осіб як форма прибуткового оподаткування / Т. Е. Городецька, К. О. Засядько, В. Г. Яременко // Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – № 3. – С. 6-8.
20. Данілов І. Зміни в оподаткуванні доходів / І. Данілов // Вісник. Право знати все про податки і збори. – 2017. – № 17. – С. 42-44.
21. Державний фінансовий аудит: методологія та організація: монографія / Є. В. Мних, М. О. Никонович, С. В. Бардаш, Н. С. Барабаш, К. О. Назарова, О. Т. Олендій – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2009. – 319 с.
22. Диха М.В. Податки в системі забезпечення економічної безпеки та розвитку національної економіки / М. В. Диха, Г. М. Колісник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 4. – С. 49-53.
23. Драчук В. Ю. Розрахункові операції за податковими платежами як об'єкт обліку та аудиту / В. Ю. Драчук // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – 2016. – № 3. – С. 185-188.
24. Дрозд І.К. Оподаткування юридичних осіб та аудит у сфері оподаткування: навчальний посібник / І. К. Дрозд, В. М. Іванков, О. А. Магопець, Г. Б. Назарова, В. В. Шалімов, Н. С. Шалімова / За редакцією Н. С. Шалімової. – К.: ТОВ «Видавництво «СОВА», 2017. – 524 с.
25. Ерфан Є. А. Загальнодержавні податки і збори як основні джерела формування державних доходів / Є. А. Ерфан, Х. Я. Гук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2019. – № 24(2). – С. 9-16.

26. Задорожня Л. А. Звітні аспекти адміністрування податку на доходи фізичних осіб в Україні / Л. А. Задорожня // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 15. – С. 26-31.
27. Зінкевич А.В. Теоретичні аспекти та методика здійснення аудиту податку на додану вартість / А.В. Зінкевич // Економіка і суспільство. – 2017. – № 13. – С. 1359-1364.
28. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
29. Івахненко С. В. Контроль фінансової інформації: сучасні технології // Фінанси України. – 2010. – № 1 (170). – С. 87-97.
30. Ілюхіна Н. Адаптація міжнародних практик оподаткування та обліку нематеріальних активів до вітчизняних стандартів / Н. Ілюхіна, І. Аскерова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2019. – № 4. – С. 59-73.
31. Кармазіна Н.В. Генерування аудиторських процедур у контексті аудиту розрахунків із бюджетом за податками та платежами / Н.В. Кармазіна // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2018. – № 1. – С. 119-122.
32. Качула С. В. Податки як інструмент реалізації соціальної функції держави в умовах макроекономічної нестабільності / С. В. Качула // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2017. – № 11. – С. 38–45.
33. Качула С. В. Податки як основа реалізації соціальної функції держави / С. В. Качула, Д. А. Бодня, А. О. Поривай // Економічний вісник університету. – 2017. – № 34. – С. 251-259.
34. Клименко О. В. Інформаційні системи і технології в обліку: навчальний посібник / О.В. Клименко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 320 с.

35. Коба О. В. Оподаткування доходів фізичних осіб: закордонний та вітчизняний досвід / О. В. Коба, Я. О. Горбенко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 22. – С. 931-935.
36. Контроль у системі інноваційного менеджменту підприємства: монографія / Є.В. Мних, С.В. Бардаш, О.А. Шевчук та ін.; за ред. Є.В. Мниха. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 452 с.
37. Кульчицька Н.Є. Податковий аудит як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства // Н.Є. Кульчицька, Т.А. Яковець // Бухгалтерський облік і аудит. – 2017. – № 1. – С. 21-28.
38. Куцик П.О. Облік і звітність в оподаткуванні: навч. посібник. – Львів, 2017. – 508 с.
39. Костюк Б. В. Організація податкового аудиту на підприємстві / Б. В. Костюк // Економіка і регіон. - 2015. - № 1. - С. 124-129.
40. Ларікова Л. Процедури щодо створення комплексної системи автоматизації аудиту // Аудитор України. – № 13. – 2009. – С. 54-59.
41. Лега О. Використання податкової інформації в розрахунках з бюджетом / О. Лега // Agricultural and resource economics: international scientific e-journal. – 2017. – № 3. – С. 63-74.
42. Лубковський С. А. Модель гармонізації податкового перерозподілу доходів фізичних осіб / С. А. Лубковський // Економіка та держава. – 2018. – № 3. – С. 88-99.
43. Лук'янцев С. Ознаки податку: теоретичний та прикладний аспект / С. Лук'янцев // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 9. – С. 160-164.
44. Лучко М. Р. Аналіз в аудиті: окремі питання застосування / М. Р. Лучко // Економічний аналіз. – 2017 р. – Т. 27. – № 4. – С. 11–19 10.
45. Майбуров И.А. Ключевые проблемы теории налогообложения: информация к размышлению: монография / И.А. Майбуров. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2009. – С. 12-24.

46. Малащенко В. Економічна безпека підприємства як чинник ефективного корпоративного управління / Ю.В. Ковбасюк, В.П. Трошинський, Н.І. Балдич, В.Д. Бакуменко // Науковий вісник / Національної академії держ. управ. при Президентові України. – Київ, 2011. – С. 283-291.
47. Малишкін О.І. Облік і аудит податків в Україні: теорія, методологія, практика: монографія / О.І. Малишкін. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 376 с.
48. Марущак В. Правовий механізм державного регулювання податків / В. Марущак, О. Марущак // Актуальні проблеми державного управління. – 2018. – № 2. – С. 92-96.
49. Марущак О. Держава і податки в регулюванні економічного циклу / О. Марущак // Актуальні проблеми державного управління. – 2018. – № 1. – С. 78-82.
50. Матієнко-Зубенко І. І. Інформаційні системи і технології в обліку: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / І. І. Матієнко-Зубенко, Л. О. Терещенко, О. І. Богославець. – К.: КНЕУ, 2004. – 288 с.
51. Мельник М.І. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : монографія / М.І. Мельник, І.В. Лещух. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2015. – 330 с.
52. Мних Є. В. Державний фінансовий аудит: методологія та організація : монографія / Є. В. Мних, М. О. Никоневич, С. В. Бардаш, Н. С. Барабаш, К. О. Назарова, О. Т. Олендій; Київ. нац. торг.- екон. ун-т. -К., 2009. - 319 с.
53. Назарова К.О. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність: монографія / К.О. Назарова. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 464 с.
54. Назарова О.А. Прагматична цінність внутрішнього аудиту та контролю для сучасного менеджменту та власників корпорацій / О.А. Назарова //

- Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. – 2015. – № 1. – С. 147–152.
55. Несходовський І. С. Інформаційні системи і технології фінансового контролю: навч. посіб. / І. С. Несходовський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 231 с.
56. Овчарик Р. Ю. Аудит на базі комп'ютерних програм: продуктивність, рентабельність та тенденції розвитку / Р. Ю. Овчарик // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки. – 2017. – № 1. – С. 68-72.
57. Оподаткування суб'єктів господарювання: навч. посіб. / [В. П. Хомутенко, І. С. Луценко, А. В. Хомутенко, О. Г. Волкова]; за заг. ред. В.П. Хомутенко. – Одеса: «ВМВ», 2014. – 418 с.
58. Оподаткування юридичних осіб та аудит у сфері оподаткування: навчальний посібник / І. К. Дрозд, В. М. Іванков, О. А. Магопець, Г. Б. Назарова, В. В. Шалімов, Н. С. Шалімова / За редакцією Н. С. Шалімової. – К.: ТОВ «Видавництво «СОВА», 2017. – 524 с.
59. Особливості податкового аудиту у суб'єктів господарювання аудиторськими компаніями : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції [«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»], (Тернопіль, 30 червня 2017 р.): тези доповідей. – Т.: Тернопільський нац. екон. ун-т, 2017. – 237 с.
60. Петрик О.А. Сутність аудиту оподаткування підприємств згідно з нормами Податкового кодексу України та порядок його організації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12562/1/38_190-197_Vis_722_menegment.pdf.
61. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

62. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності: монографія / М.І. Мельник, І.В. Лещух. – Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України», 2015. – 330 с.
63. Податкові механізми відновлення соціально-економічного розвитку в контексті реформи 2016 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/podatkovi_mehanizmu-f6424.pdf.
64. Проскура К.П. Організація та методичне забезпечення податкового аудиту як елементу податкового контролю / Проскура К.П // Науково-практичне видання «Незалежний аудитор». – 2013. - №5 (III). – С. 44-48.
65. Савченко Ю. О. Організація податкового обліку та складання податкової звітності суб'єктами господарювання / Ю. О. Савченко // Тези доповідей XV Всеукраїнська студентська наукова конференція «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія, організація». – 2017. – С. 160-163.
66. Савін А. Методика аудиту оподаткування. URL: http://www.elitarium.ru/metodika_audita_nalogooblozhenija.
67. Саєнко О. Р. Податкове навантаження як оцінка ефективності системи оподаткування в Україні / О. Р. Саєнко // Агросвіт. – 2019. – № 11. – С. 30-34.
68. Слепцова Н. В. Зарубіжний досвід оподаткування доходів фізичних осіб та реалії адміністрування ПДФО в Україні / Н. В. Слепцова, Л. В. Кочура // Економіка та держава. – 2019. – № 4. – С. 82-85.
69. Стрілець В. Ю. Обґрунтування репрезентативної системи показників оцінювання впливу оподаткування на розвиток суб'єктів малого підприємництва / В. Ю. Стрілець // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 10. – С. 44-48.
70. Ткачик Ф.П. Податкове консультування: навчальний посібник / Ф.П. Ткачик. – Тернопіль: Вектор, 2015. – 252 с.

71. Толочко В. М. Огляд механізму стягування податків в Україні та деяких країнах світу / В. М. Толочко, Т. Ф. Музика / Современная фармация. – 2016. – № 1. – С. 71-74.
72. Тучак Т. В. Благодійні податки на доходи: зарубіжний досвід / Т.В. Тучак // Економічний вісник. Серія: Фінанси, облік, оподаткування. – 2019. – № 3. – С. 242-249.
73. Фінансовий аналіз: підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
74. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення : монографія / [Є.В. Мних, С.В. Бардаш, К.О. Назарова, О.Л. Шерстюк, В.П. Белякова, В.П. Мінняйло] ; за ред. Є.В. Мниха. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 416 с.
75. Фоміна Т. В. Основні етапи проведення аудиту податків, зборів, обов'язкових платежів / Т. В. Фоміна // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – № 18. – С. 228-233.
76. Хатнюк Н.С. Теоретичні засади визначення сучасних податкових правовідносин в Україні / Н.С. Хатнюк // Наше право. – 2017. – №1. – С. 178-183.
77. Шафоростов О. Нашу розробку можна сміливо віднести до класу експертних систем // Аудитор України. – 2009. – №17. – С. 42-46.
78. Шот А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість на підприємствах України / А. Шот, Ю. Платонова // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2018. – № 2. – С. 151-160.
79. Шульга А. А. Система оподаткування та її вплив на фінансово-господарську діяльність підприємств / А. А. Шульга // Вісник

- Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – 2006. – № 12. – С. 268-271.
80. Deloitte. 2017 Global corporate treasury survey. – [Electronic resource]. – Access mode: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/risk/articles/global-corporate-treasury-survey-2017.html>.
81. EY. Digital and business 2017 survey. – [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.ey.com/ru/ru/services/advisory/eydigital-and-business-2017>.
82. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2015 Edition. Volume I. – New York: International Federation of Accountants, 2016 – 1249 p.
83. KPMG. Cyber security: A failure of imagination by CEOs survey. – [Electronic resource]. – Access mode: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights/2015/12/cyber-security-a-failure-of-imagination-byceos.html>.
84. PWC. Global Annual Review 2017 survey. – [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.pwc.com/gx/en/about/globalannual-review-2017.html>.

Інтернет-ресурси

85. Сайт державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
86. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1>
87. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/>
88. АТ «ПУМБ». <https://about.pumb.ua/management>.
89. Сутність податкового аудиту і процедури, що виконуються в процесі податкового аудиту. URL: <https://bessarabiainform.com/2016/02/podatkoviyaudit-z-auditorskoyu-kompanyu-ppsp-audit>

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1

Трактування поняття «податковий аудит» в літературних джерелах

Воїнова Т.С.	«податковий аудит є сукупністю прийомів, способів та процедур, які використовуються фахівцями державних контролюючих органів у сфері оподаткування для встановлення відповідності показників податкових декларацій та розрахунків реальним фактам фінансово-господарської діяльності й надання суспільству впевненості щодо дотримання платниками податків норм чинного законодавства»
Анфіногентова Н.Й.	«податковий аудит - це комплекс заходів з планування, організації, проведення та аналізу перевірок податкової звітності суб'єктів господарювання, консультативної роботи та роз'яснювальної роботи з метою упередження платниками податків порушення податкового законодавства»
Костюк Б.В.	«податковий аудит – це комплексна та незалежна перевірка податкового обліку підприємства, правильності нарахування й сплати податків, оцінювання податкових ризиків у діяльності підприємства»
Петрик О.А.	«податковий аудит - це незалежна аудиторська перевірка правильності та повноти нарахування і своєчасності сплати податків, стану їх бухгалтерського та податкового обліку, підтвердження достовірності податкової звітності та податкових аспектів фінансової бухгалтерської звітності, контроль за дотриманням податкової політики та дисципліни, а також експертиза податкових ризиків і виявлення резервів зниження податкового тиску на бізнес»
Мних Є.В.	податковий аудит "...можна розглядати як напрям практичної аудиторської діяльності, або як синонім до аудиту податкових розрахунків і податкової звітності"

Вплив податкових відносин на цілі та відповідальність аудитора при виконанні завдань з аудиту фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг

Прояв податкових відносин	Міжнародний стандарт аудиту	Цілі та відповідальність аудитора
<p>Наявність окремих рядків у формах фінансової звітності, присвячених розрахункам з бюджетом та державними цільовими фондами:</p> <p>1. Баланс: ряд. 1135 «Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом», ряд. 1136 «у тому числі з податку на прибуток», ряд. 1620 «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом», ряд. 1621 «у тому числі з податку на прибуток», ряд. 1625 «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування».</p> <p>2. Звіт про рух грошових коштів: ряд. 3005 «Надходження від повернення податків і зборів», ряд. 3006 «у тому числі податку на додану вартість», ряд. 3100 «Витрачання на оплату відрахувань на соціальні заходи», ряд. 3115 «Витрачання на оплату зобов'язань з податків і зборів».</p>	<p>500 «Аудиторські докази», 501 «Аудиторські докази - додаткові міркування щодо відібраних елементів», 505 «Зовнішні підтвердження», 520 «Аналітичні процедури», 530 «Аудиторська вибірка», 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації», 550 «Пов'язані особи», 560 «Подальші події», 570 «Безперервність», 590 «Письмові запевнення».</p>	<p>Обов'язкова перевірка статей форм фінансового звіту (балансу та звіту про рух грошових коштів), які стосуються залишків дебіторської заборгованості та поточних зобов'язань за розрахунками з бюджетом та зі страхування, витрачання грошових коштів на оплату відрахувань на соціальні заходи, зобов'язань з податків і зборів, надходження грошових коштів у вигляді повернення податків та зборів. Обов'язкове виконання тестів заходів контролю та процедур по суті за даним класом операцій, залишками на рахунках та розкриттям інформації. Застосування процедур всіх типів: перевірка, спостереження, запит, підтвердження, перерахунок, повторне виконання та аналітична процедура.</p>

<p>Розгляд податкового законодавства в цілому як таке, що має суттєвий вплив на показники фінансової звітності відповідно до вимог МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності»</p>	<p>МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності»</p>	<p>Обов'язковий розгляд впливу податкового законодавства на показники фінансової звітності та розкриття інформації у фінансовій звітності відповідно до вимог МСА 250 «Розгляд законодавчих та нормативних актів при аудиті фінансової звітності». Цілі аудитора при розгляді законодавчих та нормативних актів сфери оподаткування такі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • отримання достатніх і прийнятних аудиторських доказів щодо дотримання положень законодавчих та нормативних актів, які регулюють податкові відносини, як такі, що безпосередньо впливають на визначення суттєвих сум і розкриття інформації у фінансовій звітності суб'єкта господарювання; • виконання визначених аудиторських процедур для виявлення недотримання вимог законодавчих та нормативних актів сфери оподаткування, які мають суттєвий вплив на фінансову звітність; • виконання належних дій у відповідь на недотримання або підозрюване недотримання вимог законодавчих та нормативних актів, які регулюють порядок нарахування та сплати податків, зборів та обов'язкових платежів юридичними особами, ідентифікованих під час аудиту.
--	--	---

Закінчення табл. А.1

<p>Визнання такого класу операцій як розрахунки з бюджетом та державними цільовими фондами як такі, в яких ризик виникнення помилок та шахрайства є доволі високим</p>	<p>МСА 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства при аудиті фінансової звітності»</p>	<p>Цілі аудитора при дослідженні шахрайства в сфері оподаткування при аудиті фінансової звітності:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ідентифікувати та оцінити ризики суттєвого викривлення фінансової звітності внаслідок шахрайства при нарахуванні та сплаті податків, зборів та обов'язкових платежів; • отримати достатні та прийнятні аудиторські докази, що стосуються оцінених ризиків суттєвого викривлення внаслідок шахрайства, через розробку і застосування прийнятних дій у відповідь; • вжити належних заходів у відповідь на шахрайство або підозрюване шахрайство при нарахуванні та сплаті податків, ідентифіковане під час аудиту
--	--	--

Джерело: узагальнено автором

Спільні та відмінні риси податкового аудиту та податкового контролю

Податковий аудит	Податковий контроль
<i>Спільні риси</i>	
<p>Мета - підтвердження того, що податкова звітність достовірна, а діяльність відповідає вимогам чинного законодавства.</p> <p>Завдання - встановлення достовірності нарахування та сплати податкових платежів та відповідності нормам податкового законодавства.</p> <p>Предмет-документи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, декларації та розрахунки по сплаті податків, зборів (обов'язкових платежів), інші документи фінансово-господарської діяльності, активи суб'єкта господарювання та його технологічні процеси тощо.</p> <p>Об'єкти - платники податків, зборів (обов'язкових платежів)</p>	
<i>Відмінні риси</i>	
<ol style="list-style-type: none"> 1. проведення аудиту податкової звітності здійснюють професійні сертифіковані аудитори; 2. за результатами аудиту - звіт незалежного аудитора, що знижує податкові ризики потенційні санкції за порушення податкового законодавства; 3. незалежність висловленої думки аудиту на відміну від податкової перевірки; 4. результатами незалежного податкового аудиту користуються власники, інвестори; 5. нормативній базі проведення незалежного аудиту податків властива теоретико-методологічна невизначеність; 6. діяльність незалежних аудиторів є підприємницькою діяльністю. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. податковий контроль здійснюють посадові особи контролюючих органів; 2. за результатами податкового контролю (перевірки) складається акт або довідка; 3. наслідки у разі встановлення відхилень - санкції за порушення податкового законодавства; 4. результатами податкового контролю користуються платники податків та самі контролюючі органи; 5. порядок проведення перевірок регулюється Податковим кодексом України [8]; 6. діяльність державних контролюючих органів не є підприємницькою діяльністю [9].

Перший
Український

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»
(АТ «ПУМБ»)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Правлінням АТ «ПУМБ»
Протокол № від

Голова Правління

**ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОДАТКОВУ ПОЛІТИКУ
АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**

ЗМІСТ

1. ВСТУП	82
2. МЕТА	82
3. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ	82
4. ТЕРМІНИ, ВИЗНЕЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТА СКОРОЧЕННЯ	82
5. ПОДАТОК НА ПРИБУТОК	85
5.1. Об'єкт та база оподаткування. Ставки податку	85
5.2. Розрахунок податку, складання звітності та сплата податку на прибуток до бюджету	85
5.3. Різниці на які збільшується або зменшується фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток)	85
5.4. Контрольовані операції	85
6. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	86
7. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ	87
8. ПОДАТОК З ДОХОДІВ НЕРЕЗИДЕНТІВ	88
9. ПОДАТОК НА МАЙНО	89
9.1. Плата за землю	89
9.2. Транспортний податок	90
9.3. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	90
10. ІНШІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ	91
10.1. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України	91
10.2. Екологічний податок	91
11. КОНТРОЛІ В РАМКАХ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПУМБ	Ошибка! Закладка не определена.
12. ПОРЯДОК ПЕРЕГЛЯДУ ДОКУМЕНТУ	Ошибка! Закладка не определена.
14. ІСТОРІЯ ЗМІН	Ошибка! Закладка не определена.

1. ВСТУП

Дана політика розроблена з урахуванням положень наступних нормативних документів:

- ✓ Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-IV;
- ✓ Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. №3480-IV;
- ✓ Закон України «Про оренду землі» від 06.10.1998 р. №161-XIV;
- ✓ Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. №2768-III;
- ✓ Закон України «Про радіочастотний ресурс України» від 01.06.2000 р. №1770-III;
- ✓ Закон України «Про відходи» від 05.03.1998 р. №187/98-ВР;
- ✓ Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене Постановою Правління НБУ від 30.06.2016 р. №351.

Податкова політика Банку – це сукупність визначених у межах чинного законодавства принципів, методів і процедур, які використовуються банком для ведення податкового обліку, складання та подання податкової звітності.

Даний документ визначає загальні правила податкового обліку та податкової звітності за всіма видами податків і зборів, які сплачує АТ «ПУМБ»:

- ✓ податок на прибуток, в тому числі, податок з доходів нерезидентів;
- ✓ податок на додану вартість;
- ✓ податок на доходи фізичних осіб;
- ✓ податок на майно;
- ✓ екологічний податок;
- ✓ рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України.

Формування об'єкта оподаткування за всіма видами зазначених податків і зборів здійснюється на підставі даних фінансового обліку, підтверджених первинними документами.

Первинними документами є: договори, рахунки-акти, меморіальні ордери, реєстри отриманих кредитових платежів, тестовані повідомлення за міжнародними платіжними системами, прибуткові та видаткові касові ордери, видаткові накладні постачальника, біржові звіти і звіти торговців цінними паперами, акти виконаних робіт (наданих послуг), акти прийому-передачі активів, виписки з рахунків та інші документи, що містять відомості про виконані операції.

При визначенні бази оподаткування в Банку використовується наступна інформація:

- ✓ дані фінансового обліку;
- ✓ дані позасистемного обліку об'єктів оподаткування.

Специфічні правила та особливості податкового обліку та податкової звітності визначаються окремими внутрішніми нормативними документами, які є невід'ємною частиною Податкової політики, зокрема:

- ✓ Порядками;
- ✓ Податковими роз'ясненнями та податковими висновками;
- ✓ іншими внутрішніми документами, затвердженими для забезпечення ведення податкового обліку та формування податкової звітності.

2. МЕТА

Метою Положення про Податкову політику є визначення єдиних концептуальних основ і особливостей податкового обліку та звітності за всіма видами податків і зборів, що сплачуються Банком.

3. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Дія Положення про Податкову політику поширюється на всі підрозділи Банку

4. ТЕРМІНИ, ВИЗНЕЧЕННЯ ПОНЯТЬ ТА СКОРОЧЕННЯ

4.1. Скорочення, які використовуються в Положенні про податкову політику:

Банк, ПУМБ – АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК».

ПКУ – Податковий кодекс України.

ПДВ – податок на додану вартість.

ПДФО – податок на доходи фізичних осіб.

Керівні органи ПУМБ – Наглядова Рада, Правління, Ревізійна комісія, Загальні збори

акціонерів.

4.2. Визначення понять, які використовуються в Положенні про податкову політику:

Амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних та нематеріальних активів, яка амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

База оподаткування – це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання. База оподаткування і порядок її визначення встановлюється ПКУ для кожного податку окремо.

Безнадійна заборгованість - заборгованість, що відповідає одній з таких ознак:

- ✓ заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;
- ✓ прострочена заборгованість померлої фізичної особи, за відсутності у неї спадкового майна, на яке може бути звернено стягнення;
- ✓ прострочена заборгованість осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, оголошені померлими;
- ✓ прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство, а для фізичних осіб - заборгованість, що не перевищує 25 відсотків мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), встановленої на 1 січня звітного податкового року (у разі відсутності законодавчо затвердженої процедури банкрутства фізичних осіб);
- ✓ прострочена заборгованість фізичної або юридичної особи, не погашена внаслідок недостатності майна зазначеної особи, за умови, що дії щодо примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості;
- ✓ заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією;
- ✓ інші ознаки, визначені ПКУ.

Доходи – загальна сума доходу Банку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, як на території України, так і її межами.

Збір (плата, внесок) – обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Об'єкт оподаткування – майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, визначені податковим законодавством України, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку. Один об'єкт оподаткування може утворювати кілька баз оподаткування для різних податків.

Платники податків – фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно ПКУ.

Податок – обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку ([юридичних осіб](#) і [фізичних осіб](#)) у розмірах і термінах, передбачених ПКУ.

Обчислення суми податку здійснюється шляхом множення бази оподаткування на ставку податку із/без застосуванням відповідних коефіцієнтів.

Податковий облік – це система групування інформації для визначення податкової бази по податках на підставі первинних документів, згрупованих у відповідності з податковою політикою Банку та ПКУ.

Податкове зобов'язання з податку на додану вартість – загальна сума податку на додану вартість, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді.

Податковий агент щодо податку на доходи фізичних осіб – юридична особа (Банк), яка зобов'язана нараховувати, утримувати та сплачувати податок на доходи фізичних осіб до бюджету від імені та за рахунок фізичної особи з доходів, що виплачуються такій особі, вести податковий

облік, подавати податкову звітність контролюючим органам та нести відповідальність за порушення норм ПКУ.

Податковий кредит з податку на додану вартість – сума, на яку платник податку на додану вартість має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду.

Податковий період – встановлений ПКУ період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів.

Податковий період може складатися з кількох звітних періодів.

Базовий податковий (звітний) період - період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів.

Ставка податку – розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

Строк сплати податку та збору – період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством.

Строк сплати податку та збору обчислюється роками, кварталами, місяцями, декадами, тижнями, днями або вказівкою на подію, що повинна настати або відбутися.

Строк сплати податку та збору встановлюється відповідно до податкового законодавства для кожного податку окремо.

Нематеріальний актив (далі – **НМА**) – актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується банком з метою використання у своїй діяльності протягом періоду понад один рік (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік), в адміністративних цілях або надання в лізинг (оренду) іншим особам.

Необоротні активи – основні засоби (необоротні матеріальні активи) та нематеріальні активи.

Невиробничі основні засоби (далі – **невиробничі ОЗ**) – необоротні матеріальні активи, які не використовуються в господарській діяльності Банку (квартири житлового фонду і розташовані в них активи, антикварні цінності, техніка для проведення культурних і спортивних заходів для персоналу та інше).

Нерезиденти – іноземні компанії, організації, утворені відповідно до законодавства інших держав, їх зареєстровані (акредитовані або легалізовані) відповідно до законодавства України філії, представництва та інші відокремлені підрозділи з місцезнаходженням на території України; дипломатичні представництва, консульські установи та інші офіційні представництва інших держав і міжнародних організацій в Україні; фізичні особи, які не є резидентами України.

Основні засоби (далі – **ОЗ**) – матеріальні активи, що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 6000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік, які використовуються Банком: для здійснення та продажу банківських продуктів (надання банківських послуг); для адміністративних цілей; для надання в оренду іншим підприємствам.

Звичайна ціна – ціна товарів (робіт, послуг), визначена сторонами договору, якщо інше не встановлено цим Положенням про Податкову політику. Якщо не доведено зворотне, вважається, що така звичайна ціна відповідає рівню ринкових цін.

Первинні документи – це документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи керівництва Банку на їх проведення.

Витрати – сума будь-яких витрат Банку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, понесених з метою ведення господарської діяльності Банку, що призводить до зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу.

Відступлення права вимоги – операція з переуступки кредитором прав вимоги боргу третьої особи новому кредитору з попередньою або наступною компенсацією вартості такого боргу кредитору або без такої компенсації.

Господарська діяльність – будь-яка діяльність Банку, направлена на отримання доходу в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, у разі коли безпосередня участь Банку в організації такої діяльності є регулярною, постійною та суттєвою.

4.3. Поняття, які не визначені п. 4.2 цього Положення, застосовуються в значеннях, визначених в ПКУ та інших нормативно-правових актах України

5. ПОДАТОК НА ПРИБУТОК

5.1. Об'єкт та база оподаткування. Ставки податку

5.1.1. Об'єктом оподаткування податком на прибуток Банку є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень ПКУ.

Базою оподаткування податком на прибуток є грошове вираження прибутку як об'єкту оподаткування.

5.1.2. Базова (основна) ставка податку становить 18 відсотків.

5.2. Розрахунок податку, складання звітності та сплата податку на прибуток до бюджету

5.2.1. Сума податку на прибуток розраховується шляхом множення бази оподаткування на ставку податку на прибуток.

5.2.2. Податкова декларація з податку на прибуток Банку складається за результатами звітних кварталів, півріччя, трьох кварталів та року. При цьому податкова декларація розраховується наростаючим підсумком. Податковий (звітний) період починається з першого календарного дня податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем податкового (звітного) періоду

5.2.3. Сплата суми податку на прибуток Банку здійснюється протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації з податку на прибуток.

5.3. Різниці на які збільшується або зменшується фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток)

Різниці на які збільшується або зменшується фінансовий результат до оподаткування (прибуток або збиток) застосовуються в значенні, передбаченому ПКУ, та включають:

- Різниці, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів;
- Різниці, які виникають при формуванні резервів (забезпечень);
 - Забезпечення для відшкодування наступних (майбутніх) витрат;
 - Резерв сумнівних боргів;
 - Резерви банків та небанківських фінансових установ;
- Різниці, які виникають при здійсненні фінансових операцій;
- Різниці щодо операцій з продажу або іншого відчуження цінних паперів.

5.4. Контрольовані операції

5.4.1. Контрольованими операціями для цілей податкового обліку є господарські операції Банку, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток Банку, а саме:

- ✓ господарські операції, що здійснюються з пов'язаними особами - нерезидентами;
- ✓ зовнішньоекономічні господарські операції з продажу та/або придбання товарів та/або послуг через комісіонерів-нерезидентів;
- ✓ господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, зареєстрованими у державах (на територіях), включених до переліку держав (територій), затвердженого Кабінетом Міністрів України відповідно до підпункту 39.2.1.2 ПКУ, або які є резидентами цих держав;
- ✓ господарські операції, що здійснюються з нерезидентами, які не сплачують податок на прибуток (корпоративний податок), у тому числі з доходів, отриманих за межами держави реєстрації таких нерезидентів, та/або не є податковими резидентами держави, в якій вони зареєстровані як юридичні особи. Перелік організаційно-правових форм таких нерезидентів в розрізі держав (територій) затверджується Кабінетом Міністрів України.
- ✓ господарські операції (у тому числі внутрішньогосподарські розрахунки), що здійснюються між нерезидентом та його постійним представництвом в Україні.

5.4.2. Господарські операції, передбачені пунктом 5.4.1 цього Положення (крім операцій, що здійснюються між нерезидентом та його постійним представництвом в Україні), визнаються контрольованими, якщо обсяг таких господарських операцій Банку з кожним контрагентом, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 10 мільйонів гривень (за вирахуванням непрямих податків) за відповідний податковий (звітний) рік.

5.4.3. Обсяг господарських операцій Банку обраховується за цінами, що відповідають принципу "витягнутої руки".

Встановлення відповідності умов контрольованої операції принципу "витягнутої руки" здійснюється за одним із таких методів:

- ✓ порівняльної неконтрольованої ціни;
- ✓ ціни перепродажу;
- ✓ "витрати плюс";
- ✓ чистого прибутку;
- ✓ розподілення прибутку.

Відповідність умов контрольованої операції принципу "витягнутої руки" визначається за допомогою застосування методу трансфертного ціноутворення, який є найбільш доцільним до фактів та обставин здійснення контрольованої операції.

5.4.4. Для цілей податкового контролю за трансфертним ціноутворенням звітним періодом є календарний рік.

Якщо Банк у звітному році здійснював контрольовані операції, виникає зобов'язання подавати звіт про контрольовані операції центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову і митну політику, до 1 жовтня року, що настає за звітним.

У звіті про контрольовані операції зазначається інформація про всі контрольовані операції, здійснені у звітному періоді.

6. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

АТ «ПУМБ» є платником податку на додану вартість.

6.1. Об'єктом оподаткування ПДВ є наступні операції:

✓ постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України, у тому числі операції з безоплатної передачі та з передачі права власності на об'єкти застави позичальнику (кредитору), на товари, що передаються на умовах товарного кредиту, а також з передачі об'єкта фінансового лізингу в користування лізингоотримувачу/орендарю;

- ✓ постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;
- ✓ ввезення товарів на митну територію України;
- ✓ вивезення товарів за межі митної території України.

Операції, що не є об'єктом оподаткування та операції, звільнені від оподаткування, визначені ПКУ.

6.2. Місце постачання товарів та послуг визначається Банком згідно вимог ПКУ.

6.3. Базою оподаткування ПДВ по операціях з постачання товарів/послуг є їх договірна вартість з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку на реалізацію суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку).

При цьому база оподаткування операцій з постачання товарів/послуг не може бути нижче ціни придбання таких товарів/послуг, база оподаткування операцій з постачання самостійно виготовлених товарів/послуг не може бути нижче звичайних цін, а база оподаткування операцій з постачання необоротних активів не може бути нижче балансової (залишкової) вартості за даними бухгалтерського обліку, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції (у разі відсутності обліку необоротних активів - виходячи із звичайної ціни).

До складу договірної (контрактної) вартості включаються будь-які суми коштів, вартість матеріальних і нематеріальних активів, що передаються платнику податків безпосередньо покупцем або через будь-яку третю особу у зв'язку з компенсацією вартості товарів/послуг.

Базою оподаткування майна, набутого ПУМБ у власність внаслідок звернення стягнення на таке майно, є позитивна різниця між ціною постачання та ціною придбання такого майна. Ціна придбання визначається як вартість майна, за якою таке майно набуто у власність. У разі придбання майна у платника податку ціна придбання визначається з урахуванням податку на додану вартість.

6.4. Ставка податку на додану вартість складає 20 відсотків від бази оподаткування.

6.5. Звітним (податковим) періодом для розрахунку, надання податкової декларації та сплати ПДВ є календарний місяць.

6.6. Сума ПДВ, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

Сума податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду розраховується як добуток бази оподаткування та ставки податку.

Сума податкового зобов'язання за всіма операціями, які є об'єктом оподаткування, окрім операцій з імпорту товарів, розраховується Банком самостійно. Дата виникнення податкового зобов'язання визначається відповідно до норм ПКУ.

Сума податкового зобов'язання по операціям з імпорту товарів розраховується Митними органами та сплачується Банком на митниці під час проходження митних процедур. При цьому оформляється вантажна митна декларація.

6.7. Сума ПДВ, сплаченого ПУМБ в складі вартості придбання товарів / послуг, підлягає включенню до складу податкового кредиту. Банк зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання виходячи з бази оподаткування, та скласти не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних в терміни, встановлені Кодексом, зведену податкову накладну за товарами/послугами, необоротними активами, придбаними/виготовленими з податком на додану вартість, у разі якщо такі товари/послуги, необоротні активи призначаються для їх використання або починають використовуватися:

- в операціях, що не є об'єктом оподаткування;
- в операціях, звільнених від оподаткування;
- в операціях, що здійснюються платником податку в межах балансу платника податку, у тому числі передача для невиробничого використання, переведення виробничих необоротних активів до складу невиробничих необоротних активів;
- в операціях, що не є господарською діяльністю.

6.8. Сума податкового кредиту по кожній операції визначається, виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів / послуг, але не вище рівня звичайних цін на такі товари / послуги.

6.9. Формування Банком податкового кредиту здійснюється на підставі первинних документів.

Суми сплаченого ПДВ, що не підтверджені податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних (або підтверджені податковими накладними, оформленими з порушенням правил їх заповнення), митними деклараціями або іншими документами, передбаченими чинним законодавством, не відносяться до складу податкового кредиту.

7. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

7.1. Об'єктом оподаткування ПДФО є доходи фізичних осіб з джерелом їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

7.2. Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, отриманий фізичною особою протягом звітного податкового періоду, як в грошовій, так і негрошовій формах з урахуванням особливостей, визначених розділом IV ПКУ.

Під час нарахування (отримання) фізичною особою доходів, отриманих у вигляді валютних цінностей або інших активів, вартість яких виражена в іноземній валюті, такі доходи перераховуються в гривню за валютним курсом Національного банку України, що діє на момент нарахування (отримання) таких доходів.

Під час нарахування (отримання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, помножена на коефіцієнт, який обчислюється за формулою:

$$K = 100 / (100 - Sp),$$

де K – коефіцієнт,

Sp – ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

7.3. Ставка податку становить 18 відсотків бази оподаткування щодо доходів, нарахованих

(виплачених, наданих) у тому числі, але не виключно у формі: заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами, процентів.

Для доходів у вигляді дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих Банком, ставка податку становить **5 відсотків**.

Також дана ставка застосовується у випадках, прямо визначених розділом IV ПКУ.

7.4. Перелік доходів, що не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку, визначається Банком відповідно до норм ПКУ.

7.5. Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються (виплачуються, надаються) на користь нерезидентів, оподатковуються за правилами та ставками, визначеними для резидентів.

Виплата доходу на користь нерезидентів і застосування положень міжнародних договорів про усунення подвійного оподаткування відбувається тільки при наявності у нерезидента індивідуального номера платника податків в Україні.

7.6. Банк, як податковий агент, нараховує (виплачує, надає) оподатковуваний дохід на користь фізичних осіб, та утримує податок з суми такого доходу за його рахунок.

Перелік доходів, за якими ПУМБ виступає або не виступає податковим агентом, визначено нормами ПКУ.

7.7. Банк сплачує (перераховує) ПДФО до бюджету під час виплати оподатковуваного доходу єдиним платіжним документом.

При наданні банком доходу фізичній особі у грошовій формі, податок сплачується (переховується) до бюджету протягом трьох банківських днів з дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання).

У разі виплати оподатковуваного доходу за операціями, за якими ПУМБ є податковим агентом, без утримання ПДФО, податок підлягає сплаті до бюджету за рахунок власних коштів Банку

8. ПОДАТОК З ДОХОДІВ НЕРЕЗИДЕНТІВ

8.1. Об'єктом оподаткування податком з доходів нерезидентів є доходи, отримані нерезидентом із джерелом їх походження з України, визначені в п. 141.4 ПКУ.

Не належать до доходів з джерелом їх походження з України доходи, одержувані від Банку, у вигляді виручки або інших видів компенсації вартості товарів (виконаних робіт, наданих послуг), переданих (виконаних, наданих) Банку від такого нерезидента, в тому числі вартості послуг міжнародного зв'язку або міжнародного інформаційного забезпечення.

Під час здійснення на користь нерезидента або уповноваженої ним особи (крім постійного представництва нерезидента на території України) будь-якої виплати доходу з джерелом його походження з України, отриманого таким нерезидентом від провадження господарської діяльності (у тому числі на рахунки нерезидента, що ведуться в національній валюті), Банк утримує податок з таких доходів за ставкою в розмірі 15 відсотків від їх суми та за їх рахунок, та сплачує його до бюджету, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати, що набрали чинності.

Інші доходи нерезидента, отримані нерезидентом із джерелом їх походження з України, оподатковуються згідно вимог ПКУ.

8.2. Банк має право під час виплати доходів нерезиденту застосувати звільнення від оподаткування або зменшену ставку податку, передбачену відповідним міжнародним договором України на час виплати доходу нерезиденту, якщо такий нерезидент є бенефіціарним (фактичним) отримувачем (власником) доходу і є резидентом країни, з якою укладено міжнародний договір України.

Застосування міжнародного договору України в частині звільнення від оподаткування або застосування пониженої ставки податку здійснюється Банком тільки за умови надання нерезидентом документа, який підтверджує статус податкового резидента країни, з якою укладено міжнародний договір.

Якщо міжнародний договір, укладений Україною з країною резидентності контрагента банку, передбачає можливість утримання податку або на території України, або за кордоном, банк утримує податок на території України.

При здійсненні Банком операцій з іноземними банками, пов'язаних з виплатою процентів, підтвердження факту, що такий іноземний банк є резидентом країни, з якою укладено міжнародний договір України, не вимагається, якщо це підтверджується витягом з міжнародного каталогу "International Bank Identifier Code" (видання S.W.I.F.T., Belgium International Organization for Standardization, Switzerland).

9. ПОДАТОК НА МАЙНО

Податок на майно складається з:

- плати за землю;
- податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- транспортного податку.

9.1. Плата за землю

9.1.1. Об'єктами оподаткування земельним податком є:

- ✓ земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні Банку;
- ✓ земельні частки (паї), які перебувають у власності Банку.

9.1.2. Базою оподаткування є:

- ✓ нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації;
- ✓ площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

Рішення рад щодо нормативної грошової оцінки земельних ділянок офіційно оприлюднюється відповідним органом місцевого самоврядування до 15 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому планується застосування нормативної грошової оцінки земель або змін (плановий період). В іншому разі норми відповідних рішень застосовуються не раніше початку бюджетного періоду, що настає за плановим періодом.

9.1.3. Ставка податку встановлюється за рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад в межах ставок, визначених ПКУ:

- ✓ за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено (незалежно від місцезнаходження):
 - за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено – у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки;
 - для земель загального користування - не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки;
 - для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки;
 - для лісових земель - не більше 0,1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки;
 - у розмірі не більше 12 відсотків від їх нормативної грошової оцінки за земельні ділянки, які перебувають у постійному користуванні;
- ✓ за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких не проведено:
 - за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів або в межах населених пунктів - у розмірі не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області;
 - для сільськогосподарських угідь - не менше 0,3 відсотка та не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області;
 - для лісових земель - не більше 0,1 відсотка від нормативної грошової оцінки площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області.

9.1.4. Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є календарний рік.

9.1.5. Податкова декларація на поточний рік подається відповідному контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки не пізніше 20 лютого поточного року, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями.

При поданні першої декларації (фактичного початку діяльності як платника плати за землю) разом з нею подається довідка (витяг) про розмір нормативної грошової оцінки земельної ділянки, а надалі така довідка подається у разі затвердження нової нормативної грошової оцінки землі.

За нововідведені земельні ділянки або за новоукладеними договорами оренди землі податкова декларація надається протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним.

9.1.6. Податкове зобов'язання щодо плати за землю, визначене у податковій декларації на поточний рік, сплачується рівними частками за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

9.1.7. Підставою для нарахування **орендної плати** за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки.

У разі припинення терміну дії договору оренди земельної ділянки, орендна плата сплачується за фактичний період користування землею до моменту укладення нового договору оренди земельної ділянки (продлонгації існуючого договору).

9. 2. Транспортний податок

9.2.1. Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року.

9.2.2. Базою оподаткування є легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування відповідно до підпункту 9.2.1 цього Положення.

9.2.3. Ставка податку встановлюється з розрахунку на календарний рік у розмірі, визначеному ПКУ, за кожен легковий автомобіль, що є об'єктом оподаткування.

9.2.4. Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

9.2.5. ПУМБ обчислює суму податку станом на 1 січня звітного року і до 20 лютого цього ж року подає контролюючому органу за місцем реєстрації об'єкта оподаткування декларацію, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Щодо об'єктів оподаткування, придбаних Банком протягом року, декларація подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

9.2.6. У разі переходу права власності на об'єкт оподаткування податок обчислюється:

- попереднім власником за період з 1 січня цього року до початку того місяця, в якому він втратив право власності на зазначений об'єкт оподаткування,
- новим власником - починаючи з місяця, в якому він набув право власності на цей об'єкт.

За об'єкти оподаткування, придбані протягом року, податок сплачується пропорційно кількості місяців, які залишилися до кінця року, починаючи з місяця, в якому проведено реєстрацію транспортного засобу.

9.2.7. У разі спливу п'ятирічного віку легкового автомобіля протягом звітного року податок сплачується за період з 1 січня цього року до початку місяця, наступного за місяцем, в якому вік такого автомобіля досяг (досягне) п'яти років.

9.2.8. Транспортний податок сплачується Банком авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що наступає за звітним кварталом.

9.3. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

9.3.1. Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової нерухомості, в тому числі його частка.

9.3.2. Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його часток.

9.3.3. Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності ПУМБ, встановлюються за рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, залежно від місця розташування

(зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 1,5 відсотка розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 квадратний метр бази оподаткування.

9.3.4. Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

9.3.5. ПУМБ самостійно обчислює суму податку станом на 1 січня звітного року та до 20 лютого цього ж року подає контролюючому органу за місцезнаходженням об'єкта/об'єктів оподаткування декларацію, з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Щодо новоствореного (нововведеного) об'єкта житлової та/або нежитлової нерухомості декларація подається протягом 30 календарних днів з дня виникнення права власності на такий об'єкт, а податок сплачується починаючи з місяця, в якому виникло право власності на такий об'єкт.

9.3.6. Податкове зобов'язання за звітний рік з податку сплачується авансовими внесками щокварталу до 29 числа (включно) місяця, що настає за звітним кварталом.

10. ІНШІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ

10.1. Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України

10.1.1. Об'єктом оподаткування рентною платою за користування радіочастотним ресурсом України є ширина смуги радіочастот, що використовується Банком.

10.1.2. Базою для оподаткування є використовуваний Банком діапазон радіочастоти виходячи з виду радіозв'язку.

Діапазон радіочастоти і вид радіозв'язку визначаються в ліцензії, отриманій Банком на користування радіочастотним ресурсом України або в дозволі, отриманому ПУМБ на експлуатацію радіоелектронного засобу та випромінювального пристрою.

10.1.3. Ставки рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України встановлені діючими нормами ПКУ.

10.1.4. Сума рентної плати обчислюється Банком виходячи з виду радіозв'язку, розміру встановлених ставок та ширини смуги радіочастот по кожному регіону окремо.

10.1.5. Базовим звітним податковим періодом для визначення податкового зобов'язання є календарний місяць.

Звітність надається до контролюючих органів протягом 20 календарних днів, що настають за останнім днем податкового (звітного) періоду. Сплата податку до бюджету здійснюється протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової звітності.

10.2 Екологічний податок

10.2.1. Об'єктом та базою оподаткування екологічним податком є обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами ПУМБ.

10.2.2. Ставки та коригувальні коефіцієнти, що використовуються при розрахунку екологічного податку, встановлені діючими нормами ПКУ.

10.2.3. Сума екологічного податку за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами визначається окремо за кожним видом забруднення та/або за кожним видом забруднюючої речовини.

10.2.4. Базовим звітним податковим періодом для визначення податкового зобов'язання є календарний квартал.

Банк складає податкові декларації з екологічного податку та подає їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до контролюючих органів та сплачує податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації

Перший
Український

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Наглядової ради

АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

«ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ

МІЖНАРОДНИЙ БАНК»

(протокол № від _____)

Голова Наглядової ради

**СТАНДАРТИ
ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ
АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА
«ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»**

2020 рік

ЗМІСТ

ПРИЙНЯТТЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	4
Розділ I. МІСІЯ, КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	5
Розділ II. СТАНДАРТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ	6
1. ВВЕДЕННЯ	6
2. СТАНДАРТИ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК (ATTRIBUTE STANDARDS)	8
1000 - Цілі, повноваження та обов'язки.....	8
1010 – Визнання обов'язкових керівництв у статуті внутрішнього аудиту.....	8
1100 – Незалежність і об'єктивність	8
1110 – Організаційна незалежність	9
1111 – Пряма взаємодія з Радою	9
1112 - Функції керівника внутрішнього аудиту, які не стосуються діяльності внутрішнього аудиту	9
1120 – Індивідуальна об'єктивність	10
1130 – Обмеження незалежності та об'єктивності	10
1200 – Професійна компетентність та належна ретельність.....	10
1210 – Професійна компетентність.....	11
1220 – Належна професійна ретельність	11
1230 – Постійний професійний розвиток	12
1300 – Програма забезпечення та підвищення якості	12
1310 – Вимоги до програми забезпечення та підвищення якості	12
1311 – Внутрішні оцінки	12
1312 – Зовнішні оцінки	13
1320 – Звітність за програмою забезпечення та підвищення якості.....	13
1321 – Використання фрази «відповідає Міжнародним Стандартам Професійної Практики Внутрішнього Аудиту»	14
1322 – Розкриття інформації про невідповідність	14
3. СТАНДАРТИ ДІЯЛЬНОСТІ (PERFORMANCE STANDARDS)	15
2000 – <u>Управління функцією внутрішнього аудиту</u>	15
2010 – Планування	15
2020 – Подання на розгляд та затвердження планів	15
2030 – Управління ресурсами	15
2040 – Політики й процедури	16
2050 – Координація діяльності та покладання на роботу інших.....	16
2060 – Звітування вищому виконавчому керівництву і Раді.....	16
2070 – Зовнішній постачальник послуг та відповідальність організації за внутрішній аудит	17
2100 – <u>Сутність роботи внутрішнього аудиту</u>	17
2110 – Корпоративне управління	17
2120 – Управління ризиками	17
2130 – Контроль	18
2200 – <u>Планування аудиторського завдання</u>	19
2201 – Фактори, що необхідно враховувати при плануванні	19
2210 – Цілі аудиторського завдання	19
2220 – Обсяг аудиторського завдання	20
2230 – Розподіл ресурсів для виконання аудиторського завдання	20
2240 – Робоча програма аудиторського завдання	20
2300 – <u>Виконання завдання</u>	20
2310 – Збір інформації	21
2320 – Аналіз і оцінка	21
2330 – Документування інформації	21

2340 – Контроль за виконанням аудиторського завдання	21
<u>2400 – Звітування результатів</u>	21
2410 – Критерії звітування	22
2420 – Якість звітів	22
2421 – Помилки та упущення	22
2430 – Використання фрази «виконано у відповідності до <i>Міжнародних Стандартів Професійної Практики Внутрішнього Аудиту</i> »	23
2431 – Розкриття інформації про невідповідність	23
2440 – Поширення результатів	23
2450 – Загальні висновки	23
<u>2500 – Моніторинг подальших заходів</u>	24
<u>2600 – Звітування про прийняття ризику</u>	24
Розділ III. КОДЕКС ЕТИКИ	25
ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ	28
Додаток № 1. Глосарій	29

ПРИЙНЯТТЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК» (далі – Банк) з метою побудови ефективної служби внутрішнього аудиту, вдосконалення практики проведення внутрішнього аудиту, забезпечення якісного аналізу й оцінки системи внутрішнього контролю та уніфікації аудиторської звітності приймає у якості стандартів, які визначають основні вимоги щодо організації систематичної аудиторської діяльності, **Міжнародні Стандарти Професійної Практики Внутрішнього Аудиту (International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing)**, видані Інститутом Внутрішніх Аудиторів (Institute of Internal Auditors, 247 Maitland Avenue, Altamonte Springs, Florida 32701-4201, USA), у редакції, яка введена в дію з 01.01.2017р. Також Департамент внутрішнього аудиту Банку приймає та використовує у своїй діяльності **Місію, Ключові Принципи Професійної Практики та Визначення Внутрішнього Аудиту, Кодекс Етики Внутрішніх Аудиторів**, які разом із Міжнародними Стандартами Професійної Практики Внутрішнього Аудиту складають обов'язкову для застосування частину Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту.

Розділ I. МІСІЯ, КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

➤ Місія Внутрішнього Аудиту -

Покращувати та захищати цінність організації через надання ризик-орієнтованих та об'єктивних гарантій, порад та проникливого розуміння її суті.

➤ Ключові Принципи Професійної Практики Внутрішнього Аудиту:

- Демонструвати чесність.
- Демонструвати компетентність та належну професійну старанність.
- Бути об'єктивним і вільним від надмірного впливу (незалежним).
- Дотримуватись стратегій, цілей та ризиків організації.
- Мати коректне підпорядкування та адекватні ресурси.
- Демонструвати якісне та безперервне вдосконалення.
- Взаємодіяти ефективно.
- Надавати ризик-орієнтовану впевненість.
- Бути проникливим, проактивним, та орієнтованим на майбутнє.
- Сприяти вдосконаленню організації.

➤ Визначення Внутрішнього Аудиту -

Внутрішній аудит є діяльністю з надання незалежних і об'єктивних гарантій та консультацій, спрямованих на удосконалювання діяльності організації. Внутрішній аудит допомагає організації досягти поставленої мети, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки й підвищення ефективності процесів управління ризиками, системи контролю й корпоративного управління.

Розділ II. СТАНДАРТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

1. ВВЕДЕННЯ

Внутрішній аудит проводиться в різних правових та культурних середовищах; для організацій, які відрізняються між собою метою, розміром, складністю та структурою; особами як із самої організації, так і ззовні. Оскільки ці розбіжності можуть впливати на практику внутрішнього аудиту у кожному середовищі, дотримання *Міжнародних Стандартів Професійної Практики Внутрішнього Аудиту* (далі - *Стандарти*) є важливим в частині виконання обов'язків внутрішніх аудиторів і функцій внутрішнього аудиту.

Основні цілі *Стандартів*:

1. Сприяти дотриманню обов'язкових елементів Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту.
2. Надати основні положення для здійснення та поширення великого спектру корисних послуг внутрішнього аудиту.
3. Встановити основу для оцінки діяльності внутрішнього аудиту.
4. Сприяти вдосконаленню організаційних процесів та операційної діяльності.

Стандарти – це набір обов'язкових вимог, що засновані на принципах, і складаються з:

- Положень щодо основних вимог до професійної практики внутрішнього аудиту та оцінки ефективності її здійснення, що є прийнятними для використання в різних країнах як на рівні організацій, так і окремих осіб.
- Тлумачень, що роз'яснюють терміни чи концепції, використані у *Стандартах*.

Стандарти, разом з Кодексом Етики, охоплюють всі обов'язкові елементи Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту. Таким чином, відповідність Кодексу Етики та *Стандартам* демонструє дотримання всіх обов'язкових елементів Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту.

У *Стандартах* використовуються терміни, визначення яких надається в Глосарії¹. Для розуміння і коректного застосування *Стандартів*, необхідно враховувати специфічні значення, наведені у Глосарії. Крім того, в *Стандартах* слово «*повинен*» використовується для позначення безумовної вимоги, а «*слід*» використовується у випадках, коли відповідність очікується, але при застосуванні професійного судження допускається відхилення, що виправдовується конкретною ситуацією.

¹ Глосарій (словник термінів) наведено у Додатку №1 до цих Стандартів

Стандарти включають дві основні категорії: Стандарти якісних характеристик (Attribute Standards) та Стандарти діяльності (Performance Standards). Стандарти якісних характеристик описують характеристики осіб та організацій, що надають послуги внутрішнього аудиту. Стандарти діяльності описують суть діяльності внутрішнього аудиту та надають критерії якості, відносно яких може оцінюватися виконання цих послуг. Стандарти якісних характеристик та Стандарти діяльності застосовуються до всіх послуг внутрішнього аудиту.

Стандарти практичного застосування доповнюють Стандарти якісних характеристик та Стандарти діяльності та визначають вимоги, що застосовуються до аудиторських (А) або (К) консультативних послуг.

Аудиторські послуги передбачають об'єктивне оцінювання внутрішнім аудитором доказів для формування висновків стосовно установи, операційної діяльності, функції, процесу, системи або інших об'єктів перевірки. Характер та обсяг аудиторського завдання визначається внутрішнім аудитором. Як правило, учасниками аудиторських послуг виступають три сторони, а саме: (1) особа або група осіб, що є безпосередньо залученими до установи, операційної діяльності, функції, процесу, системи або іншого об'єкта перевірки – власник процесу, (2) особа чи група осіб, які здійснюють оцінку – внутрішній аудитор, (3) особа чи група осіб, які використовують результати оцінки – користувач.

*Консультативні послуги – дорадчі за своїм характером і зазвичай виконуються у відповідь на окремий запит замовника завдання. Характер та обсяг консультативного завдання визначаються за домовленістю з замовником завдання. Консультативні послуги, як правило, включають дві сторони, а саме: (1) особу або групу осіб, що надають консультацію – внутрішнього аудитора, та (2) особу або групу осіб, що потребують та отримують консультацію – замовника завдання. При наданні консультативних послуг внутрішньому аудиту **слід** дотримуватись об'єктивності та не приймати на себе управлінські обов'язки.*

*Стандарти застосовуються до кожного внутрішнього аудитора та функції внутрішнього аудиту. Всі внутрішні аудитори несуть відповідальність за відповідність *Стандартам*, пов'язаним з індивідуальною об'єктивністю, професійною компетентністю, належною ретельністю, та *Стандартам*, що стосуються виконання їх посадових обов'язків. Керівник внутрішнього аудиту додатково несе відповідальність за загальну відповідність функції внутрішнього аудиту *Стандартам*.*

*Якщо правові та регулятивні вимоги забороняють внутрішнім аудиторам чи функції внутрішнього аудиту дотримуватись окремих положень *Стандартів*, необхідно дотримуватись всіх інших положень *Стандартів* та відповідним чином розкривати інформацію щодо цього.*

*Якщо *Стандарти* використовуються разом з вимогами, виданими іншими уповноваженими органами, внутрішні аудитори, за необхідності, можуть посилатися в свої звітах на використання інших вимог. У такому випадку, якщо функція внутрішнього аудиту зазначає відповідність *Стандартам* та існують розбіжності між *Стандартами* та іншими вимогами, внутрішні аудитори та функція внутрішнього аудиту **повинні** дотримуватись *Стандартів* і можуть дотримуватись інших вимог, якщо такі вимоги є більш суворими.*

*Даний документ розроблений на основі редакції *Стандартів*, яка затверджена Радою зі Стандартів Внутрішнього Аудиту (Internal Audit Standards Board) і набрала чинності з 01.01.2017р.*

2. СТАНДАРТИ ЯКІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК (ATTRIBUTE STANDARDS)

1000 – Цілі, повноваження та обов'язки

*Цілі, повноваження та обов'язки функції внутрішнього аудиту **повинні** бути офіційно визначені в статуті внутрішнього аудиту та відповідати Місії внутрішнього аудиту та обов'язковим елементам Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту (Ключовим Принципам Професійної Практики Внутрішнього Аудиту, Кодексу Етики², *Стандартам* і Визначенню Внутрішнього Аудиту³). Керівник внутрішнього аудиту **повинен** періодично*

² Кодекс Етики наведений в Розділі III цього документу

³ Місія, Ключові Принципи Професійної Практики Внутрішнього Аудиту та Визначення Внутрішнього Аудиту наведені у Розділі I

переглядати статут внутрішнього аудиту та надавати його вищому виконавчому керівництву та раді на затвердження.

Тлумачення:

Статут внутрішнього аудиту - це офіційний документ, що визначає цілі, повноваження та обов'язки функції внутрішнього аудиту. Статут внутрішнього аудиту встановлює роль функції внутрішнього аудиту в організації, включаючи характер функціональної підзвітності керівника внутрішнього аудиту раді; санкціонує доступ до документації, персоналу та майна, необхідного для виконання завдань; та визначає обсяг діяльності внутрішнього аудиту. Право остаточного затвердження статуту внутрішнього аудиту належить раді.

1000.A1 – Характер аудиторських послуг, що надаються організації, **повинен** бути визначений в статуті внутрішнього аудиту. У разі надання аудиторських послуг сторонам поза межами організації, характер таких послуг також **повинен** бути визначений у статуті внутрішнього аудиту.

1000.K1 – Характер консультаційних послуг **повинен** бути визначений в статуті внутрішнього аудиту.

1010 – Визнання обов'язкових керівництв у статуті внутрішнього аудиту

Обов'язковий характер Ключових Принципів Професійної Практики Внутрішнього Аудиту, Кодексу Етики, *Стандартів* та Визначення Внутрішнього Аудиту **повинен** визначатися статутом внутрішнього аудиту. Керівнику внутрішнього аудиту **слід** обговорювати Місію внутрішнього аудиту та обов'язкові елементи Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту з вищим виконавчим керівництвом та радою.

1100 – Незалежність і об'єктивність

Функція внутрішнього аудиту **повинна** бути незалежною, а внутрішні аудитори **повинні** бути об'єктивними при виконанні своїх обов'язків.

Тлумачення:

***Незалежність** – це свобода від обставин, що загрожують здатності функції внутрішнього аудиту неупереджено виконувати свої обов'язки. Для досягнення рівня незалежності, необхідного для ефективного виконання функцією внутрішнього аудиту своїх обов'язків, керівник внутрішнього аудиту має пряму та необмежену можливість звернення до вищого виконавчого керівництва та ради. Це може бути досягнуто за допомогою подвійної підзвітності. Загрози незалежності **повинні** контролюватися на рівні окремого аудитора, завдання та на функціональному та організаційному рівнях.*

***Об'єктивність** – це неупереджена ментальна позиція, що дозволяє внутрішнім аудиторам виконувати завдання, демонструючи впевненість у результатах своєї роботи і не допускаючи жодних компромісів щодо якості. Об'єктивність вимагає, щоб професійні судження внутрішніх аудиторів з питань аудиту не підпорядковувались судженням інших осіб. Загрози об'єктивності **повинні** контролюватися на рівні окремого аудитора, завдання та на функціональному й організаційному рівнях.*

1110 – Організаційна незалежність

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** звітувати такому рівню керівництва в організації, який дає можливість функції внутрішнього аудиту виконувати свої обов'язки. Керівник внутрішнього аудиту **повинен** принаймні щорічно надавати раді підтвердження щодо організаційної незалежності функції внутрішнього аудиту.

Тлумачення:

Ефективний спосіб досягнення організаційної незалежності полягає в організації функціональної підзвітності керівника внутрішнього аудиту раді. Приклади функціональної підзвітності раді:

- *Затвердження радою статуту внутрішнього аудиту;*
- *Затвердження радою ризик-орієнтованого річного аудиторського плану;*
- *Затвердження планування ресурсів та бюджету внутрішнього аудиту;*
- *Отримання радою звітувань від керівника внутрішнього аудиту стосовно діяльності внутрішнього аудиту, пов'язаної з планом, та з інших питань;*
- *Затвердження радою рішень стосовно призначення та усунення з посади керівника внутрішнього аудиту;*
- *Затвердження заробітної плати керівника внутрішнього аудиту; та*
- *Направлення радою відповідних запитів виконавчому керівництву та керівнику внутрішнього аудиту для виявлення неприйнятних обмежень у обсязі робіт та ресурсах.*

1110.A1 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** бути незалежною від втручання інших осіб у процес визначення обсягу діяльності внутрішнього аудиту, виконання роботи та звітування результатів. Керівник внутрішнього аудиту **повинен** доводити інформацію про таке втручання раді і обговорювати його наслідки.

1111 – Пряма взаємодія з радою

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** звітувати та взаємодіяти безпосередньо з радою.

1112 – Функції керівника внутрішнього аудиту, які не стосуються діяльності внутрішнього аудиту

У разі, якщо керівник внутрішнього аудиту має або очікується, що буде мати функції і / або обов'язки, які виходять за рамки діяльності внутрішнього аудиту, необхідно вжити захисні заходи, щоб обмежити негативний вплив на незалежність або об'єктивність.

Тлумачення:

Керівнику внутрішнього аудиту може бути запропоновано взяти на себе додаткові функції і обов'язки, які виходять за рамки діяльності внутрішнього аудиту, зокрема, відповідальність за компласнс або діяльність з управління ризиками. Ці функції і обов'язки можуть обмежувати або складати враження, що обмежують організаційну незалежність діяльності внутрішнього аудиту або індивідуальну об'єктивність внутрішнього аудитора. Захисні заходи – це такі наглядові заходи, які часто застосовуються радою для усунення цих потенційних обмежень і можуть включати такі дії, як проведення періодичної оцінки підзвітності і обов'язків та розробку альтернативних процесів, щоб отримати впевненість щодо областей додаткової відповідальності.

1120 – Індивідуальна об'єктивність

Внутрішні аудитори **повинні** мати справедливе неупереджене ставлення та уникати будь-якого конфлікту інтересів.

Тлумачення:

Конфлікт інтересів – це ситуація, в якій професійний та особистий інтереси внутрішнього аудитора, що обіймає відповідальну посаду, входять у протиріччя між собою. Такі конкуруючі інтереси можуть ускладнити неупереджене виконання аудитором своїх обов'язків. Конфлікт інтересів існує, навіть якщо він не призводить до неетичних або неналежних дій. Конфлікт інтересів може створити враження виконання неналежних дій, що може підірвати впевненість у сприйнятті внутрішнього аудитора, функції внутрішнього аудиту та професії в цілому. Конфлікт інтересів може обмежити здатність особи виконувати свої завдання та обов'язки об'єктивно.

1130 – Обмеження незалежності та об'єктивності

Якщо незалежність або об'єктивність є обмеженими або можуть сприйматися як такі, деталі про обмеження **повинні** бути розкриті відповідним сторонам. Суть розкриття буде залежати від характеру обмеження.

Тлумачення:

Обмеження організаційної незалежності та індивідуальної об'єктивності може включати, але не обмежується: особистим конфліктом інтересів, обмеженням обсягу перевірки, обмеженням доступу до документації, персоналу, майна та обмеженням ресурсів, таких як фінансування.

*Визначення відповідних сторін, яким **повинні** розкриватися деталі обмеження незалежності або об'єктивності, залежить від обов'язків перед вищим виконавчим керівництвом та радою, які очікуються від функції внутрішнього аудиту та керівника внутрішнього аудиту згідно статуту внутрішнього аудиту, а також від характеру такого обмеження.*

1130.A1 – Внутрішні аудитори **повинні** утримуватися від проведення оцінки операційної діяльності, за яку вони раніше були відповідальними. Об'єктивність вважається обмеженою, якщо внутрішній аудитор перевіряє ту діяльність, за яку він відповідав протягом попереднього року.

1130.A2 – Аудиторські завдання щодо обов'язків, за які керівник внутрішнього аудиту несе відповідальність, **повинні** виконуватися під наглядом зовнішньої по відношенню до функції внутрішнього аудиту сторони.

1130.A3 – Функція внутрішнього аудиту може надавати аудиторські послуги щодо тих областей, де вона раніше надавала консультаційні послуги за умови, що характер консультування не обмежував об'єктивність та у випадку, коли при визначенні ресурсів для виконання завдання контролюється індивідуальна об'єктивність.

1130.К1 – Внутрішні аудитори можуть надавати консультаційні послуги щодо операційної діяльності, за яку вони раніше були відповідальними.

1130.К2 – Якщо внутрішнім аудиторам потенційно загрожує обмеження незалежності або об'єктивності при виконанні запропонованих консультаційних послуг, така інформація **повинна** бути розкрита замовнику завдання до його прийняття.

1200 – Професійна компетентність та належна ретельність

Завдання **повинні** виконуватися із застосуванням професійної компетентності та з належною ретельністю.

1210 – Професійна компетентність

Внутрішні аудитори **повинні** володіти знаннями, навичками та іншими компетенціями, необхідними для виконання покладених на них обов'язків. Функція внутрішнього аудиту в цілому **повинна** володіти або набути знання, навички або інші вміння, необхідні для виконання своїх обов'язків.

Тлумачення:

Професійна компетентність – це збірний термін, що відноситься до знань, навичок та інших вмінь, які вимагаються від внутрішніх аудиторів для ефективного виконання своїх професійних обов'язків. Під цим терміном також розуміється вивчення поточної діяльності, тенденцій і проблем, що виникають, з метою надання відповідних консультацій та рекомендацій. Внутрішнім аудиторам наполегливо рекомендується демонструвати свою професійну компетентність шляхом отримання професійної сертифікації та відповідних кваліфікацій, таких як Сертифікований внутрішній аудитор та інших кваліфікацій, що пропонує Інститут внутрішніх аудиторів та інші професійні організації.

1210.А1 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** звернутися за компетентними консультаціями та допомогою у випадку, якщо внутрішні аудитори не мають достатніх знань, навичок чи інших вмінь, необхідних для виконання завдання в цілому або його частини.

1210.А2 – Внутрішні аудитори **повинні** мати достатні знання для того, щоб оцінити ризик шахрайства та спосіб управління таким ризиком в організації, але не передбачається, що внутрішній аудитор **повинен** володіти такою ж компетенцією, що й особа, основним обов'язком якої є виявлення та розслідування фактів шахрайства.

1210.А3 – Внутрішні аудитори **повинні** мати достатні знання про ключові ризики та контролю інформаційних технологій, а також про доступні технологічні методи аудиту для виконання своєї роботи. Однак, не очікується, що всі внутрішні аудитори **повинні** мати компетентність внутрішнього аудитора, головним обов'язком якого є аудит інформаційних технологій.

1210.К1 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** відмовитись від завдання з надання консультаційних послуг або отримати компетентну консультацію та допомогу, якщо внутрішнім аудиторам бракує знань, навичок або інших вмінь, необхідних для виконання завдання в цілому або його частини.

1220 – Належна професійна ретельність

Внутрішні аудитори **повинні** проявляти ретельність та застосовувати вміння, що очікуються від розсудливого та компетентного внутрішнього аудитора. Належна професійна ретельність не означає, що аудитор не має права на помилку.

1220.А1 – Внутрішній аудитор **повинен** проявляти належну професійну ретельність з огляду на:

- Обсяг роботи, необхідний для досягнення цілей завдання;
- Відносну складність, суттєвість або значущість питань, до яких застосовуються аудиторські процедури;
- Адекватність та ефективність процесів корпоративного управління, управління ризиками та контролю;
- Ймовірність значних помилок, шахрайства або невідповідності; та
- Витрати на аудиторські послуги відносно можливих вигод.

1220.А2 – Як прояв належної професійної ретельності, внутрішні аудитори **повинні** розглядати можливість використання технологічних методів аудиту та інших методів аналізу даних.

1220.А3 – Внутрішній аудитор **повинен** бути особливо уважним щодо значних ризиків, які можуть вплинути на цілі, операційну діяльність або ресурси. Однак, самі аудиторські процедури, навіть виконані з належною професійною ретельністю, не гарантують виявлення всіх значних ризиків.

1220.К1 – Внутрішні аудитори **повинні** проявляти належну професійну ретельність під час виконання консультативних завдань, звертаючи увагу на:

- Потреби та очікування замовників, включаючи характер, визначення термінів проведення та звітування результатів завдання;
- Відносну складність та обсяг робіт, необхідних для досягнення цілей завдання; та
- Витрати на консультативне завдання відносно можливих вигод.

1230 – Постійний професійний розвиток

Внутрішні аудитори **повинні** удосконалювати свої знання, навички та інші вміння шляхом постійного професійного розвитку.

1300 – Програма забезпечення та підвищення якості

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** розробити та підтримувати програму забезпечення та підвищення якості, що охоплюватиме всі аспекти діяльності внутрішнього аудиту.

Тлумачення:

Програма забезпечення та підвищення якості розробляється з метою оцінки функції внутрішнього аудиту на предмет відповідності Стандартам, а також з метою здійснення оцінки, чи дотримуються внутрішні аудитори Кодексу Етики. Програма також передбачає оцінку продуктивності та ефективності функції внутрішнього аудиту та визначає можливості її покращення. Керівнику внутрішнього аудиту слід заохочувати раду здійснювати нагляд за програмою забезпечення та підвищення якості.

1310 – Вимоги до програми забезпечення та підвищення якості

Програма забезпечення та підвищення якості **повинна** включати як внутрішні, так і зовнішні оцінки.

1311 – Внутрішні оцінки

Внутрішні оцінки **повинні** включати:

- постійний моніторинг діяльності функції внутрішнього аудиту.
- періодичні самооцінки або оцінки, що виконуються іншими співробітниками організації, які володіють достатніми знаннями практики внутрішнього аудиту.

Тлумачення:

Постійний моніторинг є невід'ємною частиною повсякденного нагляду, перевірки та оцінки функції внутрішнього аудиту. Постійний моніторинг входить до регулярних політик та практик управління функцією внутрішнього аудиту та передбачає застосування процесів, інструментів та інформації, що вважаються необхідними для оцінки відповідності Кодексу Етики та Стандартам.

Періодичні оцінки проводяться для визначення відповідності Кодексу Етики та Стандартам.

Достатні знання практики внутрішнього аудиту передбачають щонайменше розуміння всіх елементів Міжнародної Концептуальної Основи Професійної Практики внутрішнього аудиту.

1312 – Зовнішні оцінки

Зовнішні оцінки **повинні** проводитися щонайменше один раз на п'ять років кваліфікованим незалежним експертом або групою експертів, які не є співробітниками організації. Керівник внутрішнього аудиту **повинен** обговорити з радою:

- форму та періодичність зовнішніх оцінок.
- кваліфікацію і незалежність зовнішнього експерта або групи експертів, у тому числі будь-який потенційний конфлікт інтересів.

Тлумачення:

*Зовнішні оцінки можуть бути проведені шляхом повної зовнішньої оцінки або самооцінки з незалежною зовнішньою ратифікацією. Зовнішній експерт **повинен** зробити висновок щодо відповідності Кодексу Етики та Стандартам; зовнішня оцінка може також включати операційні або стратегічні коментарі.*

*Кваліфікований експерт з оцінки або група таких експертів демонструють компетентність у двох сферах: професійній практиці внутрішнього аудиту та проведенні зовнішньої оцінки. Компетентність може проявлятися у поєднанні досвіду з теоретичними знаннями. Досвід, набутий в організаціях, подібних за розміром, складністю, сектором чи галуззю, а також щодо технічних питань, є ціннішим за менш релевантний досвід. Якщо зовнішню оцінку проводить група експертів з оцінки, тоді не всі члени групи **повинні** мати всі перераховані компетенції, тому що при оцінці відповідності вимогам розглядається група в цілому. При оцінці відповідності експерту з оцінки або групи таких експертів вимогам до компетенції, керівник внутрішнього аудиту використовує професійне судження.*

Незалежність експерту з оцінки або групи таких експертів передбачає відсутність фактичного або такого, що сприймається як наявний, конфлікту інтересів, а також відсутності належності або підконтрольності тій організації, до якої належить функція внутрішнього аудиту. Керівнику внутрішнього аудиту слід заохочувати раду здійснювати нагляд за зовнішньою оцінкою для зменшення потенційних конфліктів інтересів або тих, що сприймаються таким чином.

1320 – Звітність за програмою забезпечення та підвищення якості

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** звітувати результати програми забезпечення та підвищення якості вищому виконавчому керівництву та раді. Інформація, що доводиться, **повинна** включати:

- Обсяг і частоту внутрішніх і зовнішніх оцінок.
- Кваліфікацію і незалежність експерта(ів) або групи таких експертів, в тому числі щодо потенційних конфліктів інтересів.
- Висновки експертів.
- Плани заходів щодо усунення недоліків.

Тлумачення:

Форма, зміст та періодичність звітування результатів програми забезпечення та підвищення якості встановлюється шляхом обговорення з вищим виконавчим керівництвом і радою та враховує обов'язки функції внутрішнього аудиту та керівника внутрішнього аудиту, які визначені статутом внутрішнього аудиту. З метою підтвердження відповідності Кодексу Етики та Стандартам, результати зовнішніх та періодичних внутрішніх оцінок звітуються після завершення таких оцінок, а результати постійного моніторингу - не менше одного разу на рік. Результати включають оцінку експерта або групи експертів стосовно ступеня відповідності.

1321 – Використання фрази «Відповідає Міжнародним Стандартам Професійної Практики Внутрішнього Аудиту»

Твердження про те, що функція внутрішнього аудиту відповідає *Міжнародним Стандартам Професійної Практики Внутрішнього Аудиту*, може застосовуватись тільки, якщо це підтверджується результатами програми забезпечення та підвищення якості.

Тлумачення:

Діяльність внутрішнього аудиту відповідає Кодексу Етики та Стандартам, коли вона досягає результатів, викладених у цих документах. Результати програми забезпечення та підвищення якості включають результати як внутрішньої, так і зовнішньої оцінки. Уся діяльність внутрішнього аудиту підлягає внутрішній оцінці. Діяльність внутрішнього аудиту також підлягає зовнішній оцінці щонайменше раз на п'ять років.

1322 – Розкриття інформації про невідповідність

Якщо невідповідність Кодексу Етики або *Стандартам* впливає на загальний обсяг або діяльність функції внутрішнього аудиту, керівник внутрішнього аудиту **повинен** розкрити інформацію про невідповідність та її вплив вищому виконавчому керівництву та раді.

2. СТАНДАРТИ ДІЯЛЬНОСТІ (PERFORMANCE STANDARDS)

2000 – Управління функцією внутрішнього аудиту

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** ефективно управляти функцією внутрішнього аудиту для того, щоб вона додавала вартості організації.

Тлумачення:

Управління функцією внутрішнього аудиту є ефективним, коли:

- Функція досягає цілей та обов'язків, визначених у статуті внутрішнього аудиту.
- Функція відповідає Стандартам.
- Особи, що входять до функції внутрішнього аудиту, дотримуються Кодексу Етики та Стандартів.
- Функція враховує тенденції та проблеми, що виникають і можуть мати вплив на організацію.

Функція внутрішнього аудиту додає вартості організації та її зацікавленим особам, коли вона враховує стратегії, цілі та ризики; намагається запропонувати шляхи покращення процесів корпоративного управління, управління ризиками та контролів; а також об'єктивно надає релевантні аудиторські послуги.

2010 – Планування

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** розробити ризик-орієнтований план для визначення пріоритетів функції внутрішнього аудиту, які відповідають цілям організації.

Тлумачення:

Для того, щоб розробити ризик-орієнтований план, керівник внутрішнього аудиту радиться з вищим виконавчим керівництвом та радою, а також отримує розуміння стратегій організації, ключових бізнес-цілей, пов'язаних з ними ризиків та процесів управління ризиками.

*В разі необхідності, керівник внутрішнього аудиту **повинен** переглядати та коригувати план відповідно до змін комерційної діяльності, ризиків, операцій, програм, систем та контролів організації.*

2010.A1 – План завдань функції внутрішнього аудиту **повинен** базуватися на документально оформленій оцінці ризиків, що проводиться щонайменше раз на рік. В даному процесі **повинні** розглядатися побажання вищого виконавчого керівництва та ради.

2010.A2 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** з'ясовувати та враховувати очікування вищого виконавчого керівництва, ради та інших зацікавлених осіб відносно оцінок і висновків внутрішнього аудиту.

2010.K1 – Керівнику внутрішнього аудиту **слід** розглядати прийняття консультаційного завдання, виходячи з того, наскільки таке завдання може покращити управління ризиками, додати вартості та покращити діяльність організації. Прийняті завдання **повинні** включатися до плану.

2020 – Подання на розгляд та затвердження планів

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** надавати на розгляд та затвердження вищому виконавчому керівництву та раді плани функції внутрішнього аудиту та потреби у ресурсах, включаючи інформацію про суттєві проміжні зміни. Керівник внутрішнього аудиту **повинен** також повідомляти про вплив обмежень у ресурсах.

2030 – Управління ресурсами

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** забезпечити відповідність, достатність та ефективне використання ресурсів внутрішнього аудиту для виконання затверженого плану.

Тлумачення:

*Термін «відповідність» відноситься до набору знань, навичок та інших компетенцій, необхідних для виконання плану. Термін «достатність» стосується об'єму ресурсів, необхідних для виконання плану. Ресурси використовуються **ефективно**, коли спосіб їх використання оптимізує досягнення цілей затверженого плану.*

2040 – Політики й процедури

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** встановлювати політики та процедури для управління функцією внутрішнього аудиту.

Тлумачення:

Форма і зміст політики та процедур залежать від розміру та структури функції внутрішнього аудиту, а також від складності її завдань.

2050 – Координація діяльності та покладання на роботу інших

Для визначення належного обсягу та мінімізації подвійної роботи керівнику внутрішнього аудиту **слід** забезпечити обмін інформацією, координувати діяльність та розглядати можливість покладання на роботу інших внутрішніх та зовнішніх сторін, що надають аудиторські та консультаційні послуги.

Тлумачення:

*Координуючи діяльність, керівник внутрішнього аудиту може покладатися на роботу інших сторін, що надають аудиторські та консультаційні послуги. **Слід** побудувати послідовний процес як основу для покладання на результати роботи, а керівнику внутрішнього аудиту **слід** враховувати компетентність, об'єктивність та належну ретельність сторін, що надають аудиторські та консультаційні послуги. Керівнику внутрішнього аудиту **слід** також мати чітке розуміння обсягів, цілей та результатів роботи, проведеної іншими сторонами, що надають аудиторські та консультаційні послуги. У випадку покладання на роботу інших сторін керівник внутрішнього аудиту залишається відповідальним за забезпечення відповідного обґрунтування висновків та оцінок, досягнутих функцією внутрішнього аудиту.*

2060 – Звітування вищому виконавчому керівництву та раді

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** періодично звітувати вищому виконавчому керівництву та раді щодо цілей, повноважень та обов'язків функції внутрішнього аудиту, виконання аудиторського

плану, а також відповідності Кодексу Етики та *Стандартам*. Звітність **повинна** також містити інформацію про суттєві ризики та проблеми контролю, у тому числі про ризики шахрайства, проблеми корпоративного управління та інші питання, що потребують уваги вищого виконавчого керівництва та/або ради.

Тлумачення:

Періодичність та зміст звітності визначаються спільно керівником внутрішнього аудиту, вищим виконавчим керівництвом та радою. Періодичність та зміст звітності залежать від важливості інформації, що буде надаватися, та терміновості впровадження відповідних заходів вищим виконавчим керівництвом та/або радою.

Звітування та надання інформації керівником внутрішнього аудиту вищому виконавчому керівництву та раді повинно містити інформацію про:

- Статут внутрішнього аудиту.
- Незалежність функції внутрішнього аудиту.
- Аудиторський план та стан його виконання.
- Потреби в ресурсах.
- Результати аудиторської діяльності.
- Відповідність Кодексу Етики та Стандартам, а також плани заходів щодо усунення істотних невідповідностей.
- Реагування керівництва на ризик, який на думку керівника внутрішнього аудиту, може бути неприйнятним для організації.

Ці та інші вимоги до надання інформації керівником внутрішнього аудиту містяться по тексту Стандартів.

2070 – Зовнішній постачальник послуг та відповідальність організації за внутрішній аудит

Якщо функцію внутрішнього аудиту виконує зовнішній постачальник послуг, цей постачальник **повинен** повідомити організацію про її відповідальність за підтримання ефективної функції внутрішнього аудиту.

Тлумачення:

Відповідальність демонструється шляхом проведення програми забезпечення та підвищення якості, яка оцінює відповідність Кодексу Етики та Стандартам.

2100 – Сутність роботи внутрішнього аудиту

Використовуючи систематичний, послідовний та ризик-орієнтований підхід, функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінювати та сприяти удосконаленню процесів корпоративного управління, управління ризиками та контролю в організації. Цінність та довіра до внутрішнього аудиту збільшуються, коли внутрішні аудитори є проактивними, а їхні оцінки містять нові погляди та враховують майбутній вплив.

2110 – Корпоративне управління

Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінювати та надавати відповідні рекомендації, спрямовані на удосконалення процесу корпоративного управління для:

- Прийняття стратегічних та операційних рішень.
- Нагляду за управлінням ризиками та контролем.
- Підтримання відповідних етичних принципів і цінностей у рамках організації.
- Забезпечення ефективного управління діяльністю організації та її відповідальності.
- Надання інформації стосовно ризиків і контролю відповідним підрозділам організації.
- Координування діяльності та обміну інформацією між радою, зовнішніми і внутрішніми аудиторами, іншими сторонами, що надають аудиторські послуги, та керівництвом.

2110.A1 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінювати опис, впровадження та ефективність цілей, програм і заходів організації, пов'язаних з питаннями етики.

2110.A2 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінювати, чи сприяє управління інформаційними технологіями організації реалізації стратегій та цілей організації.

2120 – Управління ризиками

Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінювати ефективність процесів управління ризиками та сприяти їх удосконаленню.

Тлумачення:

Встановлення ефективності процесу управління ризиками є судженням, яке ґрунтується на оцінці внутрішнього аудитора того, що:

- Організаційні цілі сприяють та відповідають місії організації.
- Суттєві ризики виявляються та оцінюються.
- Обираються відповідні способи реагування на ризики, що відповідають ризик-апетиту організації.
- Відповідна інформація щодо ризиків збирається та своєчасно доводиться всім підрозділам організації, що дає змогу персоналу, керівництву та раді виконувати свої обов'язки.

Для проведення даної оцінки функція внутрішнього аудиту може збирати інформацію під час проведення різних завдань. Комплексний аналіз результатів цих завдань надає розуміння процесів управління ризиками в організації та їх ефективності.

Моніторинг процесів управління ризиками проводиться в рамках поточної діяльності та/або окремих оцінок.

2120.A1 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінити вплив ризику в сфері корпоративного управління, операційної діяльності та інформаційних систем організації з огляду на:

- Досягнення стратегічних цілей організації.
- Достовірність та цілісність фінансової та операційної інформації.
- Ефективність та продуктивність операційної діяльності та програм.
- Захист активів.
- Дотримання законів, нормативних документів, політик, процедур та договірних зобов'язань.

2120.A2 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінити можливість виникнення шахрайства та способи управління ризиками шахрайства.

2120.K1 – Під час виконання консультативних завдань внутрішні аудитори **повинні** розглянути ризики, що стосуються цілей завдання, та пам'ятати про існування інших суттєвих ризиків.

2120.K2 – Внутрішні аудитори **повинні** використовувати знання про ризики, отримані під час виконання консультативних завдань, при оцінці процесів управління ризиками організації.

2120.K3 – Допмагаючи керівництву в розробці або вдосконаленні процесів управління ризиками, внутрішні аудитори **повинні** утримуватися від прийняття на себе управлінських обов'язків, тобто від фактичного управління ризиками.

2130 – Контроль

Функція внутрішнього аудиту **повинна** сприяти організації в забезпеченні ефективних контролів за допомогою оцінки їх ефективності та продуктивності, а також шляхом підтримання їх постійного вдосконалення.

2130.A1 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** оцінити достатність і ефективність контролів відповідно до ризиків у сфері корпоративного управління, операційної діяльності та інформаційних систем організації з огляду на:

- Досягнення стратегічних цілей організації.
- Достовірність та цілісність фінансової та операційної інформації.
- Ефективність та продуктивність операційної діяльності та програм;
- Захист активів.
- Дотримання законів, нормативних документів, політик, процедур та договірних зобов'язань.

2130.K1 – Внутрішні аудитори **повинні** використовувати знання про контролі, отримані під час виконання консультативних завдань, при оцінці процесів контролю в організації.

2200 - Планування аудиторського завдання

Внутрішні аудитори **повинні** розробляти та документально оформлювати для кожного завдання план роботи, що включає мету, обсяг, визначення його термінів проведення й розподіл ресурсів. План **повинен** враховувати стратегії, цілі та ризики організації, релевантні для відповідного завдання.

2201 – Фактори, що необхідно враховувати при плануванні

У ході планування завдання внутрішні аудитори **повинні** враховувати:

- Стратегії та цілі об'єкту перевірки, а також способи, за допомогою яких об'єкт контролює свою діяльність.
- Суттєві ризики, пов'язані з цілями, ресурсами та операційною діяльністю об'єкта перевірки, а також методи утримання потенційного впливу ризиків на прийнятному рівні.

- Адекватність і ефективність процесів корпоративного управління, управління ризиками та контролю об'єкту перевірки в порівнянні з релевантною структурою або моделлю.
- Можливості суттєвого удосконалення процесів корпоративного управління, управління ризиками та контролю об'єкту перевірки.

2201.A1 – При плануванні завдання для зовнішніх сторін, внутрішні аудитори **повинні** досягти порозуміння щодо цілей, обсягу, відповідальності, та інших очікувань, включаючи обмеження на розповсюдження результатів завдання і доступ до робочих документів завдання, та зафіксувати вищенаведене у письмовій формі.

2201.K1 – Внутрішні аудитори **повинні** досягти порозуміння з замовниками консультаційного завдання щодо цілей, обсягу, відповідальності, та інших очікувань замовника. Для суттєвих завдань така домовленість має бути оформлена документально.

2210 – Цілі аудиторського завдання

Цілі **повинні** визначитися для кожного завдання.

2210.A1 – Внутрішні аудитори **повинні** провести попередню оцінку ризиків, пов'язаних з об'єктом перевірки. Цілі завдання **повинні** відображати результати цієї оцінки.

2210.A2 – Внутрішні аудитори **повинні** розглядати ймовірність суттєвих помилок, шахрайства, невідповідності або інших ризиків при розробці цілей завдання.

2210.A3 – Для оцінки корпоративного управління, управління ризиками та контролю необхідні адекватні критерії. Внутрішні аудитори **повинні** встановити ступінь адекватності встановлених керівництвом та/або радою критеріїв, щоб визначити, чи були досягнуті поставлені цілі та завдання. Якщо керівництво визначило адекватні критерії, внутрішні аудитори **повинні** використовувати їх при наданні власних оцінок. У випадку неадекватності критеріїв, внутрішні аудитори **повинні** визначити прийнятні критерії оцінки шляхом обговорення із керівництвом та/або радою.

Тлумачення:

Типи критеріїв можуть включати:

- *Внутрішні (наприклад, політики та процедури організації).*
- *Зовнішні (наприклад, закони та регуляторні акти державних установ).*
- *Провідні практики (наприклад, галузеві або професійні стандарти).*

2210.K1 – Цілі консультаційних завдань **повинні** охоплювати процеси корпоративного управління, управління ризиками та контролю в тій мірі, яка була узгоджена з замовником.

2210.K2 – Цілі консультаційних завдань **повинні** відповідати цінностям, стратегії та цілям організації.

2220 – Обсяг аудиторського завдання

Встановлений обсяг завдання **повинен** бути достатнім для досягнення цілей завдання.

2220.A1 – Обсяг завдання **повинен** включати розгляд відповідних систем, документів, персоналу та майна, включаючи й ті, що знаходяться під контролем третіх сторін.

2220.A2 – Якщо у ході виконання аудиторського завдання, виникає можливість надати суттєві консультаційні послуги, **слід** досягти певної домовленості щодо цілей, обсягу, відповідальності та інших очікувань і доводити результати консультаційних завдань у відповідності до консультаційних стандартів.

2220.K1 – Під час виконання консультаційних завдань, внутрішні аудитори **повинні** переконатись, що обсяг завдання є достатнім для досягнення узгоджених цілей. Якщо внутрішні аудитори виявляють обмеження обсягу під час виконання завдання, такі обмеження **повинні** обговорюватися з замовником, щоб визначити, чи продовжувати виконання завдання.

2220.K2 – Під час виконання консультаційних завдань внутрішні аудитори **повинні** розглядати контролю, що стосуються цілей завдання, та бути уважними щодо суттєвих недоліків контролю.

2230 – Розподіл ресурсів для виконання аудиторського завдання

Внутрішні аудитори **повинні** визначити, які ресурси є відповідними і достатніми для досягнення цілей завдання, виходячи з характеру й ступеню складності кожного завдання, часових обмежень і наявності ресурсів.

Тлумачення:

Відповідність визначається як поєднання знань, навичок та інших компетенцій, необхідних для виконання завдання. Достатність визначається як об'єм ресурсів, необхідний для виконання завдання з належною професійною ретельністю.

2240 – Робоча програма аудиторського завдання

Внутрішні аудитори **повинні** розробляти та документувати робочі програми, що дозволяють досягти цілей завдання.

2240.A1 – У робочих програмах **повинні** визначитися процедури збору, аналізу, оцінки і документування інформації в процесі виконання завдання. Робоча програма **повинна** бути затверджена до початку її виконання. Будь-які зміни програми **повинні** оперативно затверджуватися.

2240.K1 – Робочі програми консультаційних завдань можуть відрізнятися за формою та змістом в залежності від характеру завдання.

2300 – Виконання завдання

Внутрішні аудитори **повинні** збирати, аналізувати, оцінювати й документально оформлювати інформацію в обсязі, достатньому для досягнення цілей завдання.

2310 – Збір інформації

Внутрішні аудитори **повинні** зібрати достатній обсяг надійної, релевантної та корисної інформації для досягнення цілей завдання.

Тлумачення:

Достатня інформація є фактичною, адекватною та переконливою і дозволяє розсудливій, інформованій особі дійти тих самих висновків, що зробив аудитор.

Надійна інформація досягається найкращим чином за допомогою відповідних аудиторських методів.

Релевантна інформація підтверджує спостереження та рекомендації в межах завдання та відповідає цілям завдання.

Корисна інформація допомагає організації досягати її цілей.

2320 – Аналіз і оцінка

Внутрішні аудитори **повинні** формулювати висновки та результати завдання на основі відповідного аналізу й оцінок.

2330 – Документування інформації

Внутрішні аудитори **повинні** документально оформлювати достатню, достовірну, релевантну та корисну інформацію для підтвердження результатів та висновків аудиторського завдання.

2330.A1 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** контролювати доступ до документів завдання. Перш ніж передавати такі документи зовнішній стороні, керівник внутрішнього аудиту **повинен** одержати погодження вищого виконавчого керівництва та/або юрисконсульта (за необхідності).

2330.A2 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** розробити вимоги до збереження документів завдання, незалежно від носія, на якому вони зберігаються. Ці вимоги **повинні** узгоджуватися з внутрішніми розпорядчими документами організації та будь-якими нормативними чи іншими відповідними вимогами.

2330.K1 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** розробити політики щодо захисту та зберігання документів консультаційного завдання, а також щодо їх надання внутрішнім та зовнішнім сторонам. Такі політики **повинні** узгоджуватися з внутрішніми розпорядчими документами організації та будь-якими нормативними чи іншими вимогами, що стосуються справи.

2340 – Контроль за виконанням аудиторського завдання

Для досягнення поставлених цілей, забезпечення якості роботи й підвищення кваліфікації аудиторського персоналу потрібен належний контроль за виконанням завдання.

Тлумачення:

Рівень контролю за виконанням завдання залежатиме від професійної компетенції та досвіду внутрішніх аудиторів та складності завдання. Керівник внутрішнього аудиту несе загальну відповідальність за контроль над завданням, незалежно від того, чи виконується воно самою функцією внутрішнього аудиту або для неї, але може призначати досвідчених співробітників функції внутрішнього аудиту для здійснення контролю. Відповідні докази проведення контролю документуються та зберігаються.

2400 – Звітування результатів

Внутрішні аудитори **повинні** звітувати результати завдання.

2410 – Критерії звітування

Звіти **повинні** включати цілі, обсяг та результати завдання.

2410.A1 – Заключний звіт щодо результатів завдання **повинен** включати відповідні висновки, а також відповідні рекомендації та/або плани заходів. За необхідності, внутрішнім аудиторам **слід** надавати свій висновок. Висновок **повинен** враховувати очікування вищого виконавчого керівництва, ради та інших зацікавлених сторін, а також **повинен** бути підтверджений достатнім обсягом надійної, релевантної та корисної інформації.

Тлумачення:

Висновок на рівні завдання може бути у формі рейтингів, висновків або іншим способом викладення результатів. Такі завдання можуть стосуватись контролів певного процесу, ризику або організаційного підрозділу. При формулюванні висновку необхідно враховувати результати завдання та їх значущість.

2410.A2 – Якщо результати діяльності об'єкта завдання задовільні, внутрішнім аудиторам рекомендується зазначати це в аудиторських звітах.

2410.A3 – У випадку надання результатів завдання зовнішнім сторонам, звіт **повинен** містити вказівки про обмеження в поширенні та використанні його результатів.

2410.K1 – Звіт про хід виконання та результати консультаційного завдання буде відрізнятися за формою та змістом залежно від характеру завдання та потреб замовника.

2420 – Якість звітів

Звіти **повинні** бути точними, об'єктивними, чіткими, стислими, конструктивними, вичерпними та своєчасними.

Тлумачення:

Точні звіти не містять помилок та викривлень та відповідають викладеним у них фактам.

Об'єктивні звіти є справедливими, безсторонніми і неупередженими та являють собою результат зваженої та збалансованої оцінки усіх відповідних фактів та обставин.

Чіткі звіти легко зрозумілі та логічні, не містять непотрібної технічної термінології та надають всю суттєву та релевантну інформацію.

Стислі звіти містять інформацію по суті та виключають непотрібні уточнення, надмірну деталізацію, зайву інформацію та багатослівність.

Конструктивні звіти допомагають замовнику завдання та організації і ведуть до покращень, де це необхідно.

Вичерпні звіти не пропускають нічого важливого для цільової аудиторії та включають усю значущу та релевантну інформацію і спостереження для підтвердження рекомендацій та висновків.

Своєчасні звіти є доречними та доцільними, в залежності від значущості питання, та дають змогу керівництву вживати відповідні коригуючі заходи.

2421 – Помилки та упущення

Якщо в заключному звіті є значні помилки та упущення, керівник внутрішнього аудиту **повинен** надати відкориговану інформацію всім сторонам, які отримали початковий варіант звіту.

2430 – Використання фрази «Виконано у відповідності до Міжнародних Стандартів Професійної Практики Внутрішнього Аудиту»

Твердження про те, що завдання «виконані у відповідності до Міжнародних Стандартів Професійної Практики Внутрішнього Аудиту», може застосовуватись тільки, якщо це підтверджується результатами програми забезпечення та підвищення якості.

2431 – Розкриття інформації про невідповідність

Якщо невідповідність Кодексу Етики чи *Стандартам* впливає на окреме завдання, звіт за результатами **повинен** розкривати:

- Принцип(и) або правило(а) поведінки Кодексу Етики чи Стандарту (ів), якого(их) не було повністю дотримано.
- Причину(и) невідповідності.
- Вплив невідповідності на завдання та надані результати завдання.

2440 – Поширення результатів

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** звітувати результати відповідним сторонам.

Тлумачення:

Керівник внутрішнього аудиту відповідальний за перевірку та схвалення заключного звіту завдання перед його розсилкою та за прийняття рішення, на кого і як він буде поширюватися. У випадку, якщо керівник внутрішнього аудиту делегує ці обов'язки, він або вона зберігає за собою спільну відповідальність.

2440.A1 – Керівник внутрішнього аудиту несе відповідальність за звітування заключних результатів особам, які можуть забезпечити їхній належний розгляд.

2440.A2 – Якщо інше не передбачено правовими, законодавчими або регулятивними вимогами, керівник внутрішнього аудиту, перед наданням результатів зовнішнім сторонам, **повинен**:

- оцінити потенційний ризик для організації;
- проконсультуватися, відповідно до обставин, із вищим виконавчим керівництвом та/або юрисконсультом організації;
- контролювати поширення шляхом накладення обмежень на використання результатів.

2440.K1 – Керівник внутрішнього аудиту несе відповідальність за звітування замовникам заключних результатів консультаційних завдань.

2440.K2 – В ході виконання консультаційного завдання можуть бути виявлені недоліки корпоративного управління, управління ризиками та контролю. У випадках, коли такі недоліки є суттєвими для організації, інформація щодо них **повинна** надаватися вищому виконавчому керівництву та раді.

2450 – Загальні висновки

Виданий загальний висновок **повинен** враховувати стратегії, цілі та ризики організації, а також очікування вищого виконавчого керівництва, ради та інших зацікавлених сторін. Загальний висновок має підтверджуватися достатнім обсягом надійної, релевантної та корисної інформації.

Тлумачення:

Звіт має включати:

- *Обсяг робіт, включаючи період часу, до якого відноситься висновок.*
- *Обмеження обсягу робіт.*
- *Розгляд усіх пов'язаних проектів, включаючи ступінь покладання на результати інших осіб, що надавали аудиторські послуги.*
- *Короткий огляд інформації, що підтверджує висновок.*
- *Структуру ризиків або контролів, або інші критерії, на яких ґрунтується загальний висновок.*
- *Досягнутий загальний висновок або судження.*

У випадку прийняття негативного загального висновку, необхідно вказувати причини цього рішення.

2500 – Моніторинг подальших заходів

Керівник внутрішнього аудиту **повинен** розробити та підтримувати систему моніторингу реагування на результати, надані керівництву.

2500.A1 – Керівник внутрішнього аудиту **повинен** встановити процес подальшого контролю, щоб простежити та переконатися в тому, що заходи керівництва були ефективно впроваджені або вище виконавче керівництво прийняло ризик незастосування заходів.

2500.K1 – Функція внутрішнього аудиту **повинна** проводити моніторинг реагування на результати консультаційних завдань в обов'язі, погодженому з замовником.

2600 – Звітування про прийняття ризику

Якщо керівник внутрішнього аудиту робить висновок, що керівництво прийняло такий рівень ризику, що може бути неприйнятним для організації, то керівник внутрішнього аудиту **повинен** обговорити це питання з вищим виконавчим керівництвом. Якщо керівник внутрішнього аудиту встановлює, що питання не було вирішено, керівник внутрішнього аудиту **повинен** звітувати про дане питання раді.

Тлумачення:

Виявлення ризику, прийнятого керівництвом, може відбуватися в межах аудиторського або консультаційного завдання, моніторингу виконання керівництвом заходів за результатами попередніх завдань або в інший спосіб. Усунення ризику не є відповідальністю керівника внутрішнього аудиту.

Розділ III. КОДЕКС ЕТИКИ

ВВЕДЕННЯ

Метою створення «Кодексу Етики» Інституту внутрішніх аудиторів (далі Інститут) є підтримка етичних стандартів професії внутрішнього аудитора.

Внутрішній аудит є діяльність по наданню незалежних і об'єктивних гарантій і консультацій, спрямованих на удосконалення діяльності організації. Внутрішній аудит сприяє організації досягти поставленої мети, використовуючи систематизований і послідовний підхід до оцінки й підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю і корпоративного управління. «Кодекс Етики» Інституту - важливий і необхідний для професії внутрішнього аудитора документ, в основу якого покладено довіру до наданих об'єктивних гарантій в області управління ризиками, контролю і корпоративного управління. Дія «Кодексу Етики» Інституту виходить за рамки визначення внутрішнього аудиту і включає два важливих компоненти:

- 1) **принципи**, що відносяться до професії й практики внутрішнього аудиту;
- 2) **правила поведінки**, що визначають норми поведінки внутрішніх аудиторів. Ці правила допомагають застосовувати професійні принципи на практиці і мають розглядатися як етичне керівництво внутрішнього аудитора. «Кодекс Етики» Інституту разом із «Міжнародною Концептуальною Основою Професійної Практики внутрішнього аудиту» й іншими положеннями, опублікованими Інститутом, є керівництвом для внутрішніх аудиторів. Під «внутрішніми аудиторами» розуміються члени Інституту, власники професійних сертифікатів Інституту, кандидати на їхнє одержання і ті, хто надає відповідні послуги в рамках визначення професії внутрішнього аудитора.

СФЕРА ДІЇ Й ЗАСТОСУВАННЯ

Даний «Кодекс Етики» поширюється на фізичних і юридичних осіб, що надають послуги у сфері внутрішнього аудиту.

Інститут буде оцінювати і реагувати на порушення «Кодексу Етики» з боку членів Інституту й власників чи кандидатів на одержання професійних сертифікатів відповідно до Статуту Інституту і «Адміністративного керівництва» Інституту. Той факт, що конкретний випадок поведінки не згадується в правилах поведінки не виключає того, що він може бути неприйнятним і, тому, по відношенню до члена Інституту, власника чи кандидата на одержання сертифіката може бути застосований дисциплінарний вплив.

ПРИНЦИПИ

Внутрішні аудитори *повинні* дотримуватися наступних принципів:

Чесність

Чесність внутрішнього аудитора є фундаментом, на якому ґрунтується довіра до думки аудитора.

Об'єктивність

Внутрішні аудитори демонструють найвищий рівень професійної об'єктивності в процесі збору, оцінки й передачі інформації про об'єкт аудиту. Внутрішні аудитори роблять зважену оцінку всіх належних до справи обставин і у своїх судженнях незалежні від впливу своїх власних інтересів чи інтересів інших осіб.

Конфіденційність

Внутрішні аудитори поважно відносяться до права власності на інформацію, що вони одержують у процесі своєї діяльності, і не розголошують інформацію без відповідних на те повноважень, за винятком випадків, коли розкриття такої інформації вимагається юридичними чи професійними обов'язками.

Професійна компетентність

Внутрішні аудитори застосовують знання, навички й досвід, необхідні для надання послуг у сфері внутрішнього аудиту.

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ

1. Чесність

Внутрішні аудитори:

- 1.1. Мають бути чесними, сумлінними і відповідальними під час виконання завдання.
- 1.2. Мають діяти в рамках закону і, якщо того вимагає закон чи професійні стандарти, розкривати відповідну інформацію.
- 1.3. Мають не брати свідомо участь в акціях чи діях, що дискредитують професію внутрішнього аудитора чи свою організацію.
- 1.4. Мають поважати юридично та етично виправдані цілі своєї організації і вносити вклад у їх досягнення.

2. Об'єктивність

Внутрішні аудитори:

2.1. Мають не брати участь у будь-якій діяльності, що могла б завдати шкоди їх неупередженості чи сприйматися як та, що наносить таку шкоду. Це також поширюється на діяльність і відносини, що можуть суперечити інтересам організації.

2.2. Мають не приймати в подарунок нічого, що могло б завдати шкоди їх професійній думці чи може сприйматися як таке, що наносить шкоду.

2.3. Мають розкривати всі відомі їм матеріальні факти, що, не будучи показані, можуть спотворити звіти про об'єкт аудиту.

3. Конфіденційність

Внутрішні аудитори:

3.1. Мають бути розумні у використанні й збереженні інформації, отриманої у ході виконання своїх обов'язків.

3.2. Мають не використовувати інформацію в особистих цілях чи в будь-який інший спосіб, що суперечитиме закону чи зможе завдати будь-якої шкоди досягненню юридично та етично виправданих цілей організації.

4. Професійна компетентність

Внутрішні аудитори:

4.1. Мають брати участь тільки в тих завданнях, для виконання яких володіють достатніми професійними знаннями, навичками й досвідом.

4.2. Мають надавати послуги з внутрішнього аудиту відповідно до «Міжнародних Стандартів Професійної Практики Внутрішнього Аудиту».

4.3. Мають постійно підвищувати свою професійну майстерність, а також якість послуг, що надаються.

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Ці Стандарти внутрішнього аудиту АТ «ПУМБ» замінюють Стандарти, затверджені рішенням Наглядової ради Банку від 21.12.2016р. (протокол №264), які у зв'язку з введенням в дію цього документа втрачають чинність.

Організаційно-інформаційна модель аудиту оподаткування

Мета і завдання аудиту оподаткування	
1.1. Мета	1.2. Завдання
<p>Метою аудиту оподаткування є висловлення аудитором думки про те, чи відповідають ці розрахунки за всіма податками і зборами, в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок їх нарахування та сплати до відповідних рівнів бюджету та наданні рекомендацій про їх оптимізацію.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Визначення структури податкового навантаження; - оцінка динаміки нарахування та сплати податків у розрізі різних періодів; - оцінка виконання плану по податках; - кількісна оцінка резервів для оптимізації податкового навантаження; - аналіз дотримання внутрішніх політик і процедур по податкових платежах; - ретельна перевірка правильності нарахування податків і зборів та своєчасності їх сплати до бюджету, підтвердження перевіреної інформації висновком. - консультування працівників з питань оподаткування з метою своєчасних і правильних розрахунків із бюджетом, а також з метою уникнення переплат та попередження фінансових санкцій з боку фіскальних органів держави; - надання консультацій у разі встановлення порушень в оплаті податків щодо їх виправлень; - допомога та сприяння в організації оптимального оподаткування.
Об'єкти і суб'єкти аудиту оподаткування	
2.1. Об'єкти	2.2. Суб'єкти
<ul style="list-style-type: none"> - доходи; - витрати; - всі види податкових відрахувань; - чинники які впливають на розмір податків; 	<ul style="list-style-type: none"> - вищі посадові особи товариства; - керівники функціональних та структурних підрозділів; - економічні служби товариства; - служба внутрішнього контролю; - служба внутрішнього аудиту; - ДФС та інші суб'єкти державного фінансового контролю в Україні; - зовнішні користувачі інформації.
Система економічних показників аудиту оподаткування	
3.1. Абсолютні вартісні показники джерелом яких є облік	3.2. Відносні показники, які є наслідком аналітичної обробки облікової інформації
<ul style="list-style-type: none"> - абсолютна величина податків; 	<ul style="list-style-type: none"> - відносні показники виконання податкового навантаження;

<ul style="list-style-type: none"> - абсолютна величина доходів та витрат; - 	<ul style="list-style-type: none"> - співвідношення доходів та витрат; - частка податкових відрахувань в доходах товариства; - частка податкових відрахувань в прибутку товариства; - інші.
Інформаційне забезпечення аудиту оподаткування	
4.1. Зовнішня інформація	4.2. Внутрішня інформація
<ul style="list-style-type: none"> - Правова - нормативна - довідкова 	<ul style="list-style-type: none"> - Планова - фактографічна - статистична - дані спец обстежень
Методичні прийоми обробки інформації	
5.1. Економіко-логічні методи	5.2. Економіко-математичні методи
<ul style="list-style-type: none"> - Групування; - порівняння; - розрахунок відносних величин; - розрахунок середніх величин; - деталізація; - елімінування. 	<ul style="list-style-type: none"> - Методи обробки динамічних рядів; - методи регресійно-кореляційного аналізу; - методи моделювання;
Узагальнення і реалізація результатів аудиту оподаткування	
6.1. Узагальнення результатів	6.2. Реалізація результатів
<ul style="list-style-type: none"> - Систематизація інформації; - кількісна оцінка результатів аудиту оподаткування; - кількісна оцінка факторів, які найбільш вплинули зміну динаміки показників податкового навантаження; - кількісна податкового навантаження; - розробка багатоваріантних заходів оптимізації податкового навантаження ; - оформлення результатів аналізу та їх передача до управлінських структур для реалізації запропонованих заходів. 	<ul style="list-style-type: none"> - Оцінка заходів поліпшення податкового навантаження; - вибір оптимальних заходів з поліпшення податкового навантаження; - прийняття рішення щодо реалізації обраного варіанта заходів; - доведення прийнятого рішення до виконавців; - забезпечення контролю за виконанням прийнятого рішення; - представлення отриманих результатів аналізу виконання рішення та їх оцінка.